بعون خداوند جہان آفرین کہ قصاید متین و قطعات دل نشین مسمّٰی بہ
منظوم انور
مدحیہ خداوند نعمت حضور فیض گنجور والی رامپور ادام اللہ ملکہم و حشمتہم

ان اللہ لا یضیع اجر المحسنین
بعون خداوند جہان آفرین کہ قصاید متین و قطعات دل نشین موسوم بہ
منظوم انور
سنہ ۱۳۰۹
مدحیہ خداوند نعمت حضور فیض گنجور والی رامپور ادام اللہ ملکہم و حشمتہم

افتتاحِ هر سخن نامِ خدائے اکبر است — حمدِ او جان را صفا بخشد زبان را زیور است

آنخداوندیکه انباز و نظیرش نیست کس — لاشریک و بےعدیل و مثل و عرض و جوهر است

آنخداوندیکه روز و شب بحکمِ نافذش — انتظامِ کارگاهِ عالم از هفت اختر است

مالکِ ملکِ وجود و خالقِ جنّ و بشر — پادشاهِ پادشاهان مالکِ بحر و بر است

عالم الغیب و علیمِ علمِ پنهان و عیان — سامع و باصر بغیرِ دیده و گوشِ سر است

راحم و رزّاق و ستّار و کریم و کارساز — فرد و دانا و خبیر و محسن و دانشور است

انضباطِ جزو و کل دارندهٔ کون و مکان — لایزال و تابعِ فرمانِ او خیر و شر است

دائمی بود و دوامی هست میباشد مدام — از خیالات و قیاس و فهم و دانش برتر است

در شکم از دستِ قدرت نقش بند و برآب	پاک ذات و صانع و کاریگر و صورتگر است
خالق و از جمله مخلوقات آگاه و خبیر	واحد و قیوم و حیّ و قادر و روزی ور است
سلک جمعیت اگر برهم خورد در یکنفس	آن زبان و هم زنی آنجا چو نقش مسطر است
خاکسارش ار جهند از مژده لَا تَقْنَطُوا	سرکشان و مدبران را تیغ قهرش بر سر است
انور را بر لب نه مهر خموشی و سکوت	زانکه لا اُحْصِی ثنا فرموده آن سرور است
سروری کز بهر او گردید پیدا کائنات	سروری کش جوهرِ اوّل کمینه چاکر است
آنکه وصفِ پاک او یٰسین و طٰهٰ آمده	آنکه او را تاج لولاک لعمرک بر سر است
احمدِ مرسل حبیبِ حق محمّد مصطفے	رحمةً للعالمین و فخر هر پیغمبر است
گر نبودی او نبودے عالمِ جنّ و بشر	ماسوای حق تعالے از همه افضلتر است
مهرِ اوجِ لِی مَعَ اللّٰه ماهِ برجِ هَلْ اَتٰی	صدرِ سُبْحَانَ الَّذِی اَسْرٰی عروجش اظهر است
جای وی‌ش قاب قوسین و او ادنی مقام	کُنْتُ کَنْزًا مَخْفِیًا شایانِ ذاتِ اطهر است
پیشوای انبیا ختمِ رسالت آنکه او	شافعِ جمعِ گنهگاران بروزِ محشر است
همچو ابلیسِ لعین از قهرِ ایزد تا ابد	منکرش سرگشته و خوار و ذلیل ابتر است

بینوایان و گدایان و مساکین ورش
غیرتِ کیخسرو و خاقانِ چین و قیصر است

مدعای سالکان و عارفان و عاشقان
طالب و مطلوب یعنی دلبران را دلبر است

معجزات و علم حق کان مرسلان را شد عطا
بود در وی آن همه زان سرورانِ سرور است

استنِ حنانه از هجورش شد نعره زن
پارهای سنگ میگفتند کاین پیغمبر است

سوسمار و لحم بریان در سخن آمد بدو
صورتِ شق القمر در ربع مسکون اشهر است

واله و دلدادگان را ذکر و فکرِ آنجناب
بهتر از ملکِ سلیمان و دولتِ اسکندر است

بود مداحش کلیم و عیسی و داود و نوح
تا ابد اسمِ شریفش زینتِ هر دفتر است

مهرورزِ چار یارِ باصفا و پنجتن
در دو عالم سرخرو انور تر از هفت اختر است

گر گنهگارم ولیکن فی الحقیقت نوریاب
چشم ایمانم ز کحلِ مهر آلِ حیدر است

میکنم ختمِ سخن اینجا بنامِ غوثِ پاک رض
آنکه ما را پیشوا و مقتدا و رهبر است

قرة العین علی آلِ حسن سبطِ حسین
سید السادات و محبوبِ جنابِ داور است

مست و سرشارم بهر دم از مَیِ فیضانِ او
حجتِ آزادیم دستِ من و دامانِ او

در مدح خداوند نعمت فیض گنجور حضور والی رامپور دام اللہ ملکہم

جہان خوش سراسر شد اللہ اکبر		مس مقصدم زر شد اللہ اکبر
ز فیض سخن عزت و آبرویم		بعرفی برابر شد اللہ اکبر
کہ نواب کلب علی خان بہادر		مرا یار و یاور شد اللہ اکبر
زہی کز نسیم عنایات فیضش		دلم تازہ و تر شد اللہ اکبر
شراب مصفاے ایر وشناسی		ز مہرش بساغر شد اللہ اکبر
سراپا نثارم کہ از عطر خلقش		دماغم معطر شد اللہ اکبر
پذیرفت روشن ضمیریش شہرت		ثنا گوئے قیصر شد اللہ اکبر
ز فرخندہ فالی چو آن ذات اقدس	ق	بآفاق اظہر شد اللہ اکبر
شنیدم کہ از وی بہ رعشہ پیدا		بروح سکندر شد اللہ اکبر
بنازم کہ چون ثبت اوصاف پاکش	ق	درین تازہ دفتر شد اللہ اکبر
ز سبوحیان لفظ تحسین بگوشم		مکرر مکرر شد اللہ اکبر

سحر بزبان ودلش نامش گرفتم	ق	تماشا چه خوشتر شد الله اکبر
کہ دریک شب و روز صد بار مارا		دہن پر ز شکر شد الله اکبر

ثنا ہا کہ انور ز مہرش بعالم
چو خورشید انور شد الله اکبر

در مدح نعمت خداوند فیض گنجور والی رامپور دام الله ملکہم

صد شکر سبز گشت ز تشریف نو بہار	میدان و باغ و راغ و بیابان کوہسار
شد جلوه گر گل و سمن و ورد و نسترن	ہمو چو چهره لاله حمرا چو روی یار
بکشاد غنچه تکمه جیب شگفتگی	گلزار شد چو سرو ز دست جفای خار
صد برگ و جعفریست مدلّل برین که ہست	سرمست ارغوان و بنفشه بصد خمار
سوسن ز صد زبان بدعا ہای سنبل است	آئین کنان شقایق و سوری ز ہر کنار
شمشاد شانه در کف و پذرفته سر بسر	مشاطگی برای عروسان نو بہار
نرگس بشاخ صورت مینا و ساغر است	زین مژده تر زبان که بہ بین صنع کردگار

کز هر گیاه سبز و ز هر شاخ و هر درخت
آثار فیض نامتناهی ست آشکار

وه وه چه موسمست خوش و فصل دلگشا
از توبه توبه کن می بخشش طلب بدار

آن می که از صفائی خوبیش دمبدم
گیرم طریقه و روش رهروان کار

آن می که میشود بمن و یار من چنان
آن می که می برد ز دل یار من غبار

آن می که شکل چهرهٔ آئینه روشنست
آن می که همچو لعل بتان ست خوشگوار

آن می که شادیم دهد و غم برون کند
شیرین دهان مقصدم از تلخی مضار

آن می که زنگ کینه زداید ز سینه ام
آن می که صلح کل بکنم زود اختیار

آن می که هستیم برد و چستیم دهد
آن می که بخشدم شرف و قدر اعتبار

آن می که از نشے چو پیچے طبع من شود
آن می که آورد سخنم را بروی کار

آن می که از ترشح فیضش شبانه روز
نازم به بخت خویش و بگویم بافتخار

عالیجناب کلب علیخان بهادر ست
ممدوح ما و داور دوران روزگار

آن دسترس که مخصص احکام صوبش
آب گهر روان بنماید چو آبشار

از حلم او شوند معاشر غزال و شیر
وز علم او دمند گل از سنگ و شوره زار

گر نکہتے ز عنبرِ خُلقِ جمیلِ او | ق | سازد نسیمِ صبح بآفاق انتشار

بوی خوش آنقدر بشود راجح و محیط | گیرد بجوم عطسہ رہِ نافۂ تتار

نازندہ ام برین کہ ز تائیدِ ایزدی | ق | عدلش ز شرق و غرب چنان یافت اشتہار

سپے باد را بہ تیغ سیاست ہمی کشند | آشوبکی بہ برگ گلے گر رسد ز خار

سازد چو امن عام ضمیرِ منیرِ او | طاؤس بیضہ افگند اندر کنارِ مار

بہرِ شکستِ خصم چو علمش علم کشد | ق | بر عزمِ رزم جنبش و واندز ہر کنار

پاساختہ ز سر چو غلامانِ زرخرید | نصرت رخ آورد زمین فتح از یسار

رائش ہمان رہست کہ عرش است خاکِ او | رویش ہمان جہت کہ ہست ذرہ وار

افگندہ سر بخاک ز خجلت ہمی روند | تا دیدہ اند بخشش و فیاضیش بحار

ہان شمّہ ز ہیبت و رعبش بگویمت | در عقل و فضل گوش بدل گوش ہوشدار

دست ار برد بسوی تیغ برق دم | ق | یا جانبِ کمان بگمان آورد گذار

ترکِ فلک فتد بزمین سرنگون ز خوف | گردد عدو ز واہمۂ خویش تار مار

تا چند غایبانہ سخن را دہم عروج | انسب کہ در حضور تو گویم یا نگار

ای افسرانِ عصر ز قهرِ تو خشک دم / وی بی‌سرانِ دهر ز مهرِ تو کامگار

ایوانِ بارگاهِ جلالِ تو آسمان / میدانِ قدر و جاهِ تو افضالِ کردگار

طوبی ز معنیِ قدِ قدرِ تو منفعل / ظلِّ هما ز صورتِ ظلِّ تو شرمسار

نامِ نکوی حاتم و کسری بعهدِ تو / سر ناورد برون ز گریبانِ ننگ و عار

بر درگهِ منیفِ تو حسّاد چو بو علی / در خدمتِ شریفِ تو رسطو صفت غلام

الحق که غیرتِ نفسِ عیسوی شود / در حضرتت اگرچه بیاید نسیم بار

هر کس که سرفراز شود از عطوفتت / گردد بکامِ او فلک و دورِ روزگار

یارای هر بشر نبود مدح خوانیت / کاوصاف تست بیحد و بیحصر و بیشمار

گر رازِ خود بغیرِ تو گویم شوم ذلیل / ور گویمت ز بیم زمانه بزرگوار

کز جمله کائنات ترا برگزیده ام / ضیق معاش در حقِ الفر روا مدار

زیبا که از دعا و ثنای تو شارقم / هر شام و هر صباح و بهر شب بهر نهار

یا رب طفیلِ احمدِ مختار و آلِ او / باشی ز عمر و دولتِ جاوید کامگار

در مدح خداوند نعمت فیض گنجور والی رامپور دام الله ملکہ

هزار شکر که از لطفِ داورِ داور
رسید موسمِ گل برفروخت چهرهٔ بهار

چمن چمن شده دل از نسیمِ شادابی
شگفت جانِ جهان باغ باغ در هرکار

شقایق و گلِ سوری و عبهر و نسرین
بشکلِ حسن و نزاکت گرفت صورتِ یار

بنفشه و سمن و ارغوان نیلوفر
گلاب و سنبل و صد برگ و سوسن گلنار

باین ترانهٔ مبشّر بسیکه گرگه شده
زبعد هجر میسّر وصال یار بیار

رسید یوسفِ مطلب بمصرِ مقصد با
شده هوائے زلیخائے مدعا اظہار

چه موسمیست خوش و دلکش و عجیب و غریب
بیا و باده بکش توبہ را بشکن یکبار

به بینوائی بلبل بتازه حالیِ گل
به داغ خاطرِ لاله بسختِ روزی خار

بسوزِ عشقِ زلیخا که از پئے یوسف
دریده پردهٔ عصمت دویده در بازار

به کوهکن که خیالِ وصالِ شیرین داشت
خراب و خسته و برباد گشت در کہسار

به پیچ و تابِ رخ و زلفِ عنبرِ لیلیٰ
که روزِ روشنِ مجنون بیادِ او شد تار

بوامقی که ز عذرا بود به دل داغ
به رانجها که پی هیر گشت مضطر و خوار

به نرمی و سکنات زمین صدق آئین
به تندی و حرکات سپهر کج رفتار

به سردی خلل جاهلان بدخصلت
به گرمی عمل عالمان نیکوکار

به مهوشان که بدارند غنج و ناز و ادا
به عاشقان که ندارند صبر و هوش و قرار

به جاه و شوکت و شان شهان هفت اقلیم
به اتهال گدایان زار و دل افگار

به گندمی که ز تلبیس و پی آدم خورد
کز آن قصور ز جنت کشیده شد یکبار

به ارجمندی و خلق جمیل اسماعیل
که سر نهاد به تسلیم در ره دادار

به عیسی که ز تهدید سرکشان غوی
نمود وقت ولادت کلام حق اظهار

به اقتراب کلیم و بمعجزات عصاش
که بود از پی او یار و بهر خصمش مار

به درد و محنت ایوب صادق و صابر
که مبتلای بلا گشت و بود شکرگذار

به تخت و بخت سلیمان صاحب خاتم
که بود جن و بشر و حش و طیر تابعدار

به همت ذکریا که خورد اره به سر
به وسعت دل یحیی که بود نیکوکار

به شرع و ورع محمد به اتباع بتول
به ارتفاع امامین و حیدر کرار

بپرسی ار تو ز سوگند با مرادت چیست — بگویمت با دب گوش و گوش هوش گذار

که شبل کلب علیخان بهادر ذیجاه — نیافریده خدا در جهان جان زنها

بفهم و فطرت و عقلست مجمع البحرین — بعلم و دانش و فضلست مخزن اسرار

ز سنگ خاره کشد نهر آب فرمانش — ز آب بحر بر آید ز دست حکمش نار

فتد اگرچه گذارش بکان و بحر کنند — متاع خویش بفرق مبارکش ایثار

ندیده هیچگهی دیده فلک مثلش — نکو ضمیر و نکو سیرت و نکو کردار

ز چاکران و غلامان و اهلکار مهین — همه بفضل خدا تیز و چست در هر کار

بهادرند و دلیرند و چابک اند چنان — بسوزنی بنمایند کار صد سوفار

نگاه قهر کند گر بکوه پاره شود — نظر ز مهر کند در گیاه آرد بار

ز اوج مرتبتش عرش فرش پا انداز — ز قدر و منزلتش نه سپهر بمقدار

مزین است ز رسمش طریق مصطفوی — مکرم است ز اسمش کرامت داوار

شکار باشه کند باز را اگر گنجشک — ق — اگر ز صحن ویش دانه خورده بهار

وگر ز بحر عنایات او کشد آبی — علی الدوام در تر بپرورد انتقار

بقای باد و هم چند لاف مدح حضور — بچشم مکرمتت را خرم چو خود تنگار

مها سپهر سریرا شهنشها والله — که نیست مثل و عدیلت بهیچ شهر و دیار

اگرچه زنده شود باز حاتم و کسری — همیشه کنند حضورت ز چاکری اقرار

جمال تست کنوز رموز صدق و صفا — خیال تست رموز خزاین اسرار

ز روی تست موشّح سعادت ازلی — ز خوی تست مفتّح طبیعت ابرار

توئی خدیو ملک سایه و فلک پایه — توئی متاع گرانمایه جهان وقار

توئی رشید و سعید و شریف اشرف خلق — توئی چو مهر و مهی زیب دهر و لیل و نهار

توئی رئیس رئیسان حاجی الحرمین — توئی انیس غریبان مضطر و لاچار

توئی حبیب خدا و محمد محمود — توئی محب امامین و حیدر کرار

مسلّم است ترا و مجوی شهنشاهی — که فخر عالمی و مقبل صغار و کبار

بخواب در همه شب مهر و ماه را بیند — بهر کسیکه تو روزانه میدهی دیدار

بهر که ذوق سماع ثنای تست کشد — رخ از سرود و نی و چنگ و ساز و موسیقار

تو آفتاب جهانتابی و مشیرانت — کواکبانند و سراپای مطلع انوار

نظر ز مهر کنی گر بخاک زر گردد | نگاه قهر کنی ور بزر شود بیکار

بهر صباح رسد بخت بهر پابوسش | بحضرت تو دمی هر کسیکه یابد بار

مراد دنیوی و دینیش شود حاصل | هر آن کسیکه حضورت همی رسد یکبار

ز روی تست منور چو مهر عالم و دل | ز خوی تست معطر مشام جان بهار

ز رشحهٔ کرمت قطره ایست بحر محیط | نمی ز دست عطای تو ابر گوهر بار

علیم علم ضمیر جهانیان چو توئی | عبث بود که اگر حال خود کنم اظهار

ترا ز کروه سن آگهیست بر حالم | که روشنست بآئینه‌ات حقیقت کار

بدشت مدح تو پیدا نشانه گام روان | کجاست حوصلهٔ انور نحیف و نزار

که بهر مدح و ثنای تو باید و شاید | ظهیر و عرفی و سعدی و جامی و عطار

قسم بذات خدا ار صحیفه پر گردد | رقم اگر چه کنم مدحت یکی ز هزار

همین خوشست که دست دعا کشم گویم | بدل صباح و مسا سال و ماه و لیل و نهار

بلطف حق ابدالدهر دم بدم باشی | ز عمر و دولت و اقبال و بخت برخوردار

نزول باد محبت ترا دلے چون وحی

عروج باد به بدخواه لیک بر سر دار

در تهنیت عید مدحیهٔ خداوند نعمت خصوص فیض گنجور والی امیر دام الله ملکهم

عید یست و بهر صورت شد دور ز دل غمها ... تهنیت پی در پی آمد بمن از صد جا

آن جمله و هم از خود صد تهنیت دیگر ... اینک بفرستادم بادات قبول از ما

گر دورم و مهجورم از فیض قدم بوست ... لیکن بتو نزدیکم تقریب چنان پیدا

کز جان و دلم حاضر پیوسته بدرگاهست ... یعنیکه همی سازم درج درر مدحت را

مطلع ثانی

ای از شرف و قدرت در رشک جم و دارا ... وی از کرم و عدلت شرمنده حطی و کسری

روی تو هر آئینه آئینه حق بین ست ... جمعیت و بهبودی را است تو برائیها

لطف و کرم و مهرت گر چهره برافروزد ... چون روز شود روشن روی سیه یلدا

قهر و غضب و خشمت و چین بجبین آرد ... ترک فلک از وحشت افتد بسر غبرا

قربان بسر حکمت جانم که بدن آرد ... آب از شکم خاره آتش ز دل دریا

حفظت چو بخشیدی تسکین دل مجنون — حقا که نگردید زنا شید ابرخ لیلا

لطف و کرم خاصت گر عام امان سازد — در شاهپر شاهین گنجشک نماید جا

هان چشم جهان گاهی فیاض کرم پرور — فی دید کسی مثلت در خلق نشد پیدا

اسم تو و هم رسمت تقویت و قوت روح — وضع تو و هم طرزت آرام دل جانها

دهر انقدر از ذاتت نازد بخدا بر خود — بوده چو جهان نازان سوی به [illegible] هیجا

عقلت بشود رهبر با بوعلی و رسطو — علمت سخن آموز حسان و فرزدق را

آن محسن فیاضی کز حسن کرم گاهی — نامد بزبان تو جز ذکر تشهد لا

معمور دل عالم از دولت اکرامت — مخمور جهان جان بر یاد تو بی صهبا

از انور سرگشته نامد صفت باید — مداح و ثنا خوانت صد عرفی و لک طغرا

ق

در قلزم دانائی غواص شدم دیدم — مدح تو فزون از حد اوصاف تو لا تحصی

یکبار خموشیدم فی الجمله پسندیدم — سازم دل و جان وقتی لب را بدعا گویا

بادا فسر ظل الله بر فرق همایونت

تا افسر زرین ست از خور بسر دنیا

در مدح خداوند نعمت فیض گنجور بحضور نجو والی امپور ادام الله ملکهم

علی الصباح چو سرخوش بنوم سیر جهان | شده سوار شه چین با شهب یکران
زمین گشت بسر خلعت گشاده دلی | زمان نهاد بسر بر کلاه زرافشان
ز شرق و غرب و جنوب و شمال در یکدم | فکند طرح بساط نشاط در یک آن
من از کهالت و سستی نخواستم هرگز | که بود بر سر دل جان خویش بار گران
گهی شکایت گردون دون همی کردم | گهی بخویش ز دهم طعنهای ناشایان
گهی نشسته گهی خفته و ستاده گهی | گهی چو باد پریشان چو ابر گه گریان
نه بود عقل بجا ام نه فهم و فکر درست | باین خیال که فردا چگونه یابم نان
اگرچه سیر شدم میخورم ولی هستم | چو آسیای روزی مدام سرگردان
غرض که بیدل سرگشته بوده ام ناگاه | در آمد از در من بخت با لب خندان
کشید تنگ مرا در کنار و بوسه بداد | گهی بسر بود گهی بر دهان کشاده زبان
که ای یگانهٔ آفاق شاعر یکتا | قسم بذات خدایی که آفرید جهان

بیا کہ راہبرت مے شوم بہمدوحی
کہ ہست ملجا و ماوا و تکیہ گاہ جہان

شگفت دل چو گل و گفتمش کہ اسمش چیست
بگفت کلب علیخان بہادر ذیشان

خیال اوست برابر خزان لشکی
جمال اوست سراسر بہار گلشن جان

ہمائے چتر علوش چو برگشاید بال
چو بیضہ کون و مکان را در و کند پنہان

چو مہر مکرمتش در جہان فشاند نور
شوند دیدۂ شپر چو مہر و مہ تابان

بگاہ قہر نگاہش اگر فتد بہ نسیم
بہار بال فشاند چنان کہ گل ز خزان

کشادہ کار ز اسمش ہزار افلاطون
امیدوار ز رسمش بعجز صد لقمان

بپرورد بکنارش بہار وش گل را
ازان جناب خزان را اگر رسد فرمان

بسان بال ز غن آشیان کند گنجشک
گراز دہانش برآید بسہو لفظ امان

ازل ز خوان نوالش فلک بگیرد جوع
نہاد قرص مہ و مہر در بغل پنہان

بہ بذل لعل گہر ریز وا کند در کف
متاع خویش گہی بحر و گاہ آرد کان

ز زور و قوت و نیروش شمہ گویم
بگوش ہوش شنو گر توئی قیاس نشان

بیک طپانچہ کشد مغز مہر نخشد فقر را
بپیچ سیل [illegible] شکند دندان

گرفت قبضهٔ شمشیر و بارها دیدم — رسید ترکِ فلک را ز لرزه بر لب جان

سرا سپهر سریرا شهنشها والله — که نیست همسر تو در تمام هندستان

بدرگهِ تو چو سطو و بوعلی صدها — مطیعِ تست هزاران چو قیصر و خاقان

زهے جمال اگرچه خطا نمی بودے — که نسبتِ تو بدادم بیوسفِ کنعان

خهے جلال که خور با وجود هفت سپهر — بهر صباح برآید ز هیبتت لرزان

متاعِ قدرِ تو یابد ظهور اگر گردون — بفرطِ ضعف گذارد ز دستِ خود دامان

نسیمِ خلقِ تو سازد چو دهر را سیراب — دمند لاله و نسرین ز آتشِ سوزان

اگرچه دستِ عطایت ببخشدش قوت (ف) — رسد بچرخ و تنگ افتد بسیط در یک آن

درآورد بدو چنگال هر دو ماهی را — برائے قوت گذارد به پیشِ خود سرطان

کسی که ذاتِ تو بیند گمان برد کایزد — بیافرید فرشته بصورتِ انسان

بظلِ عدلِ تو شد بره که پرورده — بشیر و گرگ بیازد و بنازد در میدان

بصد تلاش ز میزانِ عقل دستِ قضا (ف) — اگرچه عدلِ تو سنجید بعدلِ نوشیروان

خدا گواه که تفریق کفر و دین باشد — میانِ عدلِ وی و عدلت ای معلّی شان

به بحر دست عرق ریز گر بیفشانی | دمند ز آب درختان پر از دُرِ غلطان

زهی جلال ترا صد دولت اندر دست | نخجه جمال ترا در بغل هزاران جان

علیم علم ضمیری و عالمی یعنی | که هست در دو جهان را بدستِ تو دیوان

بحال من نظرِ رحمت دریغ مدار | درین دیار که هستم بسلکِ مداحان

اگر بصورت ظاهر ز حضرتت دورم | چو دل قریب بود چیست فکرِ بعدِ مکان

یقین همین ست مرا هر که باز زنده شوم | ز بعد مردنِ من نام ار نهی بزبان

کسی اگر چه ز من زانجناب می پرسد | ق | قسم بخاک جنابت که گوئیش نازان

اگر نه پاس شریعت مرا بدل بودی | باین طریق و حقیقت بگفتمی از جان

بحسن صورت و صفوت چو یوسف ثانی | بعلمِ خضر و بهیبت چو موسی عمران

براستی چو ابوبکر و چون عمر در عدل | بفیض جود چو حیدر بشرم چون عثمان

هما کند شرفِ سایه وام از ظلش | مگس چو ریزه خوانِ تو می کند بالان

کجا شعور ثنا خوانی تو انور را | سزد بمدحِ تو فیضی و عرفی و سلمان

دعای دولتِ تو بهتر ست و می گویم

که بادا بر سرِ تو سایهٔ شیرِ جیلان

در مدح حضور فیض گنجور والی رامپور ادام الله ملکهم

بهار آمد ولهارفت غمِ شتا و بیست در هر جا | الا یا ایها الساقی ادر کاسا و ناولها
مسرت گر دهم بده بشر خوش همی بخشیم از فیضش | ز هستی بگذرم یکبارگی مستی شود پیدا
همی گر جوهر و گوهر مقصد بدست آید | همی گر خورونش گردد زبان بسته ما را
همی گر زنگ او زنگ کدورت و و میگردد | همی گر آبیاریهاش نصرت من کند ما را
همی گر حسنِ فیضش یک قلم بر صفحهٔ فطرت | ثنا و مدحتِ نواب عالی شان کنم انشا
بهادر بجرو ل کلبِ علیخانِ همایون فر | که یکتا نخیست کوته از ریاضِ قدر او طوبی
هزاران برور و بار و بارش کمر بسته | چو فغفور و قبا و قیصر و کیخسرو و دارا
بیاموز وره و رسم سخا و عدل زانحضرت | گر از هستی بیابد باز بحیره حاتم و کسری
بهار از قهرِ او گیرد خزان شش طرح گلریزی | خزان از مهرِ او گردد بیکطرفه بهار آسا
بسعتر میشود حقا که یابد نور بینائی | رسد گرد سمِ اسپش اگر در دیده اعمی

بنازم سر برافرازم تعالی الله که حکمِ او ‌ ‌ ‌ برآرد آب از خارا و آتش از دلِ دریا

اگر امن و امان در دهر سازد عام الطافش ‌ ‌ ‌ کند بازی چو طفلان شیر با روباه در صحرا

بعلم و فضل و دانائی و فهم و دانش و حکمت ‌ ‌ ‌ ندیده با هزاران دیده گردون همسرش جانا

قسم زان بارگه گر زنده میگردد بشاگردی ‌ ‌ ‌ سرِ تسلیم خم سازد به پیشش بوعلی سینا

ز عدلش بهره ور گشتی اگر مرغ دلِ مجنون ‌ ‌ ‌ نگردیدی اسیرِ دانهٔ خالِ رخِ لیلیٰ

رسد در بحر گر یک قطره ز آبِ دستِ بخشش ‌ ‌ ‌ شتر ماهی دُرِ غلطان همی رو بیند از دریا

سخن تا چند گویم غایبانه حاضرم والله ‌ ‌ ‌ سرا عالیجنابا داورا دریا ولا شاها

بیادت مستم و بستم بهمت دل تعالی الله ‌ ‌ ‌ که فارغبال هستم از غم و هم نیستم پروا

ازان روزیکه روبی قبلِ در آوردم بآن درگه ‌ ‌ ‌ سوی سرها نمودم پشتِ پا از فرطِ استغنا

جوان گردد چو عمرِ خضر پابد بهره وافی ‌ ‌ ‌ به بیند پیرِ صد ساله اگر روی تو در رویا

جمالِ تو نهد پیشِ نفس آئینه یوسف را ‌ ‌ ‌ خیالِ تو اتالیقی کند با موسیٰ عیسیٰ

رسد گر در دماغِ دهر بوی عطرِ اخلاقت ‌ ‌ ‌ شود غرقِ عرق از فرطِ خجلت عنبرِ سارا

کجا انور کجا مدح و ثنای حضرتِ اقدس ‌ ‌ ‌ که سرگرم اند در مدح و ثنایت همچو سبحان ها

کشتم دستِ دعا از آستین بیرون ومیگویم — خداوندا بطفیلِ آل اصحابِ شہ بطحیٰ

بود تا دور دورِ مہر وماہ وسال ومہ بادا
انیسِ عمر و بخت یار و یاور دولت ہمجا

در تہنیتِ عید صیام ومدحِ خداوند نعمت فیض گستر حضور بجوولی امیر میلادم ملکہ اللہ

روزِ عشرت بحید ست عشرت از جہان شد دو — دور دور بادہ رسیدان سعیکم مشکور

اجر و مزد روزہ من چیست لطف اکرامت — گر سیرم گر دو رخ کشتم ز جنت و حور

در خیال مدحتِ تو دم بدم ہمیں بینم — کانچہ موسیٔ عمران دید یکدمی بر طور

حاتمِ طی و کسری کرد اختیار عدم — شد چو بر صحیفہ دہر عدل و بخشش مسطور

سر بسر شود روشن پرتو ہی قدر روزے — گر ز مہر سہر رویت در دلِ شب دیجور

در وجود کرامات دم بآتشِ سوزان — نان پران دہد بخشد قرص مہر و مہ بتنور

داورا خداوندا در خیالِ بندہ گری — بر درت توبستہ کمر صد چو قیصر و فغفور

ظلم و فسق و جور و ستم سر بسر شدہ معدوم — در زمانہ گرد ظہور چونکہ ذات پاکِ مغفور

رای روشن لطفت عام اگر آن سازد
قصر نسبت و قدرت شد بنا تعالی الله

بان بجشنخانه باز آشیان کند عصفور
خوش که بود روح القدس اندران بان مزدور

تا بدا زمن اوصاف لیک و مبدم گویم
علم و حلم و فیض حضور باد تا ابد مذکور

در تهنیت عید الضحی ملاحظه حضور فیض گنجور والی ابا آدام الله ملکہم و میومہ

داور ازین عید از شوکت شان تو باد
انور و صد با چو انور تہنیت خوان تو باد

دور انجم سر گیرد و دون گردش لیل و نہار
تابع حکم تو و محکوم فرمان تو باد

هر نفس هر لحظه هر دم و تماهی کائنات
هر که جان دارد بدل ممنون احسان تو باد

نعمت خاص عنایات جناب ذو المنن
تا دم صبح قیامت عام بر خوان تو باد

معدن فضل کان حلم دریای علم
عقل اول جوهر لعل درفشان تو باد

تو که مسکین پرور نواب والا گوهری
هم بهم بهتری سروری زان تو باد

مسندت شکیب سر پایه اسکندریست
غیرت کیخسرو و فغفور چین شان تو باد

معنیِ نصرٌ من اللہ صورتت یعنی مدام
همعنانِ اقبال و نصرت بخت یکران تو باد

عدلِ کسری جو دیکھے علمِ الٰہی سہر
صفحۂ عنوان و بسم اللہ دیوانِ تو باد

صورتِ نہ اطلسِ افلاک در چشمِ جہان
انکشافِ فرشش پا انداز ایوانِ تو باد

مقبلِ ربّ الجلیلی و خلیلِ خوانِ فیض
سیّدالکونین و روح القدس مہمانِ تو باد

مرد و زن شاہ و گدا خورد و بزرگ و عام و خاص
دم بدم رطبُ اللسانِ بذل و احسانِ تو باد

فضلِ حق لطفِ علی فیضِ محمد رہنمون
با تو با آلِ تو با اعیان و ارکانِ تو باد

مدح و توصیف و ثنایت برگ و سامانِ منست
فیض بخششی و کرامت برگ و سامانِ تو باد

عرضداشت بندگانِ خداوند نعمت فیض گنجور حضور والی منو اَدامَ اللہ مُلکہم

ای نسیمِ صبح از بہرِ خدا با صد شتاب
کن قدم رنجہ بسوی درگہِ عالی جناب

چون در آنجا میرسی رہ بار گردد حاصلت
میشوی از رویت فیضِ حضوری کامیاب

ایستادہ بستہ کف سر خم کن و بکشا دہان
ہان بگو کای فخرِ عالم والیِ ہر شیخ و شاب

صد سلام و صد تحیت صد ثنا از صد زبان — انور برگشته کرده عرض با چشم پر آب

آن شهنشاهی که داد الله تمامی کائنات — نیستت همسر اگرچه هست و باشد آفتاب

هست نامت آبروی خلقِ عالم سربسر — هشت بحر و هفت قلزم از کفت یک قطره آب

شرح و بسطِ قدرِ فضل و کمالات مشکل است — مخزنِ اسرارِ هستی را تو هستی انتخاب

عرض کردم نیست کس در ربع مسکون همسرت — گفتنم انکار ما را هم نمی باشد جواب

الله الله دستگاهی دارم اندر نظم و نثر — پیشِ طبعِ من مساوی هست بیداری و خواب

گر بگیرم کلکِ گوهر سلک در کف سربسر — لعبتانِ چین برخ آرند از خجلت نقاب

آن جوانمردم که در میدانِ تدبیرِ سخن — بشکنم از زورِ بازو پنجهٔ شیرانِ غاب

فی الحقیقت فهم و فکرم غیرتِ کانست و بحر — نظم و نثرم سربسر لعلِ تر و دُرِّ خوشاب

هجو اگر سازم رقم یا مدح بنویسم ز رشک — روحِ نعمتخان عرفی خفته اندر پیچ و تاب

با چنین طبعِ رسا و فکرِ عالی دم بدم — از پیِ روزِ سیه سرگردانم چون آسیاب

مختصر گفتن غرض دارم معطل چیست سود — کاش بینی سی بدل نوابِ فرخنده خطاب

آن رئیسان که از شعر و سخن نابهره‌اند — بر دلِ شان هست از افراطِ بیعلمی حجاب

غاب — بیشه را گویند که در آن شیران باشند

توکه عینِ علمی وکانِ ذکا ودریای عقل — چشمِ رحمت برکشا یعنی که رخ از من متاب

آن منم کز نورِ شعرِ نغز وانوارِ سخن — میکنم نامِ تو روشن در جهان چون آفتاب

جان فدایت حق بحق گویم بحقِ انصاف ده — ق — شک بدل دارم که هستم بر خطا یا بر صواب

شهره از برکتِ اشعارِ فردوسی شدند — ورنه غولی بود زال و رستم و افراسیاب

مدّعا گویم اگر گستاخیم گردد معاف — کای سلیمان جاه و اسکندر حشم رفعت مآب

زر که بفردوسی ابی من نماند یک جوی — مدح و توصیفت که بنویسیم بماند در کتاب

هر که میخواند و یا من پیش کس خوانم گهی — او جزاک الله جزاک الله گوید بیحساب

میکنند صد آفرین بر ما و میگوید بدل
بر سرت پیوسته باد اظلّ لطفِ آنجناب

در مدح خداوند نعمت حضور فیض گنجور والی رامپور دام الله ملکه

صبح چون از دل کشد سر آهِ جانفرسای من — مظهرِ شورِ قیامت میشود غوغای من

سال و ماه گریانم از بیمهریِ گردونِ دون — شادی امروز شد صرفِ غمِ فردای من

چیست شادی غم تصرف کرد بر ملکِ دلم
اشک شد رنجیده پای خندهٔ لبهای من

ساکنانِ عرش را چون ماهی بی آب دل
می‌طپد از شورشِ آوازهٔ غمهای من

غم چنان افروخت آتش در دلِ بیجانم که
عضو عضوم مشعلِ تاریکیِ شبهای من

کی روا دارم کشیدن منتِ ساقی که هست
جان کباب و دیده جام و خونِ دل صهبای من

از حی توقیر مستم نیستم بیهوده گوی
چشمِ دل بکشا و بنگر همتِ والای من

گر ز درد غم بغیرِ شکرِ ایزدی ناید دمے
گر ز فاقه میشود فرسوده اعضای من

ماورای آفاق را بے صدمه دریکدم بنا
بکرِ فکر و فهمِ عرفی و عروسِ رای من

گر بصد کرت میانِ رودِ نیلش افگنند
آتشِ فرعون گیرد در دهانِ موسای من

گر قیم طبلِ سخن در شش جهت نبود عجب
گر بود صد داغِ حسرت بر دلِ اعدای من

سنگ از چشمِ حقارت صور تخم زیرا که هست
گوهرِ درجِ معانی جوهرِ آبای من

روشنی طبعِ من خضر است و هارون فطرتم
فکرِ من موسیٰ و شعرِ من یدِ بیضای من

گر بموسیٰ مایده از آسمان شد مائده
طبع موزون است و شعرم منّ و سلوای من

کم ز شاهان نیستم ملکِ سخن ملکِ منست
پر ز لعل و در مضمونهاست درجِ رای من

در ضمیرِ نکته سنجان گل ز شادابی دمند / گر چکد چینِ سخن گفتن خوی از سیمای من

کی شود امکان علیلِ من خدا را زین سخن / چین میاور بر جبین این همتِ والای من

گر دو شد دل سرد و چهره زرد از بیم بیم / آسمان گر طشت پر زر افگند بر پای من

گر نهم کلکِ جواهر سلک در کف بشنوند / لعبتانِ چین خجل از صورتِ معنای من

نی غلط گفتم که در بزمِ عزیزانِ خرد / کی نماید رونقی زینت شاهدِ دعوای من

گر ملک را پاکیِ دامانِ من رشک ست و گاه / منفعل روحِ لعین از شرمِ عصیانهای من

منت ایزد را که از فیاضیِ طبعِ سلیم / گشت روشن اسم و رسمِ حضرتِ آبای من

مطلعِ دیگر بخوانم بشنو از سمعِ قبول / حسنِ فیضِ لم یزل دریاب از انشای من

مطلع ثانی

نیست کس در ربعِ مسکون این زمان همتای من / همچو نورِ دیده دارد چشم بر بزم جای من

یعنی از امدادِ خاصِ طالع و اقبال و بخت / سایه دارد عام ظلّ الله بر بالای من

بحرِ دل کلبِ علی خان بهادر آنکه هست / والی من شاهِ من ممدوحِ من آقای من

ای زهی طالع که در میدانِ مدح و وصفِ او / تیز جولان ست پیکِ تگاکِ مشکین‌زای من

فارغ البالم که از روزِ سیه پروا نه ام / نورِ فیضِ دوست شمعِ ظلمتِ شبهای من

افگند گر ماهِ مهرِ او بفرقم سایه
میشود از روز روشنتر شبِ یلدای من

ور نگاهِ کیمیا خاصیتِ او افتدم
صورتِ اکسیر یابد خاک نقشِ پای من

اتفاقاً رویتِ رویش تصوّر گر کند
حکمِ بیداری پذیرد عالمِ رویای من

غایبانه تا بکی پویم بمیدانِ ثنا
گشته حاضر هست عرضِ مدّعا منشای من

یا ورا عالیجنابا پادشاها داورا
شد بزیرِ سایهٔ لطف و عطایت جای من

همچو آبی کش بسنگ افتد مبادش آب و رنگ
گر شود حرفی برون جز یادت از لبهای من

انورم یعنی که خاقانی صفت کردم ظهور
بس توئی خاقانِ چین قیصر و دارای من

غنچه سان بسته دارم لیک گل گل شگفد
گر نسیمِ لطف فیضت بگذرد بالای من

ریخت پرتو مهرِ مهرت بر ضمیرِ روشنم
جوشش زو نارِ محبت سوخت سرتاپای من

دور نگذارم ز درگاهِ خودم قربم بخش
رحم بر مهجوریم فرما کرم فرمای من

قابلِ مدحت نیم لیکن بگویم دم بدم
تا بود راهی فلک مشتق فهم و رای من

تا بود گوهر طراز شش جهت خورشید و مه
باد محوِ حسنِ ذات صورت و معنای من

قطعاتِ چیدہ تہنیت خداوند حضور فیض گنجور والی رامپور دام اللہ ملکہم

قطعہ

انورم از مہرِ دار الافتاب رامپور | باد حق خوشنود از مہر تشبیح و تابید ا
شد طفیلِ مصطفےٰ آباد اقلیم ولم | در خیال مدحتِ عالیجناب رامپور

قطعہ

ممدوحِ من بفضلِ خدا ابی بہادر است | جیبِ مراد خلق ز بخشایشش پر است
پرسی ز من اگر چہ کہ آن کیست گویمت | عالیجناب کلبِ علیخان بہادر است

قطعہ

اللہ اللہ کہ توئی مالکِ املاک قدم | ہیچ و پوچ است ز جاہ و حشمت و شوکت جم
یعنی ای والیِ من یاورِ من داورِ من | از وفورِ کرمت چشم ترقی دارم

قطعہ

نازم اگر سجاست کہ بود جواب ما | افزود ار دعا و ثنا ئی ثواب ما
بادا مدام افسر اقبال سرمدی | بر تارکِ مبارکِ عالیجناب ما

قطعہ

بحمد اللہ والمنہ کہ ہستم خرم و خوشتر | ز مہر مدحتِ عالیجنابم ہمچو مہ انور
بنازم سر برافرازم بہ بختِ خویشتن یعنی | حضور فیض گنجور است ممدوح من و داور

قطعہ

درین زمانہ کسے نیست مثل و ہمسرِ من | کہ ہست والی و ممدوح شاہ و داورِ من

حبیب خاص خدا و محمد و حسنین ۔۔۔ جناب کلب علیخان حاجی الحرمین

قطعہ

رامپور از نور فیض تست دار الافتاب ۔۔۔ کاف اسمت صورت کاف کلید فتح باب

یا الٰہی باد تا دور زمین و آسمان ۔۔۔ تاج ظل اللہ بفرق اقدس عالیجناب

قطعہ

نظیرم نیست در عالم از آنحضرت قسم دارم ۔۔۔ بکامم بخت و دولت در ترقی و مبدم دارم

برین دعوی بنازم سر برافرازم تعالی اللہ ۔۔۔ کہ تاج حضور فیض گنجورم چہ غم دارم

فرد

جم حشم نواب اعظم والی ہر شیخ و شاب ۔۔۔ یوسف مصر کرم کلب علی عالیجناب

فرد

محیط عدل و کرم عین جود و کان سخا ۔۔۔ جناب کلب علیخان بہادر یکتا

قطعہ

جوہر اوّل مدار جوہر سر کار باد ۔۔۔ جوہر گسری و سطے از جوہرت بیکار باد

یعنی ای کلب علیخان بہادر دل ۔۔۔ شعرم از فیض تو رشک خط جوہردار باد

قطعہ

بختم بکام و فضل خدا رہبر من است ۔۔۔ غم نیستم کہ چون تو شہی داور من است

زر آورند خلق بہ نذرانہ و حضور ۔۔۔ نذرانہ لقائی تو شاہا سر من است

قطعہ

زہی خوشحالی فارغبالم و بخت خود نازان ۔۔۔ خہے از رنج و غمہا رستم و سرمستم و شادان

کہ ممدوح منت و پشتبان و داور و والی ۔۔۔ بہادر بحر دل کلب علیخان معلی شان

قطعه

باید از قرب کفش دریا همه دُر می‌شود — سر بسر چشم امید مردمان پر می‌شود

دردوهم هستی پذیرد جوهر کسری وطے — صورت کلب علیخان بهادر می‌شود

قطعه

میخواستم که اسم شریف بزر ناب — خواهم نوشت منشی گردون بشتاب

آمد بروز روشن نهاد پیش من — یا عنبرین صحیفه شب حل آفتاب

قطعه

بر ورت آمده سرگرمی کاری خواهم — برگ و سازی بنقل بهاری خواهم

یعنی اے بحر کرم والی عالی همت — از تو صدها بگرفتیم و هزاری خواهم

قطعه

زهی کلب علیخان بهادر یوسف ثانی — سراسر ذات پاک اوست ظل فیض یزدانی

چو حسان و فرزدق افصح و اکمل تعالی الله — بتدبیرست چون خاقان و تقریر خاقانی

قطعه

گویمت رمزی شنو اکنون اگر داری شعور — زاب زر آور تو این مضمون عالی در سطور

هست ممدوح مرا آن رتبه بر سند حصول

کانچه موسی را میسر بود در هنگام طور

مدحیهٔ حضور فیض گنجور نواب دام ملکهم تهنیت مراجعت از سفر حرمین شریفین

شبی بودم پریشان همچو زلف یار مه سیما
نمودم با دل سرگشتهٔ خود شکوه لاتحصی

بحال دردمندی داشتم دل سرد چون مجنون
بفال خودپسندی بوده ام سرگرم چون لیلا

طپیده جان شیرینم بیاد خسرو مطلب
خراشیدم ز ناخن سینهٔ خود کوه کن آسا

چو وامق نوش می کردم سرشک خون چو جیحون
چو عذرا می نمودم لب بعذر خویشتن گویا

چو نیمی گشت از شب جوش خوابم کرد بیهوشم
همی دیدم جناب خضر را در عالم رؤیا

اشارت کرد سوی من بشارت داد کای انور
ببین حسن ازل صنع الهی دیده را بگشا

چه می بینم که عالی مجلسی شاهی در آن مجلس
هزاران ایستاده بسته کف چون قیصر و دارا

ملایک ز آسمان سوی زمین آیند پی در پی
همی گویند و میخوانند سبحان الذی اسری

یکی شیرین دهان تر زبان نیم مصرع دلکش
زهی آقا زهی آقا زهی آقا زهی آقا

یکی گفتا عطاک الله عفاک الله جزاک الله
یکی خوانده ز ذوق و شوق لحن خوش بصد آوا

مبارک سیر سیاحی که پیموده ای صحرا
گذار از بطحی سوی یثرب گذار از یثرب سوی بطحی

همی گفتم به بیداریست یارب یا بخوابست این / مرا اقبال یا و بخت رهبر شد دران اثنا

برفتم پیش و بگرفتم یکی را پا و پرسیدم / که از بهر خدا ما را بگو کین چیست این غوغا

بصد شادی شتابم در جواب با صوتم گفت / رئیس رامپور آمد بخیر از یثرب و بطحا

تو از خواب گران بیدار شو آهنگ مدحت کن / بطرز تهنیت بنما مبارک نامه انشا

شدم بیدار و استغفار نمودم تعالی الله / که هر فرد بشر اهلاً و سهلاً مرحبا گفتا

جنابش را تصور کرده بگرفتم قلم در کف / نظر بر اینکه بسم الله مجریها و مرسٰها

کریم گستر وفا منظر گدا پرور همایون فر / فلک قدرا ملک خویا خداوندا شهنشاها

توئی کاندر میان هفت اقلیمست ذکر تو / توئی در شش جهات ربع مسکون نیست همتا

توئی شاهنشه اقلیم بخت و رافت و رحمت / توئی مهر سپهر همت و جلال و استغنا

توئی محبوب خاص کبریا و احمد مرسل / بدست آورده تو دولت دین بهشت هم دنیا

توئی کز صورتت معنای اسرار ازل ظاهر / توئی کز سیرتت حسن حصولات ابد پیدا

گلیست نام او بهاست و در حضرت مانند / بهشت عیش و شادیهاست قرب درگهت ما را

رود آنکه به سر خاک شد بی آبرو یعنی / به همت آب گردید و ز رشک بخت شد دریا

ازل تا موختے گر طرز جود و عدل زانحضرت	نگشتی در خلایق شہرہ حاتم شہیر کسریٰ
دہد عدل تو گاہ حلم الفت شیر و روبہ را	کند فضل تو گاہ علم کار بوعلی سینا
ہمی بیند جہان از فیض دست و جوہر کلکت	ہمان کز ید بیضا و عصای خویشتن موسیٰ
ز قہرت آب گردد آتش و دریا ہمی سوزد	ز مہرت گل شود از آتش سوزندہ و خارا
تعالی اللہ فلک پستند از اوج کمالاتت	عفاک اللہ ملک مستند برپا و توئی صہبا
زہی کز اسم تو خلق جہان را جان بتن آمد	خہے کز نسیم تو گلگات شگفتہ روضہ و لہا
زہی کز چہرہ خوبت منور دیدہ عالم	خہے کز خوی مرغوبت معطر مغز جانہا
فلک پایہ ہما سایہ نگاہے دیدہ و مردم	بزیر بال طوطی رنگ شلتاین کہن عنقا
کشد رشتہ بسوزن بی تردد و شب تاری	زباد از خاک درگاہت رسد در دیدہ اعمیٰ
کجا ما و کجا مدح حضور اقدست واللہ	کردت تحت سر و طور و کلیم و آصف و طغرا
ہمان بہتر کہ دست از آستین بیرون کشم	دعا را کہ ادعا سازم بہر دم اظہر و اخفا
بود تا ہشت و ہفت و شش و پنج و چہار و سہ	شب و روز و مہ و خور زینت دنیا و مافیہا

بہادر بحر دل کلب علیخان معلی شان

ز بخت و دولت و عمر گرامی بہرور بادا

قطعہ

منت خدای راست کہ از مقدم حضور
چشم مرا و خلق سراسر گرفت نور

سر ز آسمان کشیدہ ملک بہر سال گفت
آقای رامپور رسیدہ بہ رامپور
۱۲۹۰

در مدح خداوند نعمت فیض گنجور والی رامپور دام اللہ ملکہم

مژدہ بادا کہ وزد ہر طرفی باد بہار
ای خوشا فصل گل و اصل طرب وصل نگار

صرصر سردی دی دور شد از دور جہان
موسم نوش مل و جوش گل آمد بقرار

کرد فراش صبا بسط بساط سبزہ
در و دیوار در آید بہ نظر مینا کار

شاہ گل آمد و بنشست بہ تخت گلبن
تاج زرین بسر و خلعت رنگین بہ کنار

سرو استادہ بپا کردہ سر بندہ گری
مروح از برگ و بر خویش در آوردہ بکار

شاخ شمشاد شدہ شانہ زلف سنبل
گشت ہر زلف بہ مشک ختن چین دستار

نرگس مست سر شاخ نماید بنظر
قیف زرین مکلل سر مینا سرشار

سمن سیم تن از لالہ پیالہ در کف
ارغوان مست می لعل و بنفشہ بہ خمار

نوعروسان چمن جلوه گر از ناز و ادا | صف بصف حلقه بحلقه ز چمن زیبا

چشم بد دور ازین تازه بهار نیکو | رشک فردوس برین گشته زمین گلزار

گر چنین حین خوش و موسم دلکش بینی | می ببخشی بگلش و توبه شکن شرم مدار

ساقیا زود بیا دیر مکن بهر خدا | چین میاور بجبین درگذر از کین و بیار

باده ده که کند سرخوش و مسرور مرا | باده ده که بود ذائقه را نوشگوار

باده ده که بیک جرعه شوم مست الست | باده ده که بیکدم کند م دفع مضار

باده همچو لب لعل بتان روح فزا | باده صاف تر از روی نکوی دلدار

ای مغنی تو هم از پرده برآور آهنگ | ساز کن چنگ و رباب و دف و طنبور و ستار

راست کن طرفه مقامی ز نهاوند و عراق | یار ره وانی که بود راست تر از قامت یار

یار نی ریز شکر ریز صدای نی ریز | چاره تلخی عشاق و حزین ولاچار

یعنی اوصاف فلک رتبت کیوان همت | نیر اعظم برج شرف و عز و وقار

یوسف مصر خداوانی و نواب سعید | بحر دل کلب علیخان همایون کردار

سروری دادگری خوب منش چهره | مه جبین تخت نشین بخت قوی طالع یار

صد چو کاوس و فریدون و قباد و بهرام | سر نهاده بخط بندگیش چاکروار

لوحش الله شده سرسبز بصد رنگ شگفت | از نسیم کرمش سطح زمین چون گلزار

چون نه نازیم که از حاتم و کسری صد چند | هست عدل و کرمش شهره بشهر و دیار

تان سر باو ببرند ز شمشیر ستیز | گرچه سهو است بصد تنگلی را ز خار

از زمین نخل در و لعل بروید همی | گر فشاند برخاک کف گوهربار

از دلیری و غضنفر فری و جودت او | شمه گوییم و از هوش و می گوش گذار — ق

بیگمان همتش از دست برد و سو چوگان | می شود پیکر شمشیر فلک از تیر غبار

گر بلشکر کشیش عزم شود رزم پذیر | گم شود راه بخورشید و مه از گرد غبار

آنکه از ساغر مهرش می اکرام کشید | گرچه مست است جهانیست ز نامش هشیار

وانکه قهر و غضبش داروی بیهوشی داد | مطلقا تا بدم حشر نگردد بیدار

نیستم غایب و صد شکر که گشتم حاضر | تا شود از شرف فیض توام استظهار

داورا دادگرا ماه رخا مهر ولا | چشم آفاق عدیل تو ندیده زنهار

نخل سرسبز ز قهر تو همی گردد خشک | چوب خشک از اثر مهر تو می آرد بار

هفت اشکوب سماوات ز قصر قدرت
ذروه‌ای ـــــ که بدیوار گذارد معمار

رفعت بارگهت مرغ خرد دید ولی
بال اندیشه ز پرواز شکستش صدبار

مدحت از انور سرگشته نیاید لیکن
مدعا بود دعای تو ز چندین اشعار

تا بود دور سپهر و مه و خورشید و نجوم
تا بود شش جهت و سال و مه و لیل و نهار

باد نام تو و آل تو محیط عالم
باد عمر تو و آل تو فزون تر ز شمار

ترجیع بند در مدح حضور فیض گنجور والی رامپور دام اقباله

مرحبا ای بخت بیدار از صدا رهبر شدی
همچو من سرگشته را مونس و یاور شدی

ساقیا گم کرده بودم راه و در دشت محن
لطف فرمودی که خضر بخشش ایزد شدی

هیچگه این نور دیدی بجز قهر و عتاب
خوش بمهرم مهربان گشتی کرم گستر شدی

با وجود قول و فعلت صرف ناخوشدلی
گر برای صبحهای خرمی مصدر شدی

سبزه پامال کردی لشکر سلطان غم
چند ابرو دست و بازو تیغ زور آور شدی

چون نزاید عیسیٔ معنی بصورت آردم | زانکه اینده هم مریم طبع مرا شوهر شدی
یعنی از عین عنایت سویم افگندی نظر | بر ثنائی سرورے فرمان وہ و رہبر شدی

خوش بالماس عطا در بشارت سفته
کز زبان درفشان خندان بگوشم گفته

[illegible]

[illegible]

هست فیاض زمان فرمانروائے رامپور | فخر شاهان جهان فرمانروای رامپور
راست گو و خنده خو انصاف جو نیکو شیم | زینت هندوستان فرمانروای رامپور
مشتری هم تیر را زهره جبین مریخ کین | خور علم کیوان مکان فرمانروای رامپور
جم حشم قیصر خدم فغفور شان سحبان بیان | داور دارا نشان فرمانروای رامپور
مصدر فهم و فراست مظهر علم آله | نکته سنج و خرده دان فرمانروای رامپور
صاحب تیغ و سنان خون ریز جان دشمنان | افتخار هندوستان فرمانروای رامپور

اسم او غیرت فزائے حاتم و نوشیروان
رسم او رونق ده و آرائش کون و مکان

ای بتعظیم درش گردون گردان پشت خم | وی بایثار سرش پر لعل و لولا کان و یم

رنگ هستی گردم جان بخش او ریزد بخلق
صورت سرمایهٔ عمر بقا یابد عدم

لطف خاصش عام اگر سازد امان در یحتقام
میخورد در روزینه شیر و روبه و گرگ و غنم

همچو برگ بید می لرزد سراپای اجل
گر نهد از غضب بر قبضهٔ تیغ دو دم

عقل کل حصر شکوه و جاه و قدرش میکند
بشنود صیت خرام مور اگر گوش اصم

طعنه هردم میزند عصفور بر ظل هما
یکدمش گر سایهٔ دیوار او گردد بسهم

پا بکش انور تو از حد ادب خاموش باش
هان نمیدانی نمودن امتیاز مدح و ذم

وصفش ار خواهی زبان را پاک با هفت آب کن
مضمضه زآب گلاب و عطر و شهد ناب کن

من چه حد دارم که گویم مدح و بسط شان او
کآسمان نهمین پستست از ایوان او

دولت و اقبال و بخت و نصرت و فتح و ظفر
چون غلامان بسته کف لحظه در زبان او

این دو قرص مهر و مه هم یافت با صد التجا
بسکه در یوزه گری افلاک گرد از خوان او

بهتر از کسری هزارانند خادم در رهش
صد چو حاتم هیچ و پوچ از همت احسان او

بیگمان یکدم دو پیکر می شود شیر فلک
از کمان بیرون رود گر یک پیکان او

رستم و افراسیاب و گیو را ز اسلے شمرد
از غلامانِ تہمتن زورِ خدا مانِ او

چیست دشمن ترکِ گردون فتد اندر لرزہ گر
از میان ناگہ بر آید خنجرِ برّانِ او

اللہ اللہ والیِ ملکِ کرامت گستریست
مقبلِ حق قابلِ مسند نشینِ سروریست

در ہمہ آفاق ہر سو شہرتِ احسانِ اوست
مہر و مہ پرنور و روشن از رخِ رخشانِ اوست

ہیچگہ مثلش جوان مردی ندیدہ چرخِ پیر
ہفت و چار و پنج و سہ در چنبرِ فرمانِ اوست

خواہش جانِ جہانی کی شد ترکِ ادب
عالمِ دل با بلاست از طفیلِ جانِ اوست

صورتِ معنی ہویدا از ضمیرِ روشنش
زانکہ چون آئینہ یکسان ظاہر و پنہانِ اوست

از کجا امکان قبای قامتِ قدرش شود
کاطلسِ نہ چرخ عطفِ گوشہ دامانِ اوست

نیست کوسار و شمارِ نقد و حصرِ دولتش
دست گنجِ شایگان اندیشۂ اعیانِ اوست

از غلط گفتم معاذ اللہ ندانم بیش زین
او سر او دست دولت را و دولت زانِ اوست

غایبانہ تا بکے پویم بمیدانِ ثنا
می شوم حاضر بگویم با ہزاران التجا

ای که از خلقِ نکویت خلقِ عالم کامیاب
مدحِ تو ترتیب تاثیرِ دعای مستجاب

هان ستونِ سقفِ چرخِ نیلگون حفظِ تو است
ورنه از بادِ حوادث میشدی یکدم خراب

عمرِ رفته باز یابد می شود تازه جوان
پیرِ صد ساله اگر روی تو می بیند بخواب

آفتابی و مشیرانِ تو چون ماه و نجوم
من چه گویم کافتاب آمد دلیلِ آفتاب

سیر سد صد بار عنقا از پئے تعظیمِ او
گر بشاخِ نخلِ صحبت آشیان سازد عقاب

هست در دل ماهِ نور اقتباس پابوست ازان
مهر هم تشبیه سازد خویشتن را با رکاب

وه که از قندِ عطایت عالمی شیرین دهان
وز نباتِ جودِ تو رطب اللسان شیخ و شاب

یعنی اندر بذل و بخشش این زمان حاتم تو است
انورِ کشمیر هم امروز حسانِ تو است

سرورا عالیجنابا پادشاها داورا
تا بیاید از من مدحِ تو آن به که گویم در دعا

تا بود از مهر و مه سرگرم آئینِ زمین
تا زبان آئینه عرضِ صباح ست و مسا

تا شود درِ غرر از قطرهٔ نیسان پدید
هم ز شاخِ سبز گل وز سنگ لعلِ بی بها

تا بزاید دخترِ رز هست چون همشیره کی
تا بود صهبا کشتی وز لب بندان ربا

تا بگردون نیکبختان را بود بارِ صواب — تا گنهگاران چو من هستند ز خوف و رجا

تا بود ضرب المثل در معشرِ دلدادگان — ناز معشوقان نیازِ عاشقانِ بینوا

تا بود انسان و انسان را بود سمع و بصر — تا بود دنیا و ما فیها بفضلِ کبریا

باد زیب و زینتِ کون و مکان نامِ حضور
بهره‌ور هر یک ز فیضِ بخششِ عامِ حضور

در مدحِ خداوند نعمت حضور فیض گنجور والی رامپور ادام اللہ ملکہم

سحر نشست از سعادت به تختِ گردون چو شاهِ خاور — شده سراسر هوا مطیّب زمین منوّر زمان معنبر

بلا تأمّل چو پیکی از دو غیبت بکار و باری — بگوش دیدم که بود ما را ز عقل رهبر ز بخت یاور

سروش هاتف بگوش گفتا در آن زمانه که ای یگانه — مباش غمگین که هست شاهی ثنای آن شاهِ خویش کن

سحاب بخشش محیطِ دانش جنابِ کلبِ علی بهادر — که هست نورِ عطا و فیضش میانِ عالم چو شمسِ اظهر

زهی جنابی که رشته‌ها را ز سرِّ ارادت بر آستانش — ظهورِ ذاتِ مقدّسش و باهلِ عالم معین و یاور

اگر خیالِ خرد بدو رو قیاسِ قدرِ علوِ قدرش — بگنجدش نه سپهرِ گردون بعطفِ دامن ز بهرِ زیور

ز نور فیض دل جهانی چو آفتاب و مه است روشن
عجب که با صد هزار دیده سپهر مثلش ندیده دیگر

فلک ز بالش ملک ز نالش زمین ز کوشش زبان ز خویش
بسجده کرده و ذاکر مدام صبا به همیشه اخیر

چو جلوه گر در ازل علوش شده ازان تا ابد بمنت
برای خدمتگذاری او فلک به بسته کمر ز محور

بجوی قرب حضورش ای دل بعید بنشین بچشم جان بین
که خاک تیره بیک نگاهش شود مطلا طلای احمر

سحاب لطفش اگر فشاند نمی ز آبی همی بآتش
بهر زمان بی بحور ماهی کشند آهنگران ز آذر

همی بدشت وقار و شوکت نشد خرامان چون تندر
زهی که تا این زمانه سرو نخاست مثلش بباغ اخضر

چرا نه مردم کشند سرمه ز خاک پایش بدیده جان
که چشم مهر و مه و کواکب ز نور رویش شده منور

ز تیره بختی کسیکه در دل نهاد بغض حضور عالی
دوام بادا ز قهر ایزد ذلیل و خوار و خراب و ابتر

تو قطعه کن حصول یعنی ز چشم حق بین ببین بهرسو
که نیست مثلش بتمام عالم عدیل و مثل و نظیر و همسر

اوصاف بی حد ز لطف خویش یکسره وصف کیش
ز صد نویسی اگر یکی هم همی بباید هزار دفتر

بکن بهر دم دعا و دولت که تا بعین ریاست قائم
بفضل و لطف خدا بادش همیشه تاج شهانه بر سر

در مدح و نعت خداوند حضور فیض گنجور والی رامپور دام الله ملکہم

عروس بخت شبانگاه خرم و شادان
ز در درآمده گفتا که ای خجسته بیان

زبس که مہر خموشی نہادہ بر لب
که بینمت غم و شادی ازان جہت یکسان

بگفتمش که فدای تو جسم و جان و دلم
رہم چگونہ بشادی زغم رہم بہ چسان

بگفت مدح و ثنای حضور اقدس کن
که ہست داور و دارای خلق و فخر جہان

بانکسار بگفتم که چیست اسمش گفت
جناب کلب علیخان بہادر ذیشان

ز مہر اوست منور چو مہر و مه دل خلق
ز خلق اوست معطر مشام جان جہان

اگر بہ بذل و کرامت کفش بہ پرواز د
نہ دُر بہ بحر بماند نہ لعل اندر کان

ز دست بحر نوالش بہیچ محیطے
ز رشحہ کرم اوست قطرۂ نیسان

زہی کمال که گرچہ بجرأت و جودت
ق
بعزم سیر نشیند باشہب یکران

ز شرق و غرب بہ یکدم چو برق بگذرد
نہ پا نہد بہ رکاب و نہ دست خود بعنان

خموش انور مضطر که مدح و اوصافش
نیاید از تو کہ نیست گفتنت شایان

بگو که باد امانش ز چشم زخم حسود
بگو که باد حفیظش بهر زبان یزدان

در مدح نعمت فیض خداوند حضور گنجور والی رامپور دام الله ملکه

تعالی الله که با اقبال ما را اقترابستی
ز مهر و او رهی در ساغر شوقم شرابستی

فلک رفعت ملک طینت فنا جوئی نکوخوئی
که از موج محیط فیض او گردون حبابستی

زهی عالی جنابی آسمان قدری که می بینم
قطاس گردن اسپ علوش آفتابستی

محمد مکرمت کلب علیخان همایون شان
که از دیوان فیضش نام حاتم انتخابستی

کشد هر کس که سر از چنبر حلمش و لش از غم
چو زلف عنبرین مهوشان در پیچ و تابستی

نباشد مثل او کس شهسوار توسن شوکت
که بخت و طالع و اقبال و نصرت همرکابستی

مبشر باش ای دل کز طفیل لطف اکرامش
همیدانم که جز هم غیرت و رشک مه والستی

سزد گر این زبان هم پهلوی شاهان گدا باشد
که از جودش همه بنیاد ناداری خرابستی

بهنگام سخاوت وان لعینه دست زر بخشش
چو درج گوهر و مانند سلک درّ نابستی

شگفته شد گلِ گلشن خاطرِ احباب از عطرش — ز نارِ قهرِ او لختِ دلِ دشمن کبابستی

کجا ما و کجا مدح و ثنای شوکت و شانش — که توصیفش پسندِ خاطرِ هر شیخ و شابستی

مکن بیهوده گوئی انورِ گستیره دم درکش

که از اشعار بر نوکِ زبانش صد کبابستی

عرضداشت مسدس بند کا حضور فیض گنجور والیۂ بھوپال دام اللہ ملکہم

پیکِ سحر بگوئی بعالیجناب ما — کای شهسوارِ توسنِ اقبال و بخت و جاه

شهرت رسیده بل بجود و سخا و فیض — بخشایشت محیط ز ماهی ست تا بماه

از دستِ در فشانِ تو نیسان نمونه ایست — یک نم بیم از کفِ تو و صد کوه برگ کاه

تو حاتمِ جهانی و نوشیروانِ ما — با زر بجود و معدلتت هر گدا و شاه

حیران منم ز بختِ گرفته و زشتِ خویش — گریان و خوار و زار و نزار و بپامال و تباه

همراز من غمست و الم مونس است و یار — دردم انیس و رنج رفیقم شفیق آه

یعنی که با وجود چنین والی و نصیب — دارم ولی ز فکرِ معیشت چو شب سیاه

جانم فدا دریغ مکن در اعانتم — زیرا که مادحِ تو منم ای امیدگاه

رسمیست از قدیم که ممدوح ذی الکرم — مداحِ خویش را نگذارد بهیچ گاه

رحمی بکن بحالِ منِ مستمند و زار — جانم بلب رسید ز تشویش و ضجوا

پیش از طلوعِ مهر بصد قصر بر درم — آیند فوج فوج چو در معرکه سپاه

پنهان شوم اگرچه چو یونس ببطن حوت — جا میکنم وگرچه چو یوسف میان چاه

از ریسمانِ طعن بتر زینِ سرزنش — بیرونم آورند و نهندم بچارراه

یک دامنم بگیرد و یک جیب و یک ردا — یک شوخ چشم دیده بعمامه و کلاه

یک پای یک دو بازو و یک ساق و یک سرین — یک چهره دست دست درآرد باشتباه

بعد از هزار زجر بگویند متفق — کی میدهی تو وعده بکن حیله بخواه

گوییم بهر یکی ز خداوند نعمتم — روز نهم بشام رسد یا بصبحگاه

خوشدل شده بجان سرِ تسلیم خم کنند — گردونه منفعل چو بگیرم ترا پناه

الحق که بر سرست مرا ظلِ عاطفت
بادا مدام بر سرِ تو سایهٔ اله

قطعهٔ شکریهٔ عطیهٔ حضور فیض گنجور والی امیر دام الله ملکهم

من کیستم که مدح و ثنایت بیان کنم
ای فیض بخش مظهر الطاف لایزال

از عدل و داد و جود تو شهرت بچار حد
در عقل و علم و فهم تو هر جاست قیل و قال

در شش جهت عدیل و نظیر تو نیست کس
مقبول ایزدی و شهنشاه بیمثال

حکمت چهار اشتر رفتار مهر و مه
از حکمت مدار دور شب و روز و ماه و سال

ماهی نتافت چو تو باوج مراد خلق
سرو سهی نخاست مثل تو در روضهٔ نوال

وضع تو انتخاب کتاب شریعت است
طرز تو رکن خانهٔ اسلام بی زوال

روی تو هست قبلهٔ ارباب عقل و هوش
رای تو هست کعبهٔ هر صاحب کمال

انور بهوش باش ادب را نگاه دار
ما فی الضمیر گوی بآقای خوشخصال

عثمان خان بهادر یکتا محیط عقل
از حکم انتخاب پی این شکسته بال

ارسال کرد ساله سه صد و پنجاه روپیه
فارغ شدم ز فکرت روزینهٔ عیال

بادا علی الدوام بفرق مبارکت
ظل عنایت و کرم و لطف ذوالجلال

در مدح حضور فیض گنجور خداوند نعمت والی رامپور دام الله ملکهم

عهدِ خوش است موسم فرخنده چون بهار / ای دل بنوش بادهٔ شادی و غم گذار

آن باده که سنّتِ پیرِ طریقت است / نزدیک اهلِ شرع بود نوش خوشگوار

آن باده کز ملاحتِ حسنِ نهانِ او / مستی رود هم مستی و هستی شود فرار

آن باده کز سرور نمودن نمیتوان / تمییز مست و خفته و بیدار و هوشیار

آن باده که قوّتِ روح است و قوّتِ تن / آن باده که همی برد از دل غبارِ عار

آن باده که هست بار بابِ معرفت / آرامِ جان و مونس و دلدار غمگسار

آن باده که جوهرِ تیغِ مرادِ ماست / آن باده کان چو چهرهٔ یار است تابدار

آن باده کان حصولِ جهانِ مقاصد است / آن باده کان مرا برساند باعتبار

آن باده کز توجّهِ حسنش همی رسد / کشتیِ غرق گشته ما زود بر کنار

آن باده کز ترشّحِ فیضش بکلکم / جولانیِ طبیعتِ خود سازم آشکار

یعنی عنانِ اشهبِ کلکِ خجسته گام / در دستِ خود بگیرم و گویم بافتخار

یوسف جمال کلب علیخان که همسرش — نبود ندیده در همه آفاق روزگار
آن سروری که محضر حلمش بر آورد — آب از میان آتش و آتش ز جویبار
قهرش بسنگ و مس نماید چو سیم و زر — قهرش بسیم و زر بکند نحس عیب دار
از فرق و نعل اشهب قدر و کرامتش — رخسار ماه و ابخی و ماهی ست داغدار
سازد و بسر و جهری مردم چو دیده گرم — کافور را مزاج مبدل شود بجار
این چرخ نیلگون و را انجم باین گمان — دارد بکف که تا بسرش سیکند نثار
خلقش چو شهد لطف ببخشد بکائنات — خاصیت نبات برآید ز زهر مار
گر وا جود و فیض دهد یک همی کند — حاتم ز گور دست گدایانه آشکار
قهرش بهار را بدهد صورت خزان — مهرش بیک کرشمه خزان را کند بهار
غایب نیم بچشم عطای تو حاضرم — کاهی فیض بخش سر جمشید اقتدار
آفاق گشته است ز فیض تو مستفید — فخر جهان جانی و یکتای روزگار
راهی تو عرض جوهر خود گر کند بخلق — عقل کل از قیاس تو گیرد بدار کار
هست خدا برا که جهان اندرین زمان — ق — بگرفته است مصحف فیض تو اشتهار

گر بهره ور ز هستی خود باز می شود | طی نام جود خویش بگیرد ز ننگ عار
در صد یکت تو فلاطون کمینه ایست | در دور بزم عیش تو جمشید نابکار
شمشیر هیبتت چو پدید و دم ستیز | مریخ سر بکف بگریزد با ضطرار
یابد چو طعم قوت و نیرو ز بخششت | باز شکسته بال هما را کند شکار
تا اوج کاخ قدر تو دیده که بال و پر | مرغ قیاس را شکسته هزار بار
حقا که مدح و وصف و ثنای تو مشکل است | اکنون که میکنم به دعای تو اختصار
یارب بحق شبر و شبیر و مصطفی | یارب طفیل سید بغداد و چهار یار
باشی ز بخت و طالع و اقبال بهره مند | باشی ز عمر و دولت جاوید کامگار

طرز دگر دعای تو سر میکنم که باد
خصم تو پایدار و لیکن بپای دار

در مدح و نعت خداوند حضور فیض گنجور اعلیحضرت همایون دام الله ملکهم

دوشینه شاهنشاه چین بر سر نهاده تاج زر | ترکان رومی پیکرش بگرفته عالم سر بسر

شاهِ حبش خورده شکست از دستِ حبش و لشکرش ٭ ور شش جهت یکبارگی زد طبلهٔ فتح و ظفر

یعنی که ماه و اختران پوشیده رو خورشید عیان ٭ سرگرم مشغولِ هنر گردید هر فردِ بشر

نازان و تازان عالمی بر دانش و علم و عمل ٭ بیعلمی و نالایقی بوده مرا مدّنظر

پر جیب و دامانِ جهان یکسر ز نقدِ مدّعا ٭ صد کوهِ غم از بیدلی جانِ حزینم را بسر

لرزان گهی حیران گهی از دیده خون ریزان گهی ٭ گه خفته گه برخاسته بنشسته گه با چشمِ تر

ناگه در آمد از درم خندان عروسِ بختِ من ٭ بوده جبین و چهره‌اش غیرت دهِ شمس و قمر

بگرفته چست اندر بغل لب بر لبم بنهاده گفت ٭ با اینچنین طبعِ رسا انور بگردی دربدر

خوش باش از عسرت گذشتن گر داری هوس ٭ بربند طبعِ خویش را از مدّ بسم الله گهر

کلکِ جواهر سلک را بکشا و هان کن تر زبان ٭ هان مدحتِ ممدوحِ خود تحریر گردان آبِ زر

یوسف لقا کلبِ علیخانِ بهادر آنکه هست ٭ صدرالعُلی بدرالدُّجی نورالهدی کهفُ البشر

قیصر سیر خاقان مکان جمشید شان دارا نشان ٭ حسّان بیان سحبان خرد حاتم همم کسری

فخرِ زمان جانِ جهان محبوبِ حق مقصودِ کل ٭ شاهنشهِ تختِ کرم فرمان روای بحر و بر

خورشیدِ اوجِ اصطفی ماهِ سپهرِ اهتدا ٭ عینِ عطا کانِ سخا شهرِ وفا بحرِ هنر

حاشا که در هر دم گهی نی دید عالم کس چنین
نیکو سیر پاکیزه خو عالی همم والا گهر

در خواب اگر گیرد کسی اسمِ شریفش بر زبان
بر وقت بیداری بود شیرین دهانش چون شکر

قربانِ فرمانش شوم یعنیکه حکمش کشته بد
زر از شجر سیم از علف لعل از صدف دُر از حجر

ق

هنگام رزم از عزم او سازد تقابل با عدو
نصرت پذیر و چاکری گیرد لوای فتح و ظفر

بخت آورد رو پیشِ او اقبال گوید طرّ قوا
صد فیل پیکر را کشد یک چوبدارش منفجر

گر دست دُر افشان کشد از آستین گردد زر تنگ
بی آب دریا منفعل نیسان شرمنده مطر

دارد جهان خاصیتِ اکسیرِ اعظم ذاتِ او
الحق که خاکِ تیره را زر میکند از یک نظر

الطاف خاصش مشتهر عام از امان سازد زند
در دشت روباه و غنم خرسک با گرگ و شیر

ق

بر وقت حُسن تجربه دستِ مسیح حکمتش
بخشد اگر با کور و کر تقویتِ سمع و بصر

کو از طلسماتِ نظر سازد منقش آب را
آواز پای مورچه یک یک شمارد گوش کر

من در ثنا و مدحت سرگرم هستم روز و شب
از عین لطف و مکرمت شاهِ فلک بر من نظر

ظلِّ عنایات فتد گر بر سرِ گشته
چاره سب راهش میکند هر دم سها از شاه

من از کجا مدحت کجا این است بس که گر آستین
دستِ دعا را بر کشم گویم بدل شام و سحر

تا هست هشت و هفت و شش پنج و چهار و سه و دو
هر یک ز فیض بخشش جود تو با وا بهره ور

عرضداشت بخدمت بندگان حضور فیض گنجور والی رامپور دام الله ملکهم

کن عرض ای صبا بخدا وند نعمتم — کای شهر علم بحر عطا مخزن کمال
اسم تو هست معنی رسم محمدی — رسم تو هست صورت احکام ذو الجلال
از شان و شوکت تو بهر جاست دبدبه — وز فیض بخششی تو با فاق قیل و قال
از شرح و بسط و فقر مدح و ثنای تو — قاصر خیال عقل و زبانها ست گنگ و لال
خاک افگند زمان بدهانش بسی کسی — هرگه ترا بحاتم و کسری دهد مثال (ق)
شان هر دو مرد خاسر و گمراه و کافر اند — تو فرد شرع و ورعی و نواب خوشخصال
مافی الضمیر عرض نمایم بحضرتت — سلطان تخت بختی و شاه خجسته فال
من با عیال خود بمکانیکه ساکنم — بیرون همی کشندم ازان بعد چار سال
وی شده ست مالک خانه بگویدم — منظور ما کرایه گرفت از تو نیست حال

یا قیمتِ مکان بدہ و یا تو زود تر	خالی مکان بساز بلا عذر و اعتلال
شد قیمتش کہ ہفصد و پنجاہ روپیہ	فی ہمتِ او اش نہ یارائے احتمال
چون پشتیبان و والی ممدوح من توئی	فرما کہ جز حضور کرا میکنم سوال

مشکل کشائیم بکن از دستِ مکرمت

سرسبز و با رونق ابد الدہر ذو الجلال

عرضداشت بندگی حضور فیض گنجور ولی النعما امیو ادام اللہ ملکہم

انور حضور اقدس ممدوح خویشتن	برگو چی مدعاتی و لی عار و ننگ چیست
مستِ شرابِ مہرِ تو ہستم شبانہ روز	شکر و خمار و نشہ کاہی و بنگ چیست
دارا و کیقباد و جم از چاکران تست	فغفورِ چین و قیصر و تیمور لنگ چیست
من در سرود وصفِ تو ام گرم وجد و حال	ساز و نی و چگانہ و طنبور و چنگ چیست
قہرِ تو ریزہ ریزہ کند کوہ قاف را	ضرغام و شیر و گرگ و پلنگ و نہنگ چیست
دیو سپید را کشد خنجرِ سیاست	افراسیاب و رستم و گیو و پشنگ چیست

علت بہ بوعلی و ارسطو ادب و بد / فہم و خیال و دانش اہلِ فرنگ چیست

دشمن شود بخنجرِ عیبِ تو تار مار / حاجت بہ تیغ و ترکش و تیر و تفنگ چیست

حکمت چو حکمِ سستِ زبیانِ وہر نیست / آہن شود چو موم ز حکمِ تو سنگ چیست

یعنی چو حکم گشت سپئے پا بجا ہیم / قربان شوم بحکمِ تو چندین درنگ چیست

ای دل بہوش باش ادب را نگاہدار / این بیہدہ خیالی و گلبانگ و ونگ چیست

ممدوحِ من چو کلبِ علیخان بہادر است / فلکِ معاش و لرزہ گذرانِ تنگ چیست

الحق کہ لطفِ او ہمہ وم رہبرِ منست / ظلِّ عنایت و کرمش بر سرِ منست

قطعۂ شکریۂ عطیۂ حضور فیض گنجور والی رامپور دام اقبالہم ۱۲۸۳

شکر اللہ کہ درین سال ہمایون و سعید / رتبہ و منزلت و عزتِ من گشت مزید

سیل چندانکہ عدیلش بجز و نیست کراست / سیر بخشی ہدو فا دار و نمکخوار رشید

کاغذِ زرین از حکمِ تو ارسال نمود / خرمی سپہر [illegible]

یعنی از جود و کرم بخششی و فیاضی خاص
روپیہ از پئے من ہفصد و پنجاہ رسید

آن سکانیکہ کشیدند از آن بیرو نم
اللہ اللہ بطفیل تو گرفتم بخرید

وانمت یوسفِ مصرِ کرم از فیاضی
خانمت عیسی جان بخش باخلاق سعید

قسم از ذاتِ شریفت بہزاران دیدہ
آسمان ہمسرو مثلِ تو بآفاق ندید

چون تو والا گہری بجز ولی خوش سیرے
نبود و نیست کسے نامدہ در خلق پدید

فارغ البال نشستیم و بہ بستیم کمر
از دل و جان بدعا و بہ ثنا و تحمید

تا بود عالم و آدم سببِ موجودات
تا بود دورِ شبانروزی و ماہ و خورشید

باش از عمر گرامی بجہان برخوردار
ہر دم و ہر سال و جہت باد چو نوروز و عید

شکریہ عطیۂ فیض حضور پرنور والی رامپور دام اللہ ملکہم

شکر کز لطف عنایات خداوند کریم
رتبۂ انورِ کشمیر بہجت افزود

یعنی ای والی من یاور من فادرِ من
نیست در جملہ جہان مثلِ تو کس صاحب جود

بخدا بخشش تو گرچه بدیدے حاتم
سوختی ز آتشِ رشکِ تو چو بر آتش عود

آب و رنگِ کرمت از دلِ هر فرد بشر
شست بی همتی و زنگ کساف بزدود

بهر شکرانهٔ فیضِ تو که عالمگیر است
آسمان خم بر کوع است و زمین سر بسجود

هر قدر مدح تو بگفتیم و بگوییم بجاست
تو که بی مثلی و مانند چو ذاتِ معبود

بسکه حیران و پریشان و مشوش بودم
سرخوشم ساخته با و خدایت خوشنود

هوس جنّت و حورست قصورِ طلعتش
آنکه دیده بتماشای جمالت بکشود

تا تو داوش بدهی یاد بحضرت حقّا
کامده از پے تو دولت دنیا بوجود

مدعا اینکه ز حکمِ تو محمّد عثمان
بمن امسال سه صد روپیه ارسال نمود

فارغ البال شدم سر بسر از فکر عیال
باد بر فرق تو تاج کرم رب ودود

عرضداشت بنگالی بحضور فیض گنجور والی رامپور ادام الله ملکه

داورا دادگرا بحر ولا پادشها
نام پاکِ تو مرا وردِ زبان هر سحر است

توئی امروز خداوند حقیقت آگاه — بهره ور از کرم و معدلت بحر و بر است

از نسیم کرمت روضهٔ مقصد گلگل — کشت امید خلایق ز تو شاداب و تر است

ق

الله الله که درین وقت بهشت بود و یا — صورت بخشش و عدل تو چنان مشتهر است

شد ازین کشف که در گور طی و کسری را — رخت خجلت بسر و خاک ندامت بسر است

دید نیسان چو ازل ابر کف در بخشت — تا هنوز از کمی مایهٔ خود چشم تر است

هر سری را که بآن قبلهٔ سر پوزش نیست — کمتر از گاو خرش دانم اگر شیر نر است

هر کرا مدحت و وصف تو بود زیب زبان — دهن مقصد و مطلوب ویش پرشکر است

رازها با تو عیانست چه حاجت به بیان — از همه چیز بهر حال دلت باخبر است

یعنی ای والی من یاور من داور من — چون ترا فکر من از گردهٔ من بیشتر است

جز حضور تو کرا حال دل خود گوئیم — قرضخواهان مرا پرده دری در نظر است

چارصد سی و سه بالا چهل و هفت بران — داونی شد بلبم جان ز غم و خون جگر است

غیر ذات تو مرا پشت و پناهی نبود — با که گوئیم که همین قرض بسر استیده است

وعده و گفته‌ام بسر پا که درین ماه بدهند ز — بکنم جمله ادا انجم اگر راهبر است

هان زممدوح خود هم می‌رسدم نقد کثیر — که بجود و کرمش جان و تنم بهره ور است

انور بی‌سیم و سامان که گدائی در تست — هر قدر طول بمدح تو دهم مختصر است

بسرت ظل عنایات خدا باد مدام — که مرا سایهٔ الطاف تو هردم بسر است

شکریهٔ عطیهٔ حضور فیض گنجور والی رامپور دام الله ملکه

ای شاه تخت و بخت خداوند ذوالکرم — نبود عدیل و مثل و نظیرت بچار حد

بر بخشش حضور بنازم بهر نفس — مانند طفلکی که بنازد بعم و جد

بیند اگرچه جوهر انذات حق پرست — کسری و طی ز جوهر خود منفعل شود

بخشش بکام و دولت و اقبال زان اوست — یا بد بهر آن کسی که ز الطاف تو مدد

زین پیشتر بکلبهٔ من بوریا نبود — اینک هم فرش است ز قالیچه و نمد

یعنی که میر منشی فرخنده سیر حمید — کاندر حضور تست بهر طور معتمد

از حکم نافذ تو پی این شکسته بال — ارسال کرده روپیه پنجاه و چار صد ۱۳۱ھ

فارغ شدم ز دست تقاضائی تو نخواہ
از بخشش و عطائی تو اللہ الصمد

تا دورِ سال و ماہ و مہ و مہر و بام و شام
ابلیس وار دشمن جاہِ تو باد رد

احباب دوستان و مشیرانِ انتخاب
از عمر و بخت و دولت جاوید کامیاب

قطعہ

دیدم ناز میکنم بر بخت
کز عنایات و فیض لم یزلی

داورو یا ورو منیب منت
والئ رامپور کلبِ علی

قطعہ

توئی رئیس رئیسان فخر زمرہ حاج
مزین ست ز نامت مدام مسند و تاج

مرا و ماست بہ غیرت تنخواہم گفت
تو ہم بخواہ کہ جز خود نسازیم محتاج

قطعہ

ہزاران مرتبہ گفتم بجان و دل خداشاہا
تو ممدوحی تو آقائی تو ملجائی تو مولائی

بدستم دولتِ جاوید آید گر بیک گرّت
ز ایمائی شہنشاہا بفرمائی کہ ز بائی

اشتیاقہ ملازمت سرکار رامپور موافق سپاس فیض گنجور آمد دام اللہ ملکہم

بیقراری ہم کی رسم یاریست یارانِ رامپور
کی بہ بینیم باز روئی دوستانِ رامپور

کی بود یا رب که سازم قبلهٔ حاجات خویش
دمبدم شام و سحر دارالامان رامپور

کی بود یا رب که از فرخندگی در زندگی
مسکن و ماوای خود سازم میان رامپور

کی کنم در دیده کحل خاک درگاه حضور
از طفیل مولوی عثمان خان رامپور

کی ببوسم آستان داور دارا حشم
کی شوم مدحت طراز سروران رامپور

غیرت خلد است رشک گلشن فردوس ارم
هر در و هر بام و هر قصر و مکان رامپور

آسمان با صد هزاران دیده در عالم ندید
دلکشا و طرفه‌تر شهری بسان رامپور

میکند رسطو و افلاطون سر تسلیم خم
پیش ارباب قیاس عاقلان رامپور

الله الله مقبل و محمود و مسعود و سعید
هر بزرگ و خرد و هر پیر و جوان رامپور

انتخاب ربع مسکون چشمهٔ خوش و دریا
زیب شان هفت اقلیم است شان رامپور

می‌برند از عشوه و ناز و کرشمه سر بسر
عقل و هوش حور و غلمان گلرخان رامپور

رستم و افراسیاب و گیو را سر بشکند
پرورش آن کس که یابد بنان رامپور

جبرئیل از سدره می‌آید برای بوسهٔ زمین
چون کنم با دوستان گاهی بیان رامپور

رشتهٔ من از اختیار و اختیار از دست رفت
در خیال جلوهٔ جانبخش آن رامپور

یعنی انور را چو مرغِ نیم بسمل مبدم
می طپید دل در فراقِ مردمان پرا مسور

قطعهٔ شکریهٔ یاد آوری شاه و پرنهٔ طلبی و ارسال خرچ راه در سال ۱۲۹۱ھ

صد شکر کز نسیمِ عنایاتِ ایزدی
گلگل شگفت دل که مرا یاد کرد شاه

قربان سراسرم که بفرمانِ ناقذت
هشتاد و چار روپیه از بهر خرچ راه

ارسال کرد منشی فرزانه سیل چند
داده بشارتم چه بشارت خدا گواه

شاداب تر چنان شدم من که صبحدم
گلها فراهم آورم از فرشِ خوابگاه

ایزد کنا مقصد و ازین حاصلت
برآمده مرادِ دلم ای امیدگاه

همواره ام بجُستن سامانِ سفر
پیوسته میکنم تگ و دو شام و صبحگاه

نزدیک شد که بهر قدم بوس میرسم
در حضرتِ تو باشد اگر خواهش اله

قطعه

روپیه با هم عدد و عید رسید از پی من
گشت معلوم که عیدیست از آن انور

زانکه ممدوح طلب کرد مرا و را از لطف
هست پیوسته بسر گرمی سامانِ سفر

در تهنیت عید بحضور فیض گنجور والی رامپور ادام الله ملکهم

داورا چون حسن فیضت عید بگرفته ظهور
دور دور عیش و عشرتهاست عشرت گشت دور

تهنیت گویان عامت باد تا دور فلک
هر جوان هر شیخ و شاب هر اناث و هر ذکور

علم و فضل تست زیب و زینت اهل هنر
اسم و رسمت رشک اسم و رسم شاهان غیور

تا ز نقش مسطرش پر گردد از لولوی تر
هر که مدح و وصف آن سرکار آرد در سطور

چون نمی نازم که میگوید جهانی نیست کس
این زمان در چار حد مثل رئیس رامپور

دولت دیدار و قرب و رحمت هر کس یافت
دیدن حوران و فردوس برین داند قصور

الله الله گشت ما را هم عطا از کبریا
وقت یا وقت کانچه سوی را عنایت شد بظهور

آنکه انش گردد از کحل البصر خاک درت
میشود پر نور چشم شپرک مانند هور

نظم کان در مدحت نبود و همه بی بهره است
همچو آب ابر مروارید بر خاک شور

التقیا دولت شان و شوکت جاه و حشم
التجا دولت عقل و دانش و علم و شعور

سوختم از آتش هجر تو گاهی ممدوح من
می گدازی تا بکی ما را از آن درگاه دور

عزم دیدار تو دارد جان برلب آمده	بازگرد و یا برآید چیست فرمان حضور
بی تو ایام آتش ست و شهد زهر و گل گلست	در حضور تو چشم از خواب شبها نبود قصور
نیست انور قابل توصیف آن با قدسیت	لیکن از دل در دعا می خیر مسکو شد ضرور
حاصل کام حسود ات زہر خسرت ست مدام	شامل ایام محبان عشرت و عیش و سرور

تخت بخت و فتح و نصرت فرش پا انداز تست
باد و ایم چتر ظل اللہ بر فرق حضور

عرض الحمد بندگان حضور کا قدم اللہ ملکہم پر و ورد و ونی کی بطرف سے میں شت

سرم فدای تو کای باوشاہ بحر نوال	بشرق و غرب نداری نظیر و مثل و عدیل
نمود تو تصرف چنان بعالم دل	ز دست جور و عنایات فیض و خلق جمیل
کہ جملہ خلق چہ پیر و جوان چہ خورد و کلان	و ہند شرح ثنایت بجان علی التفصیل
زرشحہ کرمت قطرہ ایست سرتاسر	فرات و نیل و جیحون بہشت قلزم و نیل
خدا گواہ تو آنی کہ بر زبانت لا	نیامدہ بجز از لا الہ کلمہ تہلیل

غرض ہم ظاہر و باطن مراست در ہر دم ‌ ‌ ‌ عنایت و کرم خسروی ضمان و کفیل

سپردہ ایم بتو خویش را و مال خویش ‌ ‌ ‌ نمودہ ایم بلطف تو کارہا تحویل

سوار ریل شدم بست و پنجم مارچ ‌ ‌ ‌ انیس ہمسر تو ہمراہ فضل رب جلیل

سہ چار روز بدہلی مقام میخواہم ‌ ‌ ‌ خیال آنکہ کنم فیض سالکان تحصیل

بہ نیت چونکہ از انجا سوی مراد آباد ‌ ‌ ‌ شوم روانہ کنم عرضی دگر تسہیل

چہ احتیاج وسیلہ بحضرت شاہ است ‌ ‌ ‌ کہ ہست شوق توام یار و رہنما و دلیل

پس التجا بنمایم کہ در جوار خودم ‌ ‌ ‌ کند نگاہ مکان کاندران کنم تنزیل

چو دادہ تو عمر و چشم زیادہ نخواہم ‌ ‌ ‌ ترا سزاست بمدح خویشتن تطویل

منم چو آن تو جہان از منست و من ز جہان ‌ ‌ ‌ چرا رسم بنجابت چو مردمان ذلیل

ہمین امید و مرادم کہ تا مراد آباد ‌ ‌ ‌ رسد بحکم تو از بہر من سواری فیل

مراست سایۂ الطاف تو بسر بادت

علی الدوام بسر ظل لطف رب جلیل

عرضداشت بخدمت بندگان حضور دام اللہ ملکہم منمقام دہلی

داورا از شہر امرتسر بدہلی جملہ شوق
در خیالِ مصطفےٰ آباد خندان آمدم

بسکہ مہرت زادِ راہِ منزلِ مقصود ماست
شاد کام و سرخوش و نازان و تازان آمدم

ہست امکان لعل از کان آمدن نبود بعید
طرفہ تر این ست لعلم جانبِ کان آمدم

ما و خاقانی و عرفی ہر سہ کس یک جا ہرم
فی الحقیقت اولینم آخر شان آمدم

ق

خالی از حکمت ندیدم کاین زمان اندر ظہور
بہر مدحِ اقدسِ نوّاب ذی شان آمدم

بلبلِ گلزارِ کشمیرم بہ پنجاب آشیان
فی زطوس و گنجہ و شیراز و شروان آمدم

یوسفِ گم گشتہ مصرِ مجموم و فرقتم
چون زلیخا خواستگارِ ماہِ کنعان آمدم

در سوادِ ہند از پنجاب ای روحی فداک
تشنہ ام چون خضر سوی آبِ حیوان آمدم

برگ و سامان نیستم شوق فزون تر از جداست
گوییا با صد ہزاران برگ و سامان آمدم

تا دو شنبہ در مراد آباد ہم خواہم زیست
طالبِ خوانِ کرم یعنی کہ مہمان آمدم

نعمتِ قربِ عطا فرما کز مہجوریت
سر بدست و جان بلب خاطر پریشان آمدم

برامیدِ عاطفت در بارگاہِ اقدست

مدح آرا و دعاگوی ثناخوان آمدم

ترجیع بند مدح خصوصِ خداوند ولی نعمت پرمیوه دام الله ملکهم

خوش الله در ترقی عزت وشانِ منست
دولت و اقبالِ بختِ سرمدی زانِ منست

بی تکلف عیش وعشرت برگ وسامانِ منست
تازه تر چون گلشنِ جنت دل وجانِ منست

فضلِ حق لطفِ نبی عنوانِ دیوانِ منست
زانکه بر من مهربان ممدوحِ ذیشانِ منست

گر بپرسی کیست او گویم که سلطانِ منست
بحرِ دل شهر کرم کلب علیخانِ منست

دل بمهرش بسته آمد حقا کز مستم بی شراب
همتش از زالک یکی گویم شود صد کتاب

در شریعت بحر واند معرفت همچون سحاب
در طریقت صدر و بدر و در حقیقت آفتاب

در خِرد پیر و بزرگ و شیخ و در اقبال شاب
الله الله بعید بیل همسر و مثل و جواب

گر بپرسی کیست او گویم که سلطانِ منست

بحرِ دل شہرِ کرم کلبِ علیخان منت

جم حشم دارا خدم خاقان نشان قیصر علم
مجمعِ علمِ الٰہی مصدرِ فیضِ اتم

خوش سیر فرخندہ خو والا گہر عالی ہمم
اخترِ برجِ مروت گوہرِ درجِ کرم

شہسوارِ رخشِ نصرت صاحبِ تیغ و قلم
مظہرِ اسرارِ حق از حضرتِ ایزد قسم

گر بپرسی کیست او گویم کہ سلطان منت
بحرِ دل شہرِ کرم کلبِ علیخان منت

ہست نامِ نامیش چون مہر و مہ آفاق گیر
می زند خاکِ جنابش طعنہ بر مشک و عبیر

یاورِ اربابِ فضل و داورِ روشن ضمیر
حامیِ دینِ محمد مالکِ ملک و سریر

پشتبانِ بیکسان شاہنشہِ سبحان مشیر
سرکشان را سرشکن افتادگان را دستگیر

گر بپرسی کیست او گویم کہ سلطان منت
بحرِ دل شہرِ کرم کلبِ علیخان منت

ذکرِ حکمش کعبۂ امیدِ اربابِ زبان
آستانش را ستانہ قبلہ گاہِ خسروان

آنچہ در شانش نویسم ہست بالاتر از آن
کز علوِ قدرِ او پست ست ہفتم آسمان

هر که ورد و یا بر دو اسم شریفش بر زبان ۔ وقت بیداریش باشد چون شکر شیرین دهان

گر بپرسی کیست او گویم که سلطان صفت
بحر دل شهر کرم کلب علیخان صفت

وصف ذات اقدسش سرمایهٔ اہل ہنر ۔ خشک شد از ہیبت و دہشت ہژبر و شیر نر
بین که خاک تیره را زر می کند از یک نظر ۔ سنگ و آہن موم میگردد ز خشمش سر بسر
کوه را قہرش نماید سر بسر زیر و زبر ۔ مہرش از آتش کشد لعل و در و یاقوت تر

گر بپرسی کیست او گویم که سلطان صفت
بحر دل شهر کرم کلب علیخان صفت

ہست جان بخش جہان گفتار گوہربار او ۔ جای امن خلق و عالم سر بسر سرکار او
ہر که آید میشود دولت ز دیدار او ۔ دور گردد ذلت و ناداری و ادبار او
حسن محمود و فرخنده شود ہر کار او ۔ ہمچو در در گوشہا جا میکند گفتار او

گر بپرسی کیست او گویم که سلطان صفت
بحر دل شهر کرم کلب علیخان صفت

ظلِ لطفِ اوست بالای سرِ هر مستمند — بی‌نصیب ست آنکه از فیضش نگشته بهره‌مند

باورم کن نامش آور بر زبان بیچون و چند — آزما کاندر دهانت میرسد از غیب قند

قطرهٔ آبِ وضویش گر به بحری افگند — نخلهای لؤلؤی لالا ز هر دریا دمند

گر بپرسی کیست او گویم که سلطانِ منست
بحرِ دل شهرِ کرم کلبِ علیخانِ منست

عدل‌پرور والی و فرمانروای رامپور — نیک منظر فیض گستر مه‌لقای رامپور

شاه تخت بخت دُرِّ بی‌بهای رامپور — داورِ اعظم رئیسِ ذوالعطای رامپور

فخرِ عالم جای ایجابِ دعای رامپور — پشتبان و یاور رهبر بینوای رامپور

گر بپرسی کیست او گویم که سلطانِ منست
بحرِ دل شهرِ کرم کلبِ علیخانِ منست

حبذا خاصیتِ اسمش چو اسمِ اعظم است — هفت قلزم از کفِ دریا نوالش یک نم است

پیشِ او بیمایه و ناچیز و گم ادهم و جم است — گرچه دارا گرچه کسری گرچه طغی گرچه جم است

حاسدِ جاهش سراپا درد و مشکل ماتم است — صورتِ جانِ جهان یعنی که فخرِ آدم است

گر بپرسی کیست او گویم که سلطان منست
بحر دل شهر کرم کلب علیخان منست

مدح و وصف او فزون از حیز حصر و عد و
[illegible]
نی کند منع سوال و نی سوالی گاه رد

عالمان و عاملان را علم و اعمالش سند
پیر شو و حبیب جهان گر دست او نقشان کشند
کارهایش فرخ و محمود الله الصمد

گر بپرسی کیست او گویم که سلطان منست
بحر دل شهر کرم کلب علیخان منست

خضر وقت و عیسی جان بخش از دل خواهش
در فصاحت ها چو حسان و بیان محمودوش
باده مهرش بدست آور حتی اخلاص خوش

نیست کس بر هفت زیر شش مثل و شبهش
دولت دنیا و دین خواهی ز حکمش پا مکش
بشنو این گوش یعنی گوش کن بی غل و غش

گر بپرسی کیست او گویم که سلطان منست
بحر دل شهر کرم کلب علیخان منست

هست رخشنده جبین او بسان آفتاب
سایه وش بی نور از رخشش نشان آفتاب

جان بقربان کاستانش آشیان آفتاب — سر بسر درگاهِ او گوئی که کانِ آفتاب

هستیش امکان عمرِ جاودانِ آفتاب — ذات مجموع الصفاتش یک جهان آفتاب

گر بپرسی کیست او گویم که سلطانِ منست
بحر دل شهر کرم کلبِ علیخانِ منست

مدحتش تزئین طبع و فهم و فکر و رای ماست — یاد او آرام روز و راحتِ شبهای ماست

مهربان و قدردان و والی و آقای ماست — هادی و ملجا و مولا و کرم فرمای ماست

بارگاهِ او بهشت و جنت الماوای ماست — مال و اموال و متاع و دولتِ دنیای ماست

گر بپرسی کیست او گویم که سلطانِ منست
بحر دل شهر کرم کلبِ علیخانِ منست

قبله گاه و داور و ممدوح و شاهِ انورست — فیض بخش و یاور و پشت و پناهِ انورست

نجمِ مقصد مهر دل افروز و ماهِ انورست — قرة العین هدی نور نگاهِ انورست

صورتِ اقبال و بخت و عز و جاهِ انورست — حسنِ تاثیر دعای صبحگاهِ انورست

گر بپرسی کیست او گویم که سلطانِ منست

بجدول شہر کرم کلب علیخان منت

در مدح نعمت فیض خداوند حضور گنجور والی ما مپوادام اللہ ملکہم

بلند اقبال فرخ فال شاہا
سکندر شوکتا جمشید جاہا

توئی امروز در جود و کرم طاق
پر است از نقد فیضت جیب آفاق

وجود اقدست ظل الٰہی ست
گدائی درت بہتر ز شاہی ست

شراب لطف و فیضت کرد مستم
ز غم رستم بہرت دل چو بستم

توئی سر و علی پشت و پناہم
سنیب و قبلہ و امیدگاہم

منم زائر و از ان حضرت سوالی
کہ پندارم ترا ممدوح و والی

ہمہ ما فی الضمیر و مشکل خویش
سراسر حاجت و راز دل خویش

بگویم خلق را بیقدر باشم
ترا گویم بصدر و م صدر باشم

غریب و عاجز و صاحب عیالم
کرم فرما کرم فرما بحالم

نگاہ لطف یعنی شادیم بخش
ز رنج و درد و غم آزادیم بخش

جمالت صورتِ معنای دین ست — خیالت کاشفِ علم الیقین ست

زهی همت که عینِ زندگانی ست — خوے رسمت که عمرِ جاودانی ست

بجان ورهر نفس مدحت طرازم — ثنایت بر دعایت ختم سازم

الٰهی تا جهان را آب و رنگ است — فلک را دور و گیتی را درنگ است

بزیرِ پاے تختِ شاهیت باد — به تارکِ چترِ ظلِّ اللٰهیت باد

در مدح نعمت فیض خداوند حضور گنجوالی میو دام الله ملکهم

سپهر قدر جاه داورا شهنشاها — خدیو بنده نوازا حقیقت آگاها

بعلم و فضل و کمالات رشکِ حسانی — بجاه و شوکت و شان غیرتِ سلیمانی

خزینهٔ کرم ایزدی ست ذاتِ حضور — فزون ز حصر و عدد مدحت و صفاتِ حضور

لقای تست بعالم بهار روضهٔ جان — بقای تست باوم نموده ایمان

زهی که ذکرِ تو آرام و راحتِ دلهاست — خوشے که فکر تو تدبیر حلِ مشکلهاست

نگاه لطفِ تو افتد بخاک زر گردد — زمین خشک ز مهر تو سبز و تر گردد

چو اسم تو شود هم زینتِ زبان و دهن | فرشتگان بفلک آفرین کنند بمن
سحاب مکرمتی بحرِ عدل و احسانی | بجود و بخشش و اعطاف نیست ثانی
چو عدل و جود تو گردیده شهرهٔ جهان | ز رشک حاتم و کسری بخاک شد یکسان
توئی منیب من و داور و مددگارم | چه عرض حال کنم کاگهی ز هر کارم
ترحمی که من از راهِ دور آمده‌ام | بچشم فیضِ تو در رامپور آمده‌ام

نوازشِ دلِ ما کن که دلنواز توئی
بساز کار فقیران که کارساز توئی

عرضداشت بخدمت بندگان حضور فیض گنجور ادام الله ملکهم در حین قیام رامپور

بشها سپهر سریرا حقیقت آگاها | زبانِ ماست ز مدح و ثنا و وصف تو لال
درین زمانه کسی نیست مثل و مانندت | ز شرق و غرب ترا همسر و نظیر محال
فرشته صورت انسان بعالمی نی نی | کجا نصیب فرشته بود چنین جمال و جلال
وجود پاک تو ظلّ عنایتِ باری ست | بحکم تست مه و مهر و گردشِ مه و سال

خهی بفضل و بلاغت زهی بدانش و رای — زهی بعلم و فصاحت خهی بفهم و خیال

ز وضع نثر تو پوچست فیضی و عالی — ز طرز نظم تو هیچست میر و ذوق و وصال

تبارک الله که علم لدنیت حق داد — بقول و فعل تو نازند صاحبان کمال

مخمس آنکه بنعت نبی صلعم حضور نوشت — ز شاعران زمانه جواب اوست محال

بوجد و حال در آیند ساکنان فلک — ق — اگرچه نظم تو خواند بصبحدم قوال

وگر ز نثر تو گیرند منشیان بهره — شوند مطیع بایشان چو چاکری اقبال

شبانه روز بیاد تو سرخوش و مستم — که مهر تست بمن عز و جاه و دولت و مال

جهان و خلق جهان از عطوفتت شکور — بزرگ و پیر و جوان و ز نوازشت خوشحال

بصد امید رسیده‌ام بدرگه عالیت — برین خیال که باشم مدام فارغبال

چه عرض حال کنم کار هست در پیشم — ز غم چو خاک منم سست ابتر و پامال

هزار روپیه مارا تصدق سر خویش — ببخش تا که روم شادکام سوی عیال

بگفته ام بهمه دوستان خود از فخر — که اینقدر کنم امسال از حضور سوال

اگر تو عزت من از کرم نگهداری — چه کم شود که توئی ابر فیض و بحر نوال

بلی که پیش شهان اینچنین چه دشوار است | به یک کرشمه گدا را کنند مالا مال

عطا و جود و کرامت طریقهٔ شاهی است | بده ببخشش که ماند همین و خیر و بحال

خموش انور مضطر بهوش باش بکن | دعای خیر بمدح خویش در هر حال

که باد عمر حضور از عنایت باری
هزار ساله که هر لحظه اش بود صد سال

عرضداشت بندگان حضور ادام الله ملکهم در تهنیت سلطان زادهٔ نوای

دیروز آمدم بدر دستمند وار | نگذاشتند حاجب و دربان و چوبدار

اکنون چنین بیا که از حکم نافذت | یابم بحضرت تو بلا ضبط و ربط بار

سیری محال گرچه میسر شود مرا | دیدار اقدس تو بیکدم هزار بار

یکبار هم مجال تو دیدن نمی دهند | این دشمنان دانش و انصاف و ننگ و عار

مهمان چند روزه منم نیستم مقیم | خون خوردن و طپیدن و تنگم روا مدار

یعنی که بهر رؤیت جان بخش آمدم | کردم قبول سختی و تکلیف این دیار

در راہپو آمدہ باشم ز تو بعید
گر چنین ست ضعیف باین خوار و نابکار

شو نما ز گفتگوئے مکن بر درِ حضور
انور خموش باش و ادب را نگاہدار

شکریہٴ استماع نظم حضور فیض گنجور انام اللہ مکارم در شب مشاعرہ

خوش اللہ کامشب از امدادِ نصیبِ سرمدی
زیب گوشم شد و شہوار گفتارِ حضور

چیست قدرِ فیضی و عالی تعالی اللہ کہ ہست
مجمعِ فہم و فراست ہر نگارِ حضور

جانِ من قربان کہ ہنگامِ غزلخوانی فلک
کرد نقدِ اختران ایثارِ اشعارِ حضور

عکسِ بدرِ کامل و خورشیدِ تابان پرتو است
چشمِ بد دور از جبینِ پاک و رخسارِ حضور

گوش یعنی گر ترا عقل است یا در فہم یار
گوش کن اسرارِ علمِ حق ز گفتارِ حضور

اللہ اللہ ساکنانِ عرش در رقص آمدند
خواند چون منشی بہ بزمِ شعر اشعارِ حضور

غیرتِ بحر و سحاب است جواہراتِ عیب
ہمت و دست و لبِ لعلِ گہربارِ حضور

از قضا ہمسری خود [illegible]
رشکِ گردشیان باید بدیوارِ حضور

فی المثل چون قیصر و کیخسرو و خاقانِ چین — کار دارانند در دربار و بارِ حضور

من بنازم سر بر افرازم که از تاییدِ بخت — شد منور دیدهٔ انور ز دیدارِ حضور

تا بود گوهر طرازِ روز و شب خورشید و ماه
یادِ ایزد یاور و یار و مددگارِ حضور

قطعهٔ شکریهٔ عطیهٔ حضور فیض گنجور والیٔ بهاولپور دام الله ملکهم

انور اندر سالِ اصغر (۱۲۹۱) کرد سرکارم طلب — چون مشرف گشتم از فیضِ قدمبوس و لقا

مدعا ها حاصلم شد آرزو بر آمده — قدرم افزوده گرفته روزگارم اعتلا

حضرتِ سرکار والا وقتِ رخصت روپیه — ماسوای خرجِ راهم پانصدم کرده عطا

بر چنین بخشایش و فیاضی و دریا دلی
مرحبا صد مرحبا صد مرحبا صد مرحبا

در مدحِ حضور فیض گنجور والیٔ بهاولپور دام الله ملکهم که بهشت خو و فرخنده صحبت ذات قدسی صفات

ملک سرشت فلک منزلت شهنشاها
منم اگرچه بفیضت مدام فارغبال

ولی چو طبع تو اکثر علیل می باشد
ازان سبب بغمم بام و شام در همه حال

نشاط و خرمی و عیش بار خاطر ماست
سرور کاهش جان خوشدلیست عین وبال

مدام در تب و تابم چو ماهی بی آب
قرین محنت و اندوه و رنج و درد و ملال

چه می کنم بکه گویم همی که میگذرد
دمی چو هفته و هفته چو ماه و ماه چو سال

بنه بزخم دلم مرهمی ز لطف که من
شکسته بالم و غمگین و مضطرب احوال

بسبیل چند بفرمای تا که کلمهٔ چند
ز غرفه صحت سوی من کند ارسال

تسلیم شود و دور گردد هم غمها
امان ز رنج و الم یابم و زهم خوشحال

تو مدعای منی از متاع دنیا وی
که ذکر و فکر تو ام راحت است و مال و منال

منم بمهر تو فانی قسم بذات خدا
رسیده ام از تو بمقصود خویش بی اشکال

شوم بذات تو قربان که ذات قدسیست
بهار روضه بهبودی و خزان نکال

خزینهٔ کرم و عدل و لطف احسانی
محیط فهم و ذکا گنج علم و فضل و کمال

سخنوری و سخن فهمی و سخندانی
ترا سزاست تقابل بتو کراست مجال

فصاحتت چو بدیده فرزدق و حسان
نمودی از دل و جان بر بلندیت اقبال

اگرچه فیضی و عالی درین زمانه بدی
ز نظم و نثر تو کردی حصول استدلال

خداشناس و حقیقت‌اساس صاف ضمیر
توئی چو شبلی معروف در زمانه حال

بمسندست حصولت که آنچه موسی را
بکوه طور عطا کرد ایزد متعال

مقربان و مشیران و ندیمان حضور
همه بفضل خدا احسن و ستوده خصال

تو صدر بدری و آنها کواکب اند همه
تو آفتابی و آنها شعاع و ذره مثال

چو نام شان بزبان آورم دم گفتار
دهان من شود از شهد ناب مالامال

توئی رشید و سعید و وحید و واحد و فرد
عدیل و مثل چو ذات خدا تراست محال

جهان جان ز رخت روشنست چون خورشید
زبان انور کشمیر از ثنایت لال

طفیل احمد مختار و حیدر کرار
به برکت شه جیلان و حرمت ابدال

ز چشم بد رخ خوب ترا خدا حافظ
که داد جمع و عطائم نمود استقلال

در مدح حضور فیض گنجور والی امب دام الله ملکهم

واله و شیفته ام بر رخ زیبای حضور ای فدا دیده انور بکف پای حضور

دولت معرفت حق که بگنجد بجهان یافتم آن همگی در دل دانای حضور

رتبه خلعت و دیهیم لقد کرمنا هست شایان بخدا بر سر و بالای حضور

وصف آن ذات مقدس ز محالات که هست رفعت عرش برین پست تر از جای حضور

صورت معنی علم ازلی و ابدیست معنی و صورت هر فقره انشای حضور

غیرت نظم نظامی و کلیم و سعدیست چشم بد دور همه نثر مقفای حضور

عقل اول که نویسند همه اهل علوم فکر من اینکه مراد است از آن رای حضور

میشود عزت و این حصولت ای دل کن طلب دولت عظمای تولای حضور

روز روشن بقدمبوس تو آید اقبال چون ببیند نظرت صبح بسیمای حضور

از خدا خواهم و جویم که مبادا ابدلم غیر ذوق و هوس و شوق و تمنای حضور

سرکه بهر حال مه و سال خوش و بهره ورم

از کرم گستری و بخشش اعطای حضور

قطعات در مدح خداوند نعمت حضور فیض گنجور والی مهیوا دام الله ملکهم

قطعه

نظر ز دیدهٔ انور بحسن معنی کن
شنو بصدق و یقین گوش هوش با کن

کە نام کلب علیخان بهادر یکتا
ز دل بصبح بخوان لطف حق تماشا کن

قطعه

سکندر منزلت محمود خصلت قیصر دوران
سلیمان شوکت و رشک فریدون غیرت خاقان

بهادر حاجی یوسف لقا نواب عیسی دم
محمد مکرمت کلب علیخان معلّی شان

قطعه

ز فخر و ناز رسانم بسمع خاص و عوام
کر هست دور سپهرم غلام و بخت بکام

درین جهان چو مدح حضور بنوشتم
ملک یسار و یمین آمدند بهر سلام

قطعه

آسمان را جبهه بحجز است بر راه حضور
عزت شاهان عالم شوکت و جاه حضور

همسرم کس نیست ممتازم بهر دم زانکه است
توتیای چشم انور خاک درگاه حضور

قطعه

عیسی مقصدی و موسی طور انور
مدح و صفت سبب عیش سرور انور

تا به زیر بیش چه خواهم ز خداوند که هست
ورد شام و سحری نام حضور انور

قصیده هذا در شکر نعمت خداوند حضور فیض گنجور والی رامپور
ادام الله ملکهم در سال اول سنه ۱۲۸۴ تصنیف شد

رخ گلگون تر سنبل نهفته لالهٔ حمرا
شگفته با بنفشه تاک گل نسرین و نرگسها

برنگ شاهد رومی دکان لعل وا کرده
دلارا جیم حبشی بگشاده درج لولوی لالا

شبستان فلک یعنی که پوشیده رخ خود خور
سدوا انجم گرفته طرز زیب بند خضرا

شده غم دور و درد و عیش عشرت رو نما گشته
همه عشرت سر آمد تا برآید مقصد دلها

بیک چشمک زدن گم غم خواب استراحت شد
چه مهر و زن چه شیخ و شاب چه اعلی چه ادنی

زبی برگی نمودم دست و با جو بیت بالین
همی کردم به بخت خود شکایت گون حکایتها

گهی بنشستم گهی خاستم گهی خفتم سرگردان
گهی با چشم گریان ایستاده خنده ها بر پا

گهی بر خاک خواری با دو چشم و هم با دل
طپان چون ماهی بی آب کافتد دور از دریا

گهی از دل کشیدم دود و شعله آه در هر دم
گهی بر سر نهادم کوه غم از دست استغنا

بنوعی خون دل خوردم که تا پاسی گذشت از شب
درآمد مژده در گوشم رسید از عالم علیا

که ای دور از خوشی و لداده دست پریشانی | مخور غم خاطر خود جمع گردان جشن جان بکشا

ببین رنگ زمانه رنگ هستی دور کن بشنو | که آگاهت کنم از اسم فرد داور یکتا

محمد مکرمت کلب علیخان معلّی شان | که یکتا نخبت کوته از ریاض قدر او طوبی

با پیا ز سر او افسر او دست جود او | کشیده سر گل از بستان لعل از کان دُر از دریا

چها گویم ثنای او چه گویم طبل توصیفش | عبث باشد نمودن از چو من در مدح او دعوی

چو از نیسان اکرامش شد در کام هم یک نم | ز قعر آب سیر و بید نخل لولوی لالا

اگر مهر وسهٔ فیضش بعالم رخ برافروزد | بکیدم می شود از روز روشن تر شب یلدا

جدا گر تیر خشم از قوس قهر مش میشود گردد | دو پیکر پیکر شیر فلک بر هیأت جوزا

ز داد او کند گنجشک جا در دیدهٔ شاهین | ز عدل او خورد آب علف گرگ و غنم یکجا

[illegible] هم عطر اشش گیرد شمیم عطر خلق او | رساند گر نسیم اندر دماغ عنبر سارا

[illegible] سپهر هشتمین خود هفت [illegible] | چو رخشش آسمان سیرش دود بر وی سبقت غبرا

غبار خاک پاک بارگاه و اگر گاهی | ق | شد از دامن باد سحر در دیدهٔ اعمی

چنان روشن شود چشمش که از عجاز بینائی | کشد تصویر بر سطح هوا از شاهد معنی

بمرغان ضعیف از لطف قوت آورد بازش ——— ابابیل آشیان بندی کنند از شهپر عنقا

دم کینه غلامان پلنگی قهر و خند ابرش ——— چو در میدان رزم از تیغ برکشتن اعدا

زمین را طمطراق پای اسپان سر همی کوبد ——— زبار امیشود از لرزه وحشت تا ته و بالا

نگشتم اگه از فضل و کمال بی زوال او ——— بهر دم در حریم رتبه او محرمی اصلا

که هست از علم و عقل و فهم و دانش بهره حاصل ——— بهر عالم بهر فاضل بهر عاقل بهر دانا

اگر از عدل و داد وشش یافتندی بهره وافی ——— ودیدی لشکر امن و امان در وادی صحرا

نگشتی تلخ عیش کوهکن در فرقت شیرین ——— نه مجنون را شدی بر پا ز زنجیر غمم لیلا

بامید عنایات شدم حاضر نیم غایب ——— شها کیوان جنابا مهر طلعت مشتری رویا

گرفته لشکر اکرام و فیضت سر بسر عالم ——— چنان آوازه جود و سخای تست در هرجا

که گر از خوان هستی بار گردد بهره ور حاتم ——— عطایت بشکند بر فرق جودش کاسه مینوی

عزیز مصر و الاهی شود چون یوسف کنعان ——— هر آنکس را که افتد جلوه ات در عالم رویا

میسر هر کرا آید شراب رؤیت رویت ——— بیکدم مست گردد در رخ کشد از ساقی صهبا

چه سازم حال خود حالی الهی نیکوتر میدانی ——— بامید کرم آمد بدرونت این بی سر و بی پا

نواب مستطاب کہ مثلش درین زمان
نام وی است مخزن سرمایۂ جہان

نبود و ندید در ہمہ آفاق آسمان
نازم بمدح و وصف و ثنائش بصد زبان

واللہ کہ در زمانہ نباشد نظیر او
وضعست علم حق ز ضمیر منیر او

وسع اساس دولت سہر و مدیر او
واضح علوم جوہر کل از صریر او

از قدر خواستم کہ فلک خوانمش قضا
او را فلک نگوہی تو ہرگز شنو بیا

آمد بغصہ گفت کہ ای محض بیحیا
او مظہر عطوفت و این مصدر جفا

باللہ کہ یاد اوست ندید از شراب ناب
بنگر کہ میکند ز رخش کسب نور آب

بخت از روش فزین و اقبال کامیاب
با اینچنین عروج بصد چشم آفتاب

مہر سپہر شوکت و جاہ و مہ کرم
مقبول کردگار خداوند محترم

مفتاح گنج مقصد آفاق و جم حشم
منظور بارگاہ محمد مسیح دم

حکمش چو بر کشد علم انتظام فتح
حرف حیات ثبت نماید بنام فتح

حسن زمانہ چہرہ فروز و بکام فتح
حالات کائنات پذیر و مقام فتح

ہمت بہر دلیکہ زمانی نہد قدم

نہ عکس نور میکند از روش مبدم

صورته هکذا

م	مانند آفتاب بعالم شهرو علم	م	مقبول کاینات بگردد بیک قلم	م
د	دنیا بدرگه تو غلامیست خانه زاد در دست تست دولت انصاف و عدل و داد	د	دین را حصول از رخ خوب تو صد مراد دارا و جم بلطف خودت کامران و شاد	د
ک	کاهی بهمسرت نه دیده گهی دیده سماک کنه الله فائق تست ولت جان من فداک	ک	کیوان ز اوج همت تو پست سر بخاک کلک خیال ماز ثنای تو سینه چاک	ک
ل	لطف تو شامل است بهر ذره از ازل لا فد چو بحر پیش عطای تو بی محل	ل	لعل حیات بخش تو نوشین تر از عسل لولوش پوچ گردد و افتد بصد خلل	ل
ب	با دست تو چسان بکند همسری سحاب بخشایش عنایت و لطفت چو آفتاب	ب	بر گردد و بگرید و ریزد بخاک آب باشد که آبروی جهانست شبنم و سیاب	ب
ع	عالی خیال منزلت و مرتبت رفیع علمت محیط عالم و فضلت کاهی بدیع	ع	عدل ترا ست امن و امان سر بسر مطیع عذرم پذیر و باش بهر مشکلم شفیع	ع
ل	لطفت نوازشی چه کند بر من ذلیل ای خلق خوشست بصد وجه بی دلیل	ل	لاله ز آتشم بدمد باشد چون خلیل لایق نیم بهیچ تو کاهی شاه بی عدیل	ل

ن	ن	ن	ن
و	و	و	و
ا	ا	ا	ا
ب	ب	ب	ب
م	م	م	م
ح	ح	ح	ح
م	م	م	م
د	د	د	د
ک	ک	ک	ک
ل	ل	ل	ل
ب	ب	ب	ب
ع	ع	ع	ع
ل	ل	ل	ل
ی	ی	ی	ی
خ	خ	خ	خ
ا	ا	ا	ا
ن	ن	ن	ن
ب	ب	ب	ب
ه	ه	ه	ه
ا	ا	ا	ا
د	د	د	د
ر	ر	ر	ر
د	د	د	د
ا	ا	ا	ا
ل	ل	ل	ل
ی	ی	ی	ی
ر	ر	ر	ر
ا	ا	ا	ا
م	م	م	م
پ	پ	پ	پ
و	و	و	و
ر	ر	ر	ر

یوسف لقا جناب و سعید زمان توئی
یار و انیس و یاور خلق جهان توئی

یاقوت بحر جود و کشور ستان توئی
یعنی که زیب عالمیان جان جان توئی

خرم کسیکه راه تو سازد پناه رخ
خوش فیل مات اسپ غمش از سپاه رخ

خواهد گرفت مهره مقصد بجاه رخ
خود دوست برد عرصه فرزین نگاه رخ

اکرام ار کند کف همت بدهر را
آری که شهرت کرمت جابجا

از بند مفلسی بشود عالمی رها
او را و ماست نام شریف تو برملا

نام تو حرز بازوی فتحست بیگمان
نور رخت سرور دل جان رستان

نصر من اللّه هست ز رای تو یک نشان
تا آسمان بقصر علوت چو سایه بان

زیبست شها سپهر و سریر تو آفتاب
بر اوج احتشام ضمیر تو آفتاب

جبین ماه بنده بشیر تو آفتاب
بس ختم شد که هست نظیر تو آفتاب

هرگز فلک ندید عدیلت بعز و جاه
هستند خاص و عام خزانت وظیفه خواه

آن خاک را طلا بنمائی بیک نگاه
هر لحظه باد بر سر تو سایه اله

ای طوف بارگاه تو سرمایه غنا

ای دودمان جاه تو همسایه هما

ای کانِ جود و بحرِ کرم مصدرِ سخا	از عین مکرمت بنگر حال زار ما
دل راست شوق اینکه بپابوسیت رسد	در مسلک ما و جان سرِ اخلاص بسپرد
دعوای مدح و لاف ثناخوانیت کند	دنیا و دین برای تو الله الصمد
رحمت هزار گونه گل آرد برون ز خا	رعبت ز آب نار کشد آب از شرار
رویت نمونه ایست ز احسان کردگار	رایت بیک کرشمه خزان را کند بهار
واثق امور ظاهر و باطن ز دست تو	وافی باتحاد جهان بند و بست تو
حکمت نمای فطرت هشیار مست تو	واصل بعیش و دولت و دین دلشکست تو
ای مهر ورز خلق شهنشاه مه لقا	از ابتدای روز ازل تا بانتها
احباب راست ذاتِ تو مقصود و مدعا	اعدای بدنهاد اسیر بند و بلا
لا فهم که از ظهور تو هر مشکلست حل	بند غور کن که باین بندهٔ اقل
لولوی شاهوار معانی ست در بغل	لبریز باد ساغر مقصود زین عمل
یم از کفِ کرامت و بخشایشت نمی	یارا که دم مجد بحیث زند دمی
یوسف بمصر حسن ز رویت بجا نمی	یعنی که بر جمال تو شیدا ست عالمی

رونق آبروی جهان حسن اقتدار
رایت ظهور مقصد کونین و اعتبار
رسم سکندریست ز اسم تو برقرار
رحمی بکن بحال من مستمند و زار

ای از سخای تست بهر جانبی صلا
امیدگاه خلق جهانی و ذو العطا
اکرام و فیض جود تو منشور مدعا
امدادم ار کنی بکنم و هم بدهم دعا

منت خدای را که توئی یکجهان علم
مجموعهٔ کمال فصاحت ضمان علم
معنای حسن صورت الفاظ جان علم
مضمون ثنا و بیت مروت نشان علم

پندار پشت داده گهی راست گاه چپ
پیرایه کف گشاده گهی راست گاه چپ
پیر مغان ستاده گهی راست گاه چپ
پر داده جام باده گهی راست گاه چپ

وضع علو عالم علویست شان تو
واعقد مشکلات جهان در زمان تو
واضح رموز حق ز دل نکته دان تو
وحدت بکثرت است عیان از نهان تو

همت انور اگر ادب را نگاه دار
رو در رهش سپار رخ از عجز و انکسار
رو کن سوی محمد و برگوی آشکار
رسطو خیال کلب علیخان جم وقار

مشتمل بر حرف زبانی و [illegible] المهمل
ایضاً قصیده مدح وحید [illegible] محمد [illegible] خان مدار ریاست رامپور

م — مهر دل میر اندیدم چو تو کس عالی همم
میکشد رود در خجالت از رخ عیش تو جم

م — ملک دانش را تویی لاریب شاه محترم
مستم از صهبای مدحت سال و مه روز و شبان

ی — وادی امید عالم پر شد از احسان تو
وای بر آنکس که می تابد سر از فرمان تو

ی — وسعت دنیای پا کانست وضع و آن تو
ورد من از جان و دل مدح و ثنا بهر زمان

ل — لوحش الله هست از جود تو بهر جا قال و قیل
لا فدا از سحبان آصف پیش تو گرد و لیل

ل — لجه احسان و فیضی یم خلق جمیل
لولوی دریای الطاف و فیض بیکران

و — والی ملک علوم ظاهری ای نیک خو
وضع شاهی راست حاصل از کمالت آبرو

و — وقت اوصاف بگویم میرسد لا تقنطو
وانکه بی یاد تو می نوشد کبابش با دو جان

ی — یاور او الانسر و اعزت خاقان تویی
یعنی اندر زمره اسلامیان ذی شان تویی

ی — یادگار بخت و طالع صاحب ایمان تویی
یار باوت و مبدء فضل جناب سبحان

م — مرحبا ای زنگ بخش بخشش جود و کرم
مرحبا ای از طفیلت نامور گشته عجم

م — مرحبا ای زیب و زین خوبی و فیض اتم
مرحبا ای قدردان نکته سنجان زمان

ح — حاش لله نیست کس مثل تو با فتح و فتوح

ح — حافظ و ناظر باوت خالق هر جسم و روح

	حصهٔ احباب و اولادت چه شاید عمر نوح		حسن خلقت باعث آرایش صد خاندان	
م	مقبل ارباب فضلی چون کلام مستدام مجمع فتح و فتوحی چون سلاطین عظام	م	مظهر حسن جمالی چون ضمیر نیکنام مخزن اسرار حقی چون دل کرّوبیان	م
د	دین پناها یک جهان گشته ز فیضت مستفید دشمنت رسوا و ابتر باد چون یاران عنید	د	در همه عالم نباشد چون تو کس نیک و رشید دوستانت از خوشی مسرور و شاد و کامران	د
ع	عرصهٔ ملک کرامتهاست از دستت وسیع عین فیضی گدا پرور غریبان را شفیع	ع	عزت و قدرت چو فهم جوهر اول رفیع علم و فضلت زیب بزم شاهان زمان	ع
ث	ثمرهٔ نخل مراد جاودانی الغیاث ثانی طی بخیرت نوشیروانی الغیاث	ث	ثروت دل دارویی و درد نهانی الغیاث ثابت ست از اسم تو علم الهی بیگمان	ث
م	منت ایزد را که دارم فکر و ذکرت مدام من چو خود را با تو بسپردم ندارم هیچ غم	م	میکشم می از خم مدح تو بر یاد صنم محو بر حسن کمالات هستم و مستم از آن	م
ا	ای قد و بالا قدرت را کیوان زیر پا آفتاب و ماه و پروین از رخ تو پر ضیا	ا	آسمان پشت و نگاه تعظیمت دوتا انور گشتیم [illegible]	ا

ن	نامِ تو آرام بخش و راحتِ جانِ جهان نامِ تو زینت ده و آرایشِ صد خانمان	ن	نامِ تو سرمایهٔ امن و مرادِ جاودان نامِ تو تا صبحِ محشر باد وردِ هر زبان	ن
خ	خرمی را چون عروسان تازه از جای تو رخ خوار گردد آنکه تابد گاهی از رای تو رخ	خ	خودپسندان می نهند از عجز بر پای تو رخ خاکیِ بیچون ترا دارا و هر وهم و امان	خ
ا	ای سخا دوست چو دستت شهره جابجا آیتِ استغنا در شانِ تو خواندم بجا	ا	از منِ ناقص صفتهای کمالِ تو کجا آسمان با وا علوت را چو اشهب زیرِ ران	ا
ن	نیست کس در دهر مثلت جهانِ توقیر شان تست مجموعهٔ حقیقت و گنجِ شایگان	ن	نامِ پاکت حرزِ بازوی جانِ جهان نکته فهمی و منیبِ نکته سنجانِ زمان	ن
ص	صورتت دیباچهٔ معنی ست بهرِ عام و خاص صحبتت شادی ببخشد میکند از غم خلاص	ص	صلحِ تو پیوسته از جنگ آوران گیرد قصاص صولتِ جاه و جلالت دشمنان را جان ستان	ص
ا	ای تو لی مهرِ سپهرِ دولت و عز و غنا از جبینت شد هویدا شانِ عثمانِ حیا	ا	آفرین خوان بر کمالِ تست هر شاه و گدا آبیاریهای فیضت ساخته لبها شادمان	ا
ح	حامیا فرخنده خویا مهرِ دیا ماهِ صباح	ح	حاجتِ مخلوق از درِ تو یابد افتتاح	ح

حق طوافِ درگہت کردہ بہر مذہب مُباح ۔ حجتِ شرعِ متین نامِ شریفت از ازان

بہرِ کمالِ بی زوالِ انوری عالیجناب ۔ بر کشید از دفترِ دانش چسان این انتخاب

بنگری گر چشم دارم زرفشانی بیحساب ۔ با چنین فطرت منم محتاج دونان بہر نان

قصیدہ در مدح نواب مولوی محمد عثمان خان صاحب بہادر معتمد اعظم مشیر سرکار مفید

سپیدہ دم چو بہر کرد مہر حُلّہ نور ۔ کشادہ گشت بعالم درِ سرای سرور

زمین کشید ببر خلعتِ سنابرقی ۔ زمان نہاد بسر بر عمامہ کافور

گذشت عہدِ غم و دور دورِ عشرت شد ۔ شدہ ز رنگ بشاشت شرنگ عشرت دور

گرفت صورت و معنی رواج کار بہم ۔ رسید مژدہ بگوشم کہ ای خرد دستور

توئی کہ نقد ہنر گنج گنج در کفِ تست ۔ چرا بکُنج کہالت نشستہ رنجور

توئی کہ کلک گہر سلک گرنہی در کف ۔ کشند پردہ برخ لعبتان چین قصور

توئی غریب توئی ساکن و توئی مسکن ۔ توئی امیر توئی آمر و توئی مامور

نیافتی و ندانی تو قدر و رتبہ خویش ۔ بعین وصل تو از فصل ماندہ مہجور

بقسمت ازلی باش تا ابد شاکر | مشو بحکم قضا از رضای ایزد دور
ستانه آگهی از لذت برهنه تنی ست | که جستجوی کنی بهر کسوت سیفور
عبث بغصّه و محنت سپرده‌ای دل را | بگوش هوش شنو ان سعیکم مشکور
مسلّم ست ترا دعوی شهی بسخن | مزیّن ست بشان تو شوکت فغفور
چرا بهرزه روی بسته میان تلاش | چرا نه مدحت فردی در آوری بسطور
محیط علم و فراست محمد عثمان خان | که هست مولوی معنوی مشیر حضور
دمی چو صحبت مه روی او بدل ارز | شود بروز بدل هر بسر شب دیجور
ز عقل و دانش و آرایش جهان شو هم دریز | که هست عین ذکا بحر علم و کان شعور
اگر بسهو امان بر زبان همی گیرد | میان بال زغن آشیان کند عصفور
ز قعر آب برویند نخلهای گهر | دمی که دست فشاند ز مکرمت بحور
بچشمخانه ضیا و آشیان بندند | اگر بچشم کند نظر منع صید طیور
بسوختگان شرارات آتش کربت | نگاه او بکند کار مرهم کافور
زهی بحسن جمال و خهی بخلق حسن | که هست صورت او معنی نشاط و سرور

هر آنکه دید و شنیده و بیان گفتارش — به نیم جو نخرد نشئهٔ شراب طهور

به چشم کم نشست حاضرم نیم غائب — چرا شکایت دوری کنم به عجز و قصور

سرا غریب نواز امیر صدر ولا — عطای تست فرحنامهٔ آیات و ذکور

بلی چو مهر تو سایه بر آتش اندازد — کشند قرص مه و مهر نان بریان ز تنور

وگر به خواب ببیند حرارت قهرت — شود مقید صفرای طبیعت کافور

اگر نه صیت سخای تو رفته در عالم — که بر و حاتم طائی بنا نخود بقبور

کمینه وار بیاموختی شعور کلام — اگر به عهد تو سحبان همیشه بود بطور

و به بلبل به طعنه گرچه می سازد — به زیر سایهٔ قصر تو آشیان عصفور

بصد تلاش نگنجد میان تک و فتور — گر از هزار شکایت یکی شود مسطور

خموش انور مضطر نکوشش و دم درکش — گرفته ام که به هر کس تو جوده ای منظور

همیشه باد محبان تو خوش و خرم
حسود عزت و قدرت ز قهر حق مقهور

قطعات تاریخ شادی ولیعهد بهادر نواب محمد ذوالفقار علیخان صاحب بهادر

چوکرده شادی فرزند خود نواب والاشان	رسید اندر جنابش مثل من صدها مبارک گو
به انور سال تاریخ زفاف آن همایون فر	خرد گفتا که شد یاقوت همسلک گهر نیکو ۱۲۸۷
ایضاً	
یوسف مصر کرم کلب علیخان کرده	جشن تزویج ولیعهد بصد زینت و زین
باد قربان سر اعدا که رقم زد انور	چه مبارک شده امسال قران السعدین ۱۲ ۸۷
ایضاً	
چون ولیعهد کدخدا گردید	از عنایات و فیض لم یزلی
بهر تاریخ نام او انور	گفت نواب ذوالفقار علی ۱۲۸۷
ایضاً	
پور نواب ملک خوی فلک رتبت و قدر	شد ز شادی چو سرافراز بامداد آله
خود من گفت پی سال بصد جهد صحیح	کدخدا گشت ولیعهد درین نیکو با ۱۸۷۰ع
ایضاً	
بولیعهد اندرین ایام	چون ز شادی فزون وقار شده
سالش از عین جود گفت مسیح	چه نکو جشن ذوالفقار شده ۱۰ ۷
ایضاً	
جم حشم یوسف لقا کلب علیخان سعید	کار خیر پور خود کرده بفضل کردگار

گفت از روی کرامت عقل سال بکرمی	ایضاً	باد این شادی ہمایون بر محمد ذوالفقار ۱۹۲۷
چو پور روا دیر کیوان ہم بہرام دم در بر		نمودہ خلعت شادی بشد کت چو شاہنشاہ
عطارد خواند سالش بہرہ رقصان شتیر را گفت	ایضاً	مبارک قران با آفتاب و ماہ نوشد واہ ۱۹۲۷
از حسن فیض شادی فرزند نواب سعید		جان دل خلق جہان زخرمی گل گل شگفت
تاریخ سال ہجری و عیسائی و ہم بکرمی		انور بطرز رلق و نشر زجا ہجاز زبان بگفت ۱۳۴۶ ۱۹۸۴ ۱۹۲۷

خبر جشن که در آن قطعات مرقوم بالا ترسیل شد

در رامپور چونکه رسید این خبر جشن	قاصد برو بخدمت عثمان خان ما
چون بہرہ ور شوی زحضور یش دست بستہ	با صد ہزار عجز بگو از زبان ما
کای فخر خلق جان خلق حسن بدہ	للہ و او خوبی حسن بیان ما

خطاب بہ عزیز ولیعہد محمد ذوالفقار علیخان طاب اللہ وجعل الجنة مثواہ

ای حسن ناپکار تر اصد ہزار حیف	کردی ظلم فگار تر اصد ہزار حیف

باشد لاله و اغ سجا نهاده — دلهاست بیقرار ترا صد هزار حیف

۲ افگنده بچاه الم یوسف دلم — کردی بگو چه کار ترا صد هزار حیف

۳ انصاف و رحم و عار نداری ببین که هست — هر دیده اشکبار ترا صد هزار حیف

۱ ظلمی نموده و غنائم ربوده — از دست اختیار ترا صد هزار حیف

از باد برنج و درد و سموم خزان غم — برباد شد بهار ترا صد هزار حیف

ظلم و دغا و فتنه و جور است پیشه ات — پنهان و آشکار ترا صد هزار حیف

خورد و بزرگ و پیر و جوان نوحه میکنند — هر جا بهر دیار ترا صد هزار حیف

فرزند ارجمند خداوند نعمتم — جا کرده در مزار ترا صد هزار حیف

نواب ذوالفقار علیخان که نام بود
مقبول حق مفتخر هر خاص و عام بود

هیهات وا دریغ که کرد از جهان گذر — روز قیامت آمده لاریب در نظر

بشکست رنگ چهره مردم ز سنگ غم — ز اندوه و جامه نیلی فلک ببر

سبّوحیان چنان بغمش خون گریستند — روح الامین بسدره ز حیرت فگنده سر

کافور صبحی چو روی کرامت ضمیر او
زر خاک تیره را بنمودی بیک نظر

را آتش چه بود غیرت اعجاز عیسوی
کاتش ز آب و آب بر آوردی از حجر

شد چاک سینها چو گل و شد لاله داغ
آفاق را ز فرقت او داغ بر جگر

بستند همچو ناله و افغان دهن ز شور
چه جن و چه پری و چه ارواح و چه بشر

بنگر که مهر غوطه بخون خورد چون شفق
شد سوسنی ز فرط طپانچه رخ قمر

بنگر که زهره سینه خود را نموده دف
شمشیر خویشتن زده مریخ بر جگر

کیوان و مشتری و عطارد بر آسمان
چون مرغ نیم کشته ز فرط الم طپان

جسم مبارکش چو بزیر تراب شد
گویی که آفتاب نهان در سحاب شد

یاران پشتها شکسته و بگداخت در غم
وز رنگ و روی زرد رخ آفتاب شد

گویا که بر رسید سرافیل صور را
زیر و زبر جهان و دل شیخ و شاب شد

هیهات آن یگانهٔ آفاق و فخر دهر
پابند خاک گور بعین شباب شد

واحسرتا چو زلف بتان سر بسر الم
بشکست خورد و برهم و در پیچ و تاب شد

هر جانبی که آتش حیرت فروغ یافت
دلها ز غصه خون و جگرها کباب شد

شب گشت تیره حال و گریبان دریده صبح
افتاد روز روشن و عالم خراب شد

هر سو صدا چنان و شمیم آتش در ظهور
طوفان موج خیز ز چشم پر آب شد

چون خون نگرییم و نکنیم نوحه در غمش
هی هی که رنجه خاطر عالیجناب شد

پنهان و آشکار بیان ماتمش کنیم
ای دل بیا که خاک بسر در غمش کنیم

هیهات فخر خلق جهان زین جهان گذشت
زیب زمانه سرو سیف اللسان گذشت

مقبول ذو الجلال لیعهد خوش خصال
یوسف جمال قیصر و فغفور شان گذشت

آن مالک ممالک املاک تخت و بخت
بگذاشت ملک فانی و در جاودان گذشت

آن یادگار والی و نواب رامپور
صد خانمان بسوخت ز غم ناگهان گذشت

پور رشید و نور دو چشم منیب من
بهر ضیای دیده دو جانیان گذشت

زیر و زبر شود دل و جانم چو فی المثل
گویند خلق حیف که آن نوجوان گذشت

آن عندلیب روضه رضوان و باغ خلد
آزاد زین قفس شده [illegible] گذشت

مرگم چرا نصیب نگشته بجای او
زیرا که تن چه کاره نماید چو جان گذشت

انور ز دست شعر جگرها شگافتی
خاموش شو که نوحه ز حد بیان گذشت

خشنود کردگار بآن نیکنام باد
ماوای او همیشه بدار السلام باد

مرغ دلش فتاد ز غم در هزار بند
هر کس که گوش کرد من این چهار بند

قطعهٔ تاریخ انتقال مولوی محمد عثمان صاحب نور الله مرقده که از دست کم بخت نابد درجهٔ شهادت رسید

می شهادت چو نوش کرده ز دستنا ور محمد عثمان
فگار جانها و پاره پاره شده دلها بکلک غم

خداکنادش غریق رحمت که سال تاریخ رحلت او
بلوح خاطر رقم زده آه شهید برحق شد عالم
۱۲۹۰

ایضاً

بهر انور ستیز اعظم عالیجناب
چون بامر ارجعی از خلق عالم رو نهفت

سر کشیده ز آسمان تاریخ رحلتش مسیح
مولوی معنوی عثمان خان مرحوم گفت

اشعار مناسب ایام عید باران بہار متضمن مدح سرکار فیض مدار والی رامپور دام اللہ ملکہم

تر نشد یارب ز قحط آب دامان بہار
بر گدا این صورت است امسال عنوان بہار

صبر کن ہرگز مشو امسال مہمان بہار
جز دل بریان نبینی ہیچ در خوان بہار

از برای ابر رحمت بسکہ زحمت میکشند
شد سرشک چشم مردم رشک باران بہار

سرد مہری خزان غم چنان گل کرد خار
گرم شد ہر سو نوای عندلیبان بہار

در چنین موسم کہ رنگ کاہ مثل کہرباست
شد عیان مانند لالہ داغ پنہان بہار

بی مزا خالص منغص عیش شاہان گشتہ است
صرف عسرت عشرت روز و شبستان بہار

بس خنک شیرین لبان گلرخ نازک بدن
سخت و کند از تشنگی گریست دندان بہار

مردمان در ہر نفس باشند سرگردانی اند
از شکست کاسۂ طنبور ترکان بہار

بسکہ از دست کدورت ساز دلہا در نواست
صورت مضراب شد منقار مرغان بہار

درگذر از کین ہمی و چین میاور بر جبین
منتظر ہستند ساقی بادہ نوشان بہار

یعنی ای انور بزن قط کلک گوہر سلک را
قطعہ بنویس کہ فزاید از و شان بہار

بحر بخشش حاجی نواب ونّان کلبِ علی
گر نهالِ قدر او برگیست سامانِ بهار

بیعتِ او انتخابِ بوستانِ علم و فضل
صورتش معنا فرهنگِ گلستانِ بهار

گر نسیمِ لطف و جودِ جانفزایش می وزد
پر شود از لولوی ترجیب و دامانِ بهار

دانش گلشن طراز و طبع رنگ آمیز او
تازگی و غازهٔ روی عروسانِ بهار

کو زبانم قابلِ مدح و ثنای اقدسش
بهتر آن باشد که می گویم بهر آنِ بهار

نظمِ هستی تا بود درجِ کتابِ کائنات
باد نامِ نامیش سرخطِ دیوانِ بهار

عرضداشت امت بندگان حضور فیض گنجور والی رامپور دام الله ملکهم

شاعرانه طرفه مضمونی بیادم آمده
میکنم عرضِ حضورِ فیض گنجور حصون

مادرِ مشفق خورانَد گر بفرزندانِ خویش
آنقدر نان کز لبِ شان آید از سیری برون

ساعتی بس باز اگر خواهند کی لا میکنند
بل چو موج جوش نا شد ماند از صبر و سکون

رنجه گردد گر سنه هستند اطفالان من
سیدو و جون و خشیان گاهی این و گاه ان

تا بهم نارد نگردد خاطرش آسایش پذیر
مقصدم اینست کای خیل فنون

من چه طفلم لطف و اعطاف تو ام چون والدین
پیش ازین چندان خمش باشم چرا باشم زبون

خود رساند آب و نانم و روانم بخشش است
نیست پیشت حاجت تقریر حال چند و چون

مهرورزیهای تو حقا که بر وجه حسن
از برای ماست در دنیا و عقبی رهنمون

اسم فرخت را که اول کاف و نونش آخر است
شد به انور زان هویدا کارگاه کاف و نون

نی گدائیم بلکه شاهیم تابع فرمان ماست
از مضامین غریب و معنی دلکش فنون

چون قلم را پر ثنا و مدحت سازم علم
در لحد خاقانی و عرفی شود از رشک خون

چون الف باد انصیب دوستانت راستی
دشمنت را مثل میم خوشنویسان سرنگون

نعمت در مدح خداوند فیض گستر حضور نعمت جو والی رامپور ادام الله ملکه

دلبری دارم که فکرش راحت جان منست
مهر روی انورش شمع شبستان منست

مال و اموال و متاع و نقد ما و یار اوست
ذوق و شوق حضرتش سرمایه ایمان منست

لطفِ او شیرازهٔ مجموعهٔ آسودگیست ‌‌ فیضِ او بهبودی و مصداقِ ایمانِ منست

طینتِ او زینتِ جمعیتِ اربابِ فضل ‌‌ سیرتِ او صورتِ پیدا و پنهانِ منست

صد مهابر واشتم کردم قدمبوسش حصول ‌‌ تخم ار بیدار شد مرهونِ احسانِ منست

مست و سرشارم ز صهبای حضوری حضور ‌‌ مایهٔ دینی و عیش و دنیوی زانِ منست

نیست اصلا و بنا شد رتبه زین بیشتر ‌‌ گر ثناخوانیش یک عالم ثناخوانِ منست

صورتِ الطاف شاهی شد چو حسنِ دانشم ‌‌ لشکرِ مضمون و معنیها بفرمانِ منست

سینه و حرفیکه زان شد جلوه گر علمِ آله ‌‌ انتخابِ کلیاتِ هستی و شانِ منست

میم و حا و میم و دال و کاف و لام و با و عین ‌‌ لام و یا و خا و الف نون که امکانِ منست

میم تاجِ ملک و ملت حا سرِ حکم و حِکم ‌‌ میم و دال آتش چشم دین و عین و ریانِ منست

کاف شانِ کنت کنزا لام زیبِ لطف و فضل ‌‌ با جبینِ بندگی و خضر تشنِ آنِ منست

عین و لام و یا مرکب صورت و حسنِ علی ‌‌ چین شکل و شمایل شیفته جانِ منست

خا سرِ خیریتِ خلق و الف وجهِ امید ‌‌ نون که نونِ نام و ننگ نفع و سامانِ منست

خواه مجمل خواه آوردم مفصل در رقم ‌‌ تا که هر حرفی ازین عنوان بیانِ منست

یعنی ای آن نور محمد مکرمت کلب علی
خان عالیجاه و ممدوح سخندان بسنت

قطعهٔ تاریخ ولادت باسعادت فرزند دلبند ولیعهد بهادر محمد مشتاق علیخان بهادر دام اقباله

شاها کز نسیم لطف یزدان
دلم بشگفت گلگل تازه شد جان

نشاط و عیش و عشرت چهره بنمود
شده غم دور و شادابی بیفزود

زمین بر آسمان می نازد امسال
که بیند عالمی را شاد و خوشحال

مشام مقصد آفاق یکسر
شده چون زلف مه رویان معطر

که دلکش موسم و فصل بهارست
کف دست کرم بر روی کارست

نشاطی پشت کوژ آسمان هم
سراسر راست گردیده بیکدم

ولیعهد حضور فیض گنجور
محیط مکرمت ز چشم بد دور

که مشتاق علیخانست نامش
به نواب محمد انضمامش

درین عالم کهن پیر خمیده
عدیل و همسر و مثلش ندیده

نکونام و نکو اقوال و افعال | نکو بخت و نکو طینت نکو فال

درین سال و مه اقبال پیوند | خدا کردش عطا فرزانه فرزند

چه فرزند آنکه از نور ظهورش | دو بالا شد خوشی بیحد سرورش

چه فرزند آنکه عین زندگانیست | چه فرزند آنکه عمر جاودانیست

جمال نیکوان در پیش او گم | چنان کز صورت خورشید انجم

چه فرزند آنکه وقت زادن او | نوید تهنیت آمد ز هر سو

ز فرط و کثرت حسرت برابر | عدو را خود بخود شد خاک بر سر

عزیزان و محبان از دل و جان | مبارک گوے با لبهای خندان

گل بستان الطاف الهیست | نهال روضهٔ امید شاهیست

نشان و نام جسم و روح عالم | جهان راحت ممدوح عالم

زروی بخت بنوشتم پی سال ۴ | کرده خورشید اوج جاه و اقبال ۱۲۹۲

ایضاً

هم از غیبم ندا از مهربانی | که شد پیدا از پے فخر جهانے ۱۲۹۳

خدا با ولیعهد ممدوح انور | عطا کرد فرزند از لطف و احسان

زہی سال تاریخ و اسم شریفش
سرو ششم بگفتا عنایت علیخان
۱۲۹۲

شکریہ عطیہ خداوند نعمت فیض گنجور حضور والی میوار ادام اللہ اقبالہم

شہا صد روپیہ از نذر اللہ آنور را — بفرمانت ز دست پیر منشی سیلچند آمد

سرت گردم کہ از دست عنایات بیک حملہ — غم و اندیشہ ام را پاؤ گردن و کمند آمد

خوشی شد خرمی افزود و گلگل جان و دل بشگفت — کہ چون ماہ رمضان زیبی این ارجمند آمد

جزاک اللہ فی الدارین خیرا چون نگویم — با فطارم طعام و تمر و نان شیر و قند آمد

تعالی اللہ کہ ممدوح مرا یعنی حضورم را — ثواب صوم و اجر تراویحم پسند آمد

کہ از فیض شہی خود یافتم توفیق نیکوئی — زہی طالع کہ این ماہ مبارک سود مند آمد

غرض کز فیض جود دست داده نعمت عظمی
دہادت در دو عالم حق تعالی اجر لا تحصی

مداح فیض گنجور آرباب سخن و شعر آباد ہمو
مداح حضور و توصیف سعود و تعریف مصطفی عرف

الغرض کشمیر با تعریف شهر رامپور
هر چه میگوییم و بنویسیم ثنا یانست و هست

هر در و هر بام و هر کاخ و مکان هر کوچه اش
ز آب و رنگ تازگی رشک گلستانست و هست

مرد و زن خُرد و بزرگ پیر و برنا شیخ و شاب
عین انسانیت یعنی که انسانست و هست

عالمان و عاملان و عابدان و زاهدان
سر بسر عالم بآنها آفرین خوانست و هست

چون شما چون توکل چون منیر و همچو داغ
صد کس آنجا صاحب تصنیف و دیوانست و هست

لیک اشرف زان همه منشی امیر احمد امیر
خوش سخنگوی و سخن فهم و سخندانست و هست

اهلکاران ریاست هر یکی در هر امور
نیک فرد و مرد با اخلاص و ایمانست و هست

مقبل سرکار نادر شاه و عبد الله خان
خان علی اصغر دگر اصغر علیخانست و هست

چار رکن آن ریاست عمده ایشان چار کس
متفق هر چار با هم چون تن و جانست و هست

آن غلام حیدر سرکار یعنی کوتوال
نیکبخت و هوشیار و ضابط و دانست و هست

معدن اشفاق و با اخلاق منشی پیلچند
کارپرداز مساکین و غریبانست و هست

مخبر فایق محمد بیک حسن و دیگر حسین
مالک و هم مهتمم منظور و دورانست و هست

حق نشان صورت و شکل حکیمانم بدا
لیک کس نیک فلاطون و لقمانست و هست

سپهر روشندل عوض کش با علی بلاغت و علم | با کمال سرگروهِ خوشنویسانست و هست

خواه اصحابِ کلام و خواه اربابِ قلم | پای بندِ دانشش محکوم فرمانست و هست

ذکر خیرِ حضرتِ حیدر علیخان فرض شد | کز جوانمردی علم چون مهر رخشانست و هست

طرفه کز فیاضی و اسراف و بذلِ بی سبب | همچو من هر دم بفکرِ قدر خواهانست و هست

اخترِ اوجِ شهنشاهی ولیعهدِ حضور | کان جهان را مدعا و راحتِ جانست و هست

محوِ مشتاقِ جمالش شاهدِ حسنِ ازل | صورتِ او معنی الطافِ یزدانست و هست

مختصر بر مدعا سازم مطول خوان نیم | کانچه دارد در ضمیرم بر لبم آنست و هست

جم حشم کلبِ علیخانِ بهادر بحرِ فیض | صاحبِ تمکین و جاه و شوکت و شانست و هست

والیِ من یاورِ من داور و آقای من | شاه با جود و عطا و عدل و احسانست و هست

خوانمش محمود همت قیصرِ ملکِ کرم | دانمش گرچه سکندر و سلیمانست و هست

آنچنان شد شهره باشش کز افراطِ رشک | لاله صورت داغ بر دل صد چو خاقانست و هست

چشم بد دورش که اندر علم و فضل و نظم و نثر | عزتِ سلمان و خاقانی و حسانست و هست

نام پاکش در جهان انور چو مهر و ماه باد

تا ابد زیب سرش دیهیم ظل الله باد

در تهنیت عید الاضحیٰ بحضور فیض گنجور والی الرامپور دام الله ملکهم

نوید تازه دهم با همه صغار و کبار — که عید آمده و غم بعید شد یکبار

گذشت غربت و آمد زمانهٔ عشرت — جهان جهان شده شادابی و خوشی اظهار

جوان و پیر و اناث و ذکور و خرد و بزرگ — سزای مغفرت و عفو و بخشش دادار

زمانه خنده زنان کف بکف بغل به بغل — بهر زبان و دهان تهنیت گرفت قرار

گدا کلاه نهد کج نهاد و شد دیهیم — بطرز تازه درین روز بهجت آثار

گرفت عالم و آدم طریق بیهودگی — رواج و قدر و بالاست شامل هر کار

یکی بعین خشوع و خضوع می خواهد — جزای حج و طواف و تهجد کردار

یکی چو بلعم با شور و غرّه اعمال — یکی چو موسی عمران مدام استغفار

یکی ست مشتغل بزم عزم اهل نشاط — بکیفیت مرکب ناهی نوش و بوس و کنار

یکی بسرو طلب زینت لباس و نوش — ز رقص و نغمهٔ تار و نی و چنگ و سار و موسیقار

یکی ز حسن صفا عشوه و کرشمه طراز — بغیر باده خوری مست و سرخوش سرشار

یکی گرفته چو جمشید بدست ساغر زر — ز حسن باده گلگون بنفشه سان بنجار

یکی نموده عیان از شرنگ و رنگ سرو — بسان نسترن و لاله کسوتش رخسار

یکی به بذل و کرم حاتم زمانه خویش — یکی بجاه و حشم قیصر و فریدون وار

جهان و بهجت جان و درستی خاطر — من و شکسته دلی و زمانه غدار

جهان و چیستی و تیزی و علم و فضل و هنر — من و کهالت و سستی و عقل ناهموار

جهان و عین صلاحیت و فلاحت و ورع — من و مصاحبت مردمان بد اطوار

من و کدورت و غمها جهان و عشرت و عیش — جهان و خنده و شادی من و دو دیده زار

من و شکستگی و بیقراری و وحشت — جهان و عین فراغ و کمال استمرار

من و بلا و جفا با جهان و ناز و ادا — جهان و وصل من و فصل و فرقت دلدار

من و چو همت شیطان بدار قول قبیح — من و چو فطرت آدم ز فعل خود بیزار

من و چو نوح بهر دم مقام صد طوفان — من و دو چشم ترم رشک ابر دریا بار

من و چو یوسف صدیق از غرور جمال — [illegible] ذل هموم و اسیر چاه صفا

منِ چو عصمتِ خاتونِ مصرِ عشق عزیز — خراب و ابتر و رسوا بکوچه و بازار

منِ و چو جرأت لیلیٰ محلِ استغنا — منِ چو وحشتِ مجنون مخلِ صبر و قرار

مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن — بگوشِ هوش بشنو مدعا کنم اظهار

منِ گرسنگی و محنت و تهیدستی — همیشه مضطرب و بیقرار و پر آزار

منِ عیالِ فراوان و فکرِ آمد و رفت — منِ و مدام پیِ آب و دانه سینه فگار

مرا که آمدنی اندک است و خرج کثیر — چه میکنم بکه سازم ضمیرِ خود اظهار

غلط بگفتم و کردم خطا ندانستم — که با کدام شهنشاه دارم سر و کار

محیطِ بخشش و اعطاف حاجی الحرمین — سحابِ جود و فلک منزلت ملک کردار

جناب کلبِ علیخان بهادرِ ذیجاه — منیب و یاور من داورِ کرامت یار

تبارک الله که محکوم رای روشن اوست — سپهر و مهر و مه و سال و ماه و لیل و نهار

ز قصرِ عظمتِ او اوجِ عرش فرش مثال — ز نخلِ همتِ او سدره شاخِ بیمقدار

نهان بسینهٔ او صد سفینهٔ حکمت — عیان ز کام و زبانش هزارها اسرار

نشانِ فیض و کرامت وجود و جود و دهش — جهانِ عدل و سخاوت سراسر آن سرکار

صلای امن و امان در دهد چو مکر منقش | کند به بچهٔ طاوس پاسبانی مار

ق قسم بذاتِ محمد که آن مسیحا دم | چنانست عابد و پرهیزگار و نیکوکار

که خاک پاک مُصلّاو یا که آب وضوش | بیازمای فسگن بر سرِ کدام مزار

باین دو چشم تماشای قدرتِ حق کُن | که بر کشند سر از گور مُردگان یکبار

ق زهی خجسته شهی داوری خداوندی | بعزمِ سیر شود چونکه بر سمند سوار

ز نقشِ نعلِ سمندش هلال میروید | برنگِ گُل که بروید از زمین به بهار

شهی که نُصرت و اقبالُ فتح و فیروزی | مدام بسته کمر بر درش چو خدمتگار

خطا معاف شمیمی ز عنبرِ خُلقش | چو از نسیمِ سحر میرسد بمغز بهار

بیک کرشمه ز فیضِ سحاب میگردد | تمام خاکِ زمین رشک نافهٔ تاتار

بانجناب کند التماس شاگردی | اگر ز خوابِ عدم بوعلی شود بیدار

جهان پناه شها او را خداوندا | مرا که هست امیدِ کرامت بسیار

روا مدار که محتاج دیگران باشم | چو مهرِ تُست مرا غمگسار و مونس یار

نهد کسی که جبین بر درت بقصد صواب | سپهر با لبِ خود بوسدش سرِ دستار

اگر نه حفظِ تو باشد مدارِ کون و مکان
شود ز دستِ حوادث بیک نفس بیکار

چه طاقتم که کنم دعوی سخن پیشت
مرا بسلکِ مریدانِ خویشتن بشمار

که خود بشعر و سخن کاملی و یکتائی
نظیرِ تو ز محالات و مدحتت دشوار

فصاحتِ تو چو سحبانِ وائل و حسّان
بلاغتِ تو چو سلمان و جامی و عطّار

متانتِ سخنت کو کلامِ دنیاویست
دلیل مخزنِ اسرار و تحفة الاحرار

چو گاه گاه نگاه میکنم بتصنیفت
بسوی دیده نظر بازگشت و اندعار

گمان بدم که سخن مشکلست آسان نیست
ترا هنر است بهر طور رتبه گفتار

ولی ز فرطِ محبت بفهمِ خود من هم
بگفتگوی پراگنده بشمرم اشعار

باین خیال بدین خواهشِ چنین امید
که یادگار بماند طفیلِ آن سرکار

چو آن عجوز که برکف گرفته پارهٔ نخ
پیِ خریدنِ یوسف دوید در بازار

خموش انورِ مضطر مکوش دم درکش
دعای خیر بکن بام و شام و لیل و نهار

که عمرِ خضر نصیبِ حضورِ اقدس باد
طفیلِ شبّر و شبّیر و سید الابرار

عرضداشت امت بندگان بحضور فیض گنجور والی ما امیر امان الله دام ملکهم

یوسف مصر سعادتمندی و عالیجناب
لایق اوصاف گوئی و ثنا خوانیت کیست

اسم تو گوهر طراز شش جهت چون مهر و ماه
اسم تو سرنامه اقبال و بخت سرمدیست

صورتت دیباچه فضلست و اعطاف کرم
سیرتت گنجینه صدق و رموز معنویست

یعنی ای آقای انور روز و شب در هر نفس
ورد من کلب علی کلب علی کلب علیست

خود تو بر معانی الضمیرم آگهی سر تا بسر
گر ترا گویم که ما را پرورش کن ابلهیست

چون ترا آقا تصور کرده ام از جان و دل
میرسد فیضت مرا هر جا که باشم تا زیست

فکر من از کرده من مر ترا باشد و چند
ز آنکه مسکین پروری وضع جهان طرز شهنشهیست

سر بسر دریافتم از حق که من میخواستم
این یقین دارم که ما را طالع اسکندریست

ساغر امید خصمت چون صدف در هر زمان
گرچه پر آبست و در آبست بی آب و تهیست

در مدح حضور فیض گنجور خداوند نعمت والی ما امیر امان الله دام ملکهم

شد ضمیرم صاف چون آئینه از زنگارها
چهره محبوب بینم از در و دیوارها

فارغ التحصیل علم حسنم و عشق مجاز
راز با معشوق دارم ناز بر آزارها

وارث اسرار شریعت فی الحقیقت ماهرم
معرفت دانم طریقت پایم از کردارها

فانیم اندر محبت محنت و راحت یکیست
لب ببند از چه مستم دارم به بین تکرارها

کشته تیغ فراق و اشتیاقم سر بسر
می نماید گل بچشم من مثال خارها

منزل دل بسکه خالی کرده ام از مهر غیر
جلوه او بینم از آئینه رخسارها

جوهرم بنگر بکثرت عین وحدانیتم
مدعای ماست یک دیدار از دیدارها

رسم خود بینی و بد بینی ست در اسلام کفر
جنگ زان با سبحه دارم جنگ بر زنارها

بیخبر از حق بباطل غافل از انجام کار
مجتمع از هر طرف هستند دعویدارها

فی سر ارباب دیرم فی شر اهل حرم
با همه یکسان و یکسو هستم از پندارها

حسبهم اوصفت و مونس و همخوار شکر
چون سکوت و بردباری و تحمل یارها

غیر شکر ایزدی حرفی نیاید بر زبان
گر کشم از دست دوران صدمه و آزارها

شاهباز اوج فضلم طعمه ام یاد حضور
نیستم چون زاغ و کرکس طالب مردارها

همچو سرکاری که در هر دم سر و کارم با دوست
نیست سرکاری عالم دیده‌ام سرکارها

فخرم از کس نیست شغل داورم کن باورم
اشتهارست این سخن در کوچه و بازارها

جم حشم کلب علیخان بہا بحر فیض
آفتابست و ضمیرش مطلع الانوارها

فاش می‌گویم که ذکر و فکر آن عالیجناب
مدعای ماست از خاموشی و گفتارها

ق
دوش اندر محفلی رفتم پی سمع سرود
مجمعی دیدم بعشرت ملتفت هشیارها

الله الله ذکر خیر او بسمعم آمده
از زبان نای و چنگ ساز و موسیقارها

صبحدم از صدق آورم نام پاکش بر زبان
من ضمان هستم که آسان گردد دشوارها

چشم بد دور حقا مهرش ار گیرد عروج
زر شود هر سنگ خاک تیره و کهسارها

الامان یا رب که گر چه قهر او یابد ظهور
بگسلد از دست هوش چرخ تار کارها

خاص من فی غلط کردم فیض عام او
بهره ور ترسا و گبر و کافر و دیندارها

قدرت این رتبه عالی کرا حاصل شده
باطنا با یار و دست ظاهری بر کارها

آنکه بی خلقش حضور هند و جای نیست
می‌تراود شهد خالص از دکانها

داد دیدار خود و هم در خواب آگر چه آمده
بخت از بهر قدم بوسی چه خفته بارها

وقت رہ رفتن چو پا دادن قد قدیں کنم — آیدم اندر نظر از ہر طرف گلزار ہا

راست گویم دیدہ و نشنیدہ می گویم کہ ہست — از دل و جان جبہہ سا بر درگہش سردار ہا

ہمچو افلاطون و رسطو در حضور می حضور — کار پروازان و تابعدار و خدمتگار ہا

قدرت از خواہد لباس قد قدش زال چرخ — از شعاع مہر سازد جمع پود و تار ہا

علم و فضل ہست رونق بخش ارباب ہنر — عدل و داد اوست زیب و زینت دربار ہا

می وزد گر جانب نسیم فیض او اندر بہار — ہر شجر جائی ثمر از در و گوہر آرد بار ہا

دست در بار از فشاند پیشود در یک نفس — دامن و جیب جہان از درہم و دینار ہا

عالم ست و عالم و پرہیزگار و متقی — رہنمای سالکان مخدوم نیکوکار ہا

چار دہ سال اکثر از عشا تا بامداد — باشد او اندر ریاضت محو با اسرار ہا

نیست حد ہر بشر از نور رضا و افش کند — بر چنین دعوای کامل می کنم اقرار ہا

کاندران سرکار و الا باید و شاید دم — وصف آن صدہا چو سلمان مدح خوان عطار ہا

مستفید از مخزن الاسرار فضلش گر شدے — جامی نامی نوشتی تحفۃ الاحرار ہا

بین کلامش در کمال او قیاس کار کن — می برد ہر یک نمونہ نشتی از خروار ہا

خاطرِ جمع حسودانش پریشان ہمچو باد | باد دہانِ دوستانش غیرتِ گلزار ہا

تارکِ احباب و ہیبت مراد جاودان
گردنِ اعدا و طوق از ریسمانِ دارہا

بند ہفتم در مدح نعمت خداوند حضور فیض گنجور والی آداہم اللہ ملکہم

شہی دارم کہ فکرش می نماید راحتِ جانی | زنورِ مہر او گشتہ دلم چون ماہِ نورانی
بود تقریبِ درگاہش بہ از ملکِ سلیمانی | وہم تسبیح صفتش اندکی حتی کہ می دانی
مدارِ تختِ بخت و زینت و دیہیم سلطانی | سکندر شان و شوکت غیرتِ سلمان خاقانی
جنیدِ عہد من معروف حالاتِ خداوانی | محیطِ فیض و بخشش محرم اسرار ربانی

بہادر بی بہادر طالبِ محبوبِ سبحانی
محمد برکت کلب علیخان یوسفِ ثانی

شنو کاینک ز وصفش شمہ تحریر میگیرد | بہ مہرش عالم جان ملکِ دل تسخیر میگیرد
کشد سر ہر کہ از فرمانش پی توقیر میگیرد | چو مجنون ستبالاشی وادی بنجیر میگیرد

نهد بر آستانش کس که جبهه سیر میگردد
مثال ماه و خورشید پر نور و عالمگیر می گردد

علیم و نیکبخت و صاحب تدبیر می گردد
عجب نبود که بالادست بر تقدیر میگردد

اگر در کاسهٔ او آب افتد شیر میگردد
وگر خاکی رسد با دامنش اکسیر میگردد

گرفتارم بدام مهر او آزادیم اینست
خرابم در غم هجورش آبادیم اینست

سر پابوسیش دارم بهر دم شادیم اینست
فنا گشتم بذکر و فکر او ایجادیم اینست

ز تیغ عشق خود را گشته ام جلادیم اینست
خیال دام کاکلش هم صیادیم اینست

شبابم صرف نحو حلقش زر آدیم اینست
بمن جنت مقام زندگی شدادیم اینست

چنین سرکار ممدوحم مبارکبادیم اینست
بآنحضرت سپردم خویش را استادیم اینست

اگر اسمش بیاری بر زبان آن شوق بی غم
ولی کن مضمضه اول ز آب چشمهٔ زمزم

بیادش آدم و جن و ملک مشتغل هر دم
ندیده دیدهٔ افلاک مثلش در همه عالم

فرات و قلزم و جیحون عمان از کفش یک نم
ز عدلش آهو و شیر درنده کرسی منفعل حاتم

جهان مدح ذات اقدسش بهر زمان من هم — مسرور بر طالع و اقبال بخت سعدی نازم

که هستم من از و او از من و لی فی غلط خوانم
بفیضش سرفرازم ورنه من آنم که من دانم

علو عرش اعظم پست تر از اوج ایوانش — شعاع مهر و مه از جبهه و رخسار تابانش
عطارد خاکروبی فخر میداند بدیوانش — علیم و عالمست و عالمی ممنون احسانش
کنند از فضل و حکمت کار افلاطون غلامانش — زهی خلق خدا خوشنود بودن برگ و سامانش
روان در شش جهات و هفت اقلیمست فرمانش — شهان این زمان هیچ اند پیچ از شوکت و شانش

هزاران همچو من شکور شکر ثناخوانش
بقربانش دل و جانم دل و جانم بقربانش

عیان علم الهی از ضمیر نکته دان او — مناسب ظل لطف کبریائی سایه بان او
ملامت بخش سحر سامری گویا زبان او — سراسر چشمهٔ آب بقا بویا دهان او
خجل سحبان و حسان و فرزدق از بیان او — هزاران چون ظهوری و ظهیری مدح خوان او
نکرده حق تعالی هیچکس پیدا بسان او — نشان شوکت اسکندری تمکین شان او

زهی طالع که هستی یافتم اندر زمان او
خهی بیداری بختم که من هستم ازان او

چو دیدم مسند حقانیت بنشستم که طور است این
سراپایش تماشا کرده گفتم وه چه نور است این

پسندیدم که ظل رحمت رب غفور است این
گمان بردم که موسی یا که عیسی در ظهور است این

مه مهر سپهر علم و یا شمع شعور است این
جنابا لم گرم گردیده که پرسیدن ضرور است این

ندا آمد که ای انور رئیس رامپور است این
مددگار و معین مردم نزدیک و دور است این

خداوند و منیب و والی دار السرور است این
حضور است این حضور است این حضور این حضور است این

عرض شصت امت گا فیض بعد بندگی حضور گنجور والی رامپور دام الله ملکهم

ای فدای کف پایت سر و جان و دل من
که فزود از صفتت قدر من بیمقدار

صورتت کسوت علم ازلی و ابدی ست
سیرتت عالم دل کرده مسخر یکبار

علم حق در نظرت همچو جو در کف دست
راز پوشیدهٔ عالم بضمیرت اظهار

کیستم من که نویسم صفتِ ذاتِ حضور | که فزون ست ز تحریرم و بیرون ز شمار

حُسنِ خلقِ تو حسن رویت و رأیت محمود | همّت قلزم و دستِ تو سحابِ دُربار

چشمِ بد دور سرایم که ز طرز نثرت | نظم طُغرا و ظهوری سخنِ ناهموار

علم و فضلِ تو چو خورشید شده عالمگیر | همه دانی نبود حاجتِ شرح و اظهار

صاحبِ خرق و کرامت شمرندت مردم | من چه گویم که توئی عالم علمِ اسرار

هان که داری خبرِ حالِ ضمیرم لاکن | می سزد تا ز پسر با پدر نیک شعار

سرورا پادشها ماه رخا مهر دلا | اِلتجا جانبِ آقا بکند خدمتگار

التجا خلق سوی خالقِ خود هم دارند | گرچه او واقف و آگاه بود از هر کار

قسم از سیّد بغداد و رسولِ مقبول | پارسال آنچه عطا گشت مرا از سرکار

آنهمه نیز دو صد روپیه برداشته قرض | صرف بر شادی بیبه نبود هم یکبار

من کیم نام تو روشن شده از حسن کرم | ذکرِ خیرِ تو بهر جاست درین شهر و دیار

زانکه هر فرد بشر داند و گوید هر دم | کاهی زهی والی عالی همم و فیضدار

که به پرورد ز الطاف و عطا انور را | مثل شعرای سلف صوت شاهان کبار

خود تو انصاف بدہ چیست ازین نیکوتر
ہم خدا راضی و ہم خلق خدا شکرگزار

تو و فیاض و خدا ترس و مساکین پرور
ما و مداحی سرکار غنیمت بشمار

چارصد روپیہ و شصت و چہارم قرض است
آیدم گل بنظر از غم و تشویش چو خار

مشکلم حل بکن و چارہ کارم فرمای
کہ توئی شاہ من و والیِ امید برار

قدرم افزا شد فہم بخشش بہر دم گویم
کہ بالطاف و عنایات جناب داور

باد چون شمس و قمر نام حضور اقدس
زینت ارض و سما و بشر و لیل و نہار

عرضداشت بخدمت بندگان حضور فیض گنجور والی رامپور ادام اللہ ملکہم

عرق بیدہ بہ لاہور کشانیدیم و بڈاک
کردم ارسال درین روز بحکم سرکار

تا زبر بخت کنم گرچہ قبولت افتد
کہ منم چاکر او نے و کمین خدمتگار

دست بستہ کنمت عرض شگفتن فرض است
کہ توئی یاور هم و داورِ امید برا

ہیچ ممدوح بمداح گہی رنجہ نکرد
خود بدانی چہ کنم عرض و چہ سازم اظہار

غرّهٔ لطفِ تو هستم بخدا مستم — هیچکس را بجز آن ذات نیارم بشما

صبح می خیزم و شب خوابم و با ست خوانم — چونکه هستم ز تو ما را تو پریشان مگذا

خود بگفتی نکنم با دگران محتاجت — هست ذکرِ تو مرا زمزمهٔ لیل و نها

میر منشی بمن از حسن کرم داد خبر — که دو صد روپیه آید بتو لک شکر گذا

جانِ من باد فدای تو دو صد را چه کنم — داد نی هست مرا چار صد و شصت و چها

وز خواهانِ مرا پرده دری در نظر است — رحم کن رحم تو بر حالِ منِ خسته وزا

لطف اگر یاورم و رحم بحالم نکنی — این یقین ست که خواهم شد ازین سال فرا

باد نامِ تو و آلِ تو چو خورشید عالمگیر
بادعمرِ تو و آلِ تو فزون تر ز شما

خیابان کتاب لا یبقی ذی وصف اطهر المتضمن سید سعید عطیه کا ... ادام اللّٰه ملکه

داوری وارم خدا آگاه و بیعلم و علیم — بهره ور از عقل و فضلش هر بنی آدم شده

الله الله گشت ذاتِ اقدسش را جلوه گر — بهر تعظیمش فلک یکبارگی سر خم شده

از جمال بی زوالش مهر و مه رونق پذیر
وز جلالش منفعل خاقان چین و جم شده

جوهر ذاتش بدیده زان سبب گردیده است
ابر گریان منفعل کسری خجل حاتم شده

مختصر گویم مطوّل خوانیم طاقت نماند
خوار و زارم صبر و آرام و قرارم رم شده

کاندرین سالی که بر من نحس بر مردم نکوست
از قدوم شاهزاده شاد یکعالم شده

هر یکی در خنده و لاکن منم گریان و زار
در غم و در هم و در وهم و در هم و برهم شده

در تب و تابم کبابم ز آتش آوارگی
شربت قند و نبات و شهد بر من سم شده

زانکه تنخواهم مقرر هست پانصد روپیه ماهه
حاصلم گشته دو صد شاید که زر کم شده

قرضخواهان صف بصف اهل عیالم کف بکف
دست و دامن اندرین غم خشک ماندم شده

خیر ای انور شنو گستاخ در بزم حضور
حوصله کن کار زایش مر ترا ایندم شده

گر بدین موقع کمک گشته عطا نبود شگفت
منت ایزد را که مهرش هادی اهم شده

یا اله العالمین سرسبز بادا آقای من
خاک پایش توتیای دیده بینای من

حمد خداوند حضور نعمت فیض گنجور والی رامپور ادام الله ملکهم

شبی از وحشت روزانه بودم بیدل و حیران | شمار رنجها میکردمی با دیدهٔ گریان

طپیدم همچو مرغ نیم بسمل از سیه‌بختی | شکایت گون چکا تنهائی سوزون زیر لب پنهان

بکام من شراب ساغر چشم و کباب دل | نه گوشم فهم نی عقل و نه جوش تن نه هوش جان

ز دست غم گریبان چاک بر سر خاک میکردم | بهر دم مرگ خود میخواستن دانستمی شایان

چو حال پر ملالم کودکان با نوام دیده | بگردم جمع گردیدند و گفتند ای حقیقت‌دان

عجب با اینچنین روشن‌ضمیری تیرگی داری | نهال صبر اندر سینه زار فضل خود بنشان

توکل پیشه اندیشه و فکر معیشت چیست | رسد روزینه هر روزی روح را از حضرت رحمان

مباش افسرده بهر نان که نان سرنوشت تست | دو ابرویت دو نون بینی الف حسن و بیان شان

چو مابین دو نون آید الف حاصل چه میگردد | قیاس کار کن زینجا مشو پابند این و آن

تو همت بر طرف خوش باش و غم بگذار و همت کن | خود و دو لبکان خویش لب با پا بزوان

به گفتار ملایم اندکی کردند خوشنودم | بصد مهر و محبت حاضر آوردند آب و نان

چو بسم الله نهادم بهجا یک بیک از دور | بلا بالائی من یعنی که معشوقم در آن آوان

در آمد خشمگین و پر ز چین بر جبین خود را | شدم با بروگر از فرط غم با خاک و خس یکسان

بدیدم روی خوبش شد گمانم کآفتاب است این — هلال عید ابروی جبین رشک مه تابان

سرش سرمایهٔ حسن ختن مو زلف عنبر بو — بلورین تن صراحی گردن گل چهره و چشمان

دو پستان راحت جان سینهٔ صندل لطف و جو بها — سمن اندام و سیمین بر گهر دندان و لب مرجان

ادا سحر و ستم رفتار و چاه و ناز و اندازش — سراپا دلربا گلدسته از روضهٔ رضوان

غضب چاه ذقن سیب زنخ تقویت خاطر — همه مرغوب دل لاکن همین حیف است ناشایان

گشاده خاطری صبر و تسکین دلی عشقا — که هستم از دهان تنگ او در تنگ و بر لب جان

خدا شاهد دهانش گر نبودی جهرش افزودی — که هست از یک دهان با صد زبان پیوسته در خواهان

باندک روز پیکیر و همی گر چاه می بودی — نگردد تا بمرگ آن چاه پر هرگز منم حیران

دهن چاهیست پیدا کرده حق بر زمین تن — عجب باشد که گر آنجا را پر می‌کند انسان

بر نمونه قیع بیاوهم آمده تمثیل عماقی ق — که عقدش بازنی شد رفت شب بستر شیاوان

بالفت دست برده جانب هر عضو او گفتا — که زن بهتر ز هر چیز است مهرش صلوة ایمان

پس آنگه یک لحظه دستش رسیده بر دهان زن — بگفتا چیست این گفتش همین بگرنجیه لرزان

فغان زد من نخواهم زن چنین ساز هم از آنجا — چه میگوید بیاور هان بیاور هان بیاور هان

غرض یارم کنارم جا گزیده سوی من دیده / ز وحشت رنگ رویم زرد گردید شدیدم بیجان

بگفتم نرم نرمک جان بکف آهسته آهسته / که از بهر چه کردی این زمان تشریف خود ارزان

بگفتا شرم بادت زود مستی بیخبر هستی / کجا آن دعوی لاف و گزاف و وعده و پیمان

نگفتی تا برون وارست خوشحال در برم / اگر در وقت رسد از دور دوران سازنت ویران

نگفتی من ترا در هر نفس غمخوار می باشم / نگفتی من ترا پیوسته دارم خورم و شادان

بگو مارا که سالانه چه دادی منصفی خود کن / شدستم تنگدست و مفلس و محتاج و سرگردان

نه جام باده کز جوهرش در زندگی هر دم / کنار و بوسه را سرگرم می‌سازم چو مستان

مدام سر تلخ گردیدست کام عیش شیرینم / شده قصر نشاط و عشرت من کلبه احزان

نه ملبوسات گرمائی نه سرمائی ست سرمایه / پریشان خاطرم تا چند باشم بیدل و حیران

نه جو نی گندم نی آرد و نی برنج و نی روغن / نه تیل و نی نمک نی دال و نی شیر و نه چای و نان

نه امکان زرچوب و زنجبیل خشک و ترکاری / نه ممکن شلجم خام و نه لحم پخته و بریان

هوس برباد شد زین زندگانی مرگ اولی تر / دلت دادم ز بیدادت منم مانند نی نالان

گذارم بام و شام اندر غم و رنج و پریشانی / مرا موجود در خانه ز صد سامان نه یک سامان

چه شد عقل و شعور و فهم و ادراکی و علمت را — چه شد طبع ترا ای بی حمیت شاعر نادان

چرا از حضرت ممدوح خود احوال ننویسی — بمیری تا بکی داری ضمیر خویشتن پنهان

مفصل عرض کن کلب علیخان بهادر را — که عالی همت است و فیض بخش و داور دوران

دلش گنجینه علم عنایات خداوندی — ضمیر پاک او آئینه حال مساکینان

پناه بی پناهان سایه دیوار درگاهش — عدیل و مثل او در عالم امکان نشد امکان

سحاب جود و ابر فیض و دست درفشان است و — کف دریا نوالش غیرت نیسان بحر و کان

سلیمان گدا پرور همایون جاه و دارا در — شهنشاه و فریدون فر قباد افسر سکندر شان

عزیز ملک مصر معرفت چون حضرت یوسف — ملک سیر حقیقت جو طریقت خو شریعت دان

دلیل دانش و فضل و کمال سعدی و عرفی — مثال علم خاقانی نظیر جوهر سلمان

خیالش در فصاحت گر پذیرد شهرت کامل — چو مرغ نیم بسمل می طپد اندر لحد حسان

اگر عصفور کی را ظل نخل صحن سرکارش — فتد بر سر همای نی کند در زمره مرغان

دل و جان جسم و چشم من بقربانش که فرمانش — برآرد آب از فولاد و سنگ و آتش سوزان

اگر الطاف و الفاظ محبت بر زبان گیرد — ق — سوادت آنقدر گردد پسند خاطر دوران

چو دایه شیر داده بر خیال شیر نوشاندن — گذارد بچه روباه را اندر دهن پستان

بصدق نیت اخلاص اسمش بر زبان آور — ضمانم من که گردد یکقلم هر مشکلت آسان

مشیر و کارداران امیران وزیر دانش — بدانش هیچو افلاطون بسیرت صورت لقمان

محبتش عالم و آدم محمدتش لطف و فضل حق — مطیعش جوهر اول مربیش قیصر خاقان

اگر ابر بهاری یکدم از بحر نوال او — بیابد آبرو در می شود هر قطره باران

بهنگام تکلم عین اعجاز مسیحائی — باوقات تبسم مدعای موسی عمران

مناسب احسن التقویم گو هم نا بشان اوست — بشر را نیست در مدح و ثنایش هم زبان شایان

عطا مسکین پناها داورا دریا دلا شاها — توئی مهر سپهر بختیاری مقبل یزدان

خطا باشد نمودن نسبت با حاتم و کسری — که ایشان کافر و مشرک گمراه ره گردان

توئی شمع شریف احمدی را قبله و کعبه — توئی پشت و پناه دین و آئین مسلمانان

توئی زینت ده دیهیم و تخت بخت و فیروزی — توئی سر خیل خیل حاجیان نواب عالیشان

بجان انور دعاگوی حضور فیض گنجور است — همیگوید شب و روزان بام و شام مدح آن

خداوندا بطفیل آل و اصحاب نبی بادا

بآن فرقِ همایون ظل الطافِ شہ جیلان

عرضداشت بخدمت بندگان حضور فیض گنجور والی رامپور ادام الله ملکهم

شبها تا کی مشوش در خیالِ سیم و زر باشم ... پریشان خاطر و آشفته حال و در بدر باشم

دعا گوی ثنا خوانِ حضورِ فیض گنجورم ... امیدم اینکه از جود و عطایت بهره ور باشم

گنهگارم کز آن درگاهِ اقدس دور و مهجورم ... سرافرازم بآنحضرت اگر مدِ نظر باشم

بجان و دل سپردم خویش را با تو سرت گردم ... روا نبود که از غم غرقِ بحرِ چشمِ تر باشم

فتادستم بپایت نیستم غیرِ تو ملجای ... اگرچه لغو گفتم یا الٰهی در سقر باشم

باین سوی باین عالی خیالی با چنین والی ... بکن خود منصفی محتاج باشخصِ گدا باشم

شدستم خاک گرچه دستگیری میکند لطفت ... کنم در دیدها جا غیرتِ کحلُ البصر باشم

بدین نسبت که پندارم بآن درگه عجب باشد ... که گر زار و خراب و تنگدست و پرخطر باشم

شوم قربان گر هم جامِ صهبای کرم بخشی ... کنار اندر کنارِ ذوقِ یارِ سیمبر باشم

بصد الطاف گردی عدو هم بنگاهم خصیصم ... که هر جا کی جانبی انیس و راهبر باشم

غرض کز تلخ و ترش قسمت ایامان جان بلب آمد
مدامی با پی بند کربت و رنج و ضرر باشم

چه چاره می کنم امروز و فردا تا بکی گویم
ز خجلت شرمسار و عذر دار و حیله گر باشم

لوجه الله ز روی مکرمت یادم کنی شاهم
وگر خسته حال و مضطر و بی بال و پر باشم

عنایت میکنی غره شوم بر جوهر ذاتی
تغافل چون نمائی ام که شاید بی هنر باشم

چه فرمودی که ای انور نیازمانی و من از تو
چرا اندر بلای شست لا شام و سحر باشم

شکریهٔ عطیهٔ حضور فیض گنجور والی رامپور ادام الله ملکم

صد شکر لا و هم سست که پنجاه روپیه
منجمله نذر و عنایت شد از حضور

قربان شوم شمارمی و این رقم بیست
وادی بشارتم که تو هم می بکش ضرور

هان خوش بهار موسم و فصل بست و برشگال
بهتر بود کشیدن صهبای بی قصور

صهبا که آن بنجوست هستی دهد جواب
صهبا کزان شکست پذیرد سر غرور

صهبا که آن بهیچ و نشاء آورد خیال
صهبا کزان دو چند شود دانش و شعور

صهبا گزان مدام بگویم بدل که باد
پائنده عمر و دولت آقای را سپور

رسید قیمت عرق بید مشک

ای فیض بخش روپیه هژده دو آنه کم
از بهر بید مشک بجا حقیر رسید دوش

پروانه که عرض برایش نموده ام
چون تا هنوز نامده گم گشت عقل و هوش

ارقام میر منشی سرکار کرده بود
عرضت قبول شد به ثنا و دعا بکوش

هر دم درین خیال هوس چشم بر رهم
چون صاحب صلوة که دارد بر بانگ گوش

پروانه تقرر سالانه ام ببخش
لب تشنه ام دراز محیط کرم بجوش

عمرت دراز باد بفضل خدا که هست
ذاتت برای انور کشمیر پرده پوش

عرضداشت احمد امت بندگان حضور فیض گنجور والی الهیوا دام الله ملکه

جانِ انور باد قربانِ تو کای میدگاه — هست صحت آوری دولت و اموال من

محو مشغولِ دعاءِ دولتت صبح و مسا — ما و محبوب بنت و زوجه و اطفال من

روی رای روشنت آئینۂ لطف حق است — من چه گویم خود تو میدانی همه احوال من

از کرامت دستگیرم شو سرافرازم بکن — قرضخواهانند چون مور و مگس دنبال من

روز چون ماهی ماهم سال از سالم بپرس — روی ناداری سیه صد سال شد یکسال من

نی غلط گفتم که چون آقا و ممدوحم توئی — تا روا او سر بسر بیجاست قیل و قال من

یاد عالمگیر نامم نامیت خورشید وش
لطف و اعطاف تو زیب و زینت اقوال من

شکریه عطیه پروانه و کاغذ زر

پروانه عالی را با کاغذ زر دیدم — صد بار ز خوشحالی وا کردم و پیچیدم

گه بر سر و گه بر رو بنهاده دعا خواندم — شکرانه ادا کردم از لب جان بوسیدم

در مدح حضور فیض گنجور عالی مشتمل تهنیت عید الفطر سنہ ۱۲۹۳ھ

داورا شانی جهانی یافت از تشریفِ عید
شد دو بالا شانِ عید از شوکت و شانِ حضور

همرهان با یکدگر سرگرم در تهنیت اند
از دل و جانست او تهنیت خوانِ حضور

کیست آن کاندر جهان باشد نماند دمبدم
زیرِ بارِ منّت و مشکورِ احسانِ حضور

مطلعِ صبحِ امیدِ خلق ذاتِ اقدس ست
مشرقِ خورشیدِ اقبال ست ایوانِ حضور

الله الله کاین زمان یابند مردم آشکار
علمِ عیسی از لبِ لعلِ درفشانِ حضور

می شود روشن ضمیرش چون سگِ اصحابِ کهف
ریزه گر گربکی می یابد از خوانِ حضور

حاتم و نوشیروان کم همت و بیمایه است
در حضورِ همدمان و کارداران حضور

دورِ چشمِ بد که کسبِ نور دارد آرزو
ماهِ نو از مهر و مهر از روی رخشانِ حضور

کورِ مادرزاد در چشمک زدن بینا شود
گر رسد گردی بچشمانش ز دامانِ حضور

سیرِ افلاک و زمین توقیعِ حکمِ نافذ است
گردشِ خورشید و مه منشورِ فرمانِ حضور

حسنِ تقریر و کلامت انکشافِ کارهاست
افتتاحِ هر سخن عنوانِ دیوانِ حضور

خوانمت گرچه خداوندِ سخن انسب تر است
هست فنِ شاعری شعر شایانِ حضور

سیرگاهِ خلق باغ و بوستان حقا که هست
گلشنِ الهامیِ پاکان جای سیرانِ حضور

دست قدرت چونکه سنجیده بمیزان و ازل — شد مساوی یکجهان ایمان با یمان حضور

این زمان گر آصف و سحبان شود هستی پذیر — می نماید ثبت خود را در غلامان حضور

ای که چون داود علم خضر و عمر نوح — هست چون من عالمی پروردگان حضور

ای بقربانت دل من حاصل من چشم من — ای فدا جان تن من تن بجان حضور

از کرم کن مستکلم آسان که هستم بام و شام
خواستگار و طالب و خواهان جویان حضور

قطعه

حافظت تا ابد ایزد بیچون بادا — جلسه مسجد جامع بتو میمون بادا

خلعت تهنیت عید و صلوات حسنات — بر قد و قامت رعنای تو موزون بادا

قطعه

شها سپهر سریر ابد مر یکتائی — منیب و الی ممدوح و داور مائی

سرم فدای ورت و در دلم امید قویست — که روز جلسه مرا هم تو یاد فرمائی

مدحیه حضور فیض گنجور والی رامپور و تهنیت عید الضحی سنه ۱۲۹۳ھ

عید آمد از خوشی شمع شعور هم یافت نور — باده در کف لب بلب لاله رخی باید ضرور

بدگمانیها مکن از گوش جان بشنو که هست
مقصدم از بادهٔ دولت تعریف حضور

اوست آقا و مددگار و منیب و دادرم
زوست اقبالم قریب و ذلت و افلاس دور

روی و رایش قبلهٔ امید ارباب سلوک
ذات پاک اوست ظل رحمت رب غفور

دیده و دانسته می گویم ز فیض مهر او
حاصلم شد آنچه حاصل گشت موسی را بطور

ق

واله و شیدای آن سرکار بی باعث نیم
بنگر از روزی که نامم نامیش کرد ظهور

عدل و احسان سخا و جود شد رونق پذیر
سر بسر معدوم گشته ظلم و جهل و بخل و زور

هرکه از دیدار او گردد بر و یا مستفید
بهره‌مند از بشرش پیوسته گلهای سرور

می شوم قربان که در چشمک زدن فرمان او
آب از خارا کشد برآرد آتش از بحور

گر ز ظل نخل صحن بارگاهش شپرک
بهره ور گردد همایونی کند اندر طیور

انگبین خلق او گر ذائقه بخشد بدهر
میشود شیرین‌تر از قند و عسل دریای شور

بر کشد هر کس که سر از جیب حکمش مدام
مبتلا باشد بدام کربت و رنج و فتور

وانکه جبهه می نهد بر درگهش از انکسار
سربلندست و نصیبش عشرت و عیش و سرور

مدحتش از صد یکی هرگز نیاید در رقم
گر قلم سازم ز اشجار و سیاهی از بحور

انور از جان و دل قصد دعای خیر کن — تا بود رونق ده صبح و مساء مهتاب و مهر

یا الٰهی روز افزون باد و زیب کائنات
عمر و بخت و دولت فرمانروای رامپور

قطعات مدحیه حضور فیض گنجور والی رامپور ادام الله ملکهم

روشن دل هم صحبت ارباب شعورم — با صد الم و رنج و تعب عین سرورم
تشریف همین بس که سخن گویم و انور — توقیر بس اینست که مداح حضورم

ایضاً

دارای فلک مرتبه نواب سخندان — سر حلقه ارباب کرم افصح دوران
جمشید حشم حاجی محمود خصائل — فیاض زمان فخر جهان کلب علیخان

ایضاً

مدح حضور صورت نام و نشان ماست — مهرش ظهور حسن عیان و نهان ماست
مست از شراب شوق چو گشتم بعین لطف — گفتا سخنم ز انور و انور از آن ماست

ایضاً

هزار مرتبه کردم مشافهه به شعور — که وصف ذات همایون در آورم بسطور
ندا رسید بگوشم ز غیب شهرت باد — تو و طبیعت ناقص ثنا و مدح حضور

آمدہ از کثرتِ غم بر لبم جان الغیاث | مضطرب احوالم و زار و پریشان الغیاث
از تقاضائے شدیدِ قرضخواہان عاجزم | ای محمد کلبِ علیخان الغیاث

تاریخ عطائے تمغا کہ از لندن برائے والی رامپور آمدہ

چو نوّاب کلبِ علیخان بہادر | شدہ سرفراز از عطائے شہنشہ
کہ تمغہ برایش رسیدہ ز لندن | دل و جان ہر فرد گل گل شگفتہ
جہان بر زبان تہنیت خواند و انور | ازین مژدہ فرخی گشت آگہ
رقم کرد تاریخِ سالِ مسیحی | مبارک بادا بادا تمغہ
۱۸۷۶ ع

مسدس مدح حضور گنجور والی رامپور دام اللہ ملکہم

داوری دارم حقیقت دستگاہ و محترم | جم حشم دارا خرد فغفور فر قیصر علم
غیرتِ محمود و رشکِ حاتم و کسریٰ شیم | مجمعِ فضل و بلاغت منبعِ جود و کرم
گوش یعنی گوش کن کاینک بگفتم شمس قمر

حاجی و نوّاب و خان کلبِ علی عالی همم

دولت و اقبال و بختِ سرمدی بیدارش است | موجبِ آسایش و امن و امان سرکارش است

دورِ دوران گردشِ افلاک با مدارش است | صد چو افلاطون و جالینوس خدمتگارش است

فرخ و محمود و مقبول و حسن هر کارش است

لطفِ ایزد یاور و فضلِ محمد یارش است

آفتابِ صبحِ امیدِ جهان و ماست واه | مشتهر از عدل و انصاف و سخا هر جاست واه

عامل و پرهیزگار و عالم و داناست واه | خوشخصال و باکمال و در سخن یکتاست واه

واقفِ اسرارِ هم و بر حالِ من بیناست واه

من از او و از من وکاندر سرم سوداست واه

فی الحقیقت در اموراتِ شریعت سرور است | معرفت جوی و طریقت خوی نیکو منظر است

عارفان و سالکان را پیشوا و رهبر است | مقبل و محبوبِ خاصِ ایزد و پیغمبر است

حکمران و پادشاه مالکِ بحر و بر است

[illegible]

نثرش از طغری بدیدی افتی اندر پیچ و تاب ‌ ‌ نظمش ار سلمان شنیدی گشتی از حسرت کباب

هست در شعر و کمال و فضل بی‌مثل و جواب ‌ ‌ حسن امکان ابد علم ازل را انتخاب

یافت جی سی ایس آئی از شه لندن خطاب

من چه گویم کافتاب آمد دلیل آفتاب

عاجز و قاصر زبان از شرح و بسط شان او ‌ ‌ کاسمان نهمین پست است از ایوان او

کاسهٔ آبی محیط از طبع سخی دان او ‌ ‌ کان و دریا جوهر لعل گهرافشان او

عقل و هوش و جان و تن و دین و دلم قربان او

هست چون آئینه یکسان ظاهر و پنهان او

راستان و رهبر آستان او ست سر ‌ ‌ اهل بینش راست خاک درگهش کحل البصر

صحبتش از دولت و ملک سلیمان خوبتر ‌ ‌ قرب او جستن بیکسو داشتن بیخ و خطر

دیده و دانسته می‌گویم که سار و سیم و زر

خشت و سنگ و آهن و فولاد را از یک نظر

مدحتش جمعیت و بهبودی کام دلست ‌ ‌ ذکر و فکرش باعث شادی و آرام دلست

یادِ او آغازِ حسنِ بحث و انجامِ دلست
حبِ مهرش مشعلِ تاریکیِ شامِ دلست

چون نمی نازم که ما را شوقِ او دمِ الست
از شرابِ ذوق مالامال و پر جامِ دلست

قبله‌گاهِ داور و ممدوح و سرکارِ منست
کعبهٔ امید و آقا و خریدارِ منست

نقد و جنس و مایه و دکان و بازارِ منست
پشتبان و یاور و یار و مددگارِ منست

دم بسر در یادِ او بیرون سروکارِ منست
بی ادب باشم مبادا ورنه دلدارِ منست

دورِ چشمِ بد لقای او بقای عالمست
روی آرائش افتخارِ روی و رای عالمست

ذاتِ والایش سراسر مدعای عالمست
بارگاهِ اقدسش جای دعای عالمست

دستِ گوهر بارِ او مشکلکشای عالمست
چاره سازِ عاجزان و رهنمای عالمست

قوتِ بازوی دین و صاحبِ تاج و سریر
آسمان رفعت سکندر منزلت سحبان مشیر

غیرتِ سلمان و حسان و ظهوری و ظهیر
موجبِ عیش و نشاط و عشرتِ برنا و پیر

انبساطِ بینوایان و مساکین و فقیر
یوسفِ مصرِ کرم یعنی امیرانِ امیر

عدل و احسان و کرامت ختم بر نامِ وی است
ابر و دریا منفعل از بخششِ عامِ وی است

توسنِ اقبال و بختِ سرمدی رامِ وی است
از شرابِ اصطفا لبریز و پر جامِ وی است

منطوی فضلِ خدا آغاز و انجامِ وی است
ارّۂ فرقِ عدو صمصامِ احکامِ وی است

قربِ آنحضرت طلب داری اَن باید شدن
در خیالِ مهر ورزی آسمان باید شدن

صحبتش خواهی سراپا شوق جان باید شدن
بهر پابوسیش سنگِ آستان باید شدن

فیضِ جودی صورتش کرّو بیان باید شدن
وصف گوئی هر سرِ موئی زبان باید شدن

الله الله ذاتِ پاکش کرد در عالم ظهور
رای او سرمایۂ گنجینۂ عقل و شعور

بخل و عجب و کبر و ظلم و جهل شد یکبار دور
سوی او آئینۂ لطفِ خداوندِ غفور

عینِ انصاف و عنایات و کرم یعنی حضور

فخرِ عالم والی و فرمانروائی رامپور

تازه از فیضِ دل و جانِ جهان شد خوب شد | هستیش آرایشِ کون و مکان شد خوب شد

دستِ او رشکِ سحابِ بحر و کان شد خوب شد | سر بسر احکامِ حق پابندیِ [illegible] شد خوب شد

وصفِ پاکش زینتِ هر داستان شد خوب شد

مدحِ خوانش انورِ سیف اللسان شد خوب شد

در مدحِ خداوندِ نعمت فیض گنجور حضور والی رامپور دام الله ملکهم

هشیارم و سرمستِ صهبای سرورستم | در زمرهٔ مقبولان من صدرِ صدورستم

دیوانِ بلاغت را شه فرد ابوالفضلم | اقلیمِ نجابت را سلطانِ غیورستم

حقا که همی نازم بر بخت سرافرازم | معشوقم و هم عاشق در پردهٔ ضرورستم

از فیضِ تجلای رخسارهٔ محبوبی | خود وادی و خود ایمن خود موسیِ طورستم

از مهرِ جمالِ او بر اوجِ خداوانی | بنگر که ز سر تا پا خورشیدم و نورستم

قربیست مرا با او پوشیده ولی ظاهر | زان بارگهِ اقدس مهجورم و دورستم

سنائی ایازم مپیش او صورت محمود ست
دار انجمن و خلوت حاضر زشعور ستم

گشتم زغم دنیا آزاد و باکرامش
دل داده و دین داده بجرم و قصورستم

انور شرفت دیدم قدر تو پسندیدم
چون فاش نمیگوئی مداح حضورستم

مثنوی گلشن اقبال

ثناهٔ سزا خالق پاک را
که کرده عطا معرفت خاک را

زهستیش هر هست هستی گرفت
بلندی سما ارض پستی گرفت

مبرّا است از جنس و مثل و نظیر
منزّه ز جفت و وزیر و مشیر

که هر شاخ و هر نخل و هر برگ کاه
بیکتائی ذات پاکش گواه

جز اسباب کاریگری کار اوست
بلا حرف و بی صوت گفتار اوست

پسندیده انجام آغاز اوست
دل از می مخزن راز اوست

بآسایش خلق شام و پگاه
برافروخته چهرهٔ مهر و ماه

کمربستهٔ حکم او بالیقین ملک بر فلک آدمی بر زمین

ز حکمت بدریا و کان رنگ داد گهر در صدف لعل با سنگ داد

زبان تکلّم لحم را نام کرد سخنهای دلکش بر و عام کرد

سخن عشق را جان بتن میکند همه دلبریها سخن میکند

گل و لاله و یاسمین و سمن برآورد از گل چمن در چمن

زمین و زمان و نبات و جماد چه آب و چه خاک و چه آتش چه باد

ازینها همه عالم آباد ساخت غرض کز پی آدمی زاد ساخت

شرف سنگها را بیاقوت داد ز ماهی بمرغ هوا قوت داد

ز انعام خود روز را نور داد سیاهی بشبهای دیجور داد

از و طفل نوزاده گویا شده ز اکرام او نافه بویا شده

زهی حضرت صانع باکمال که ناید بتفهیم و قیاس و خیال

از و یافته قایمی کاینات مقیّم بنیست و قایم بذات

[illegible] الٰهی ز کثرت نه و یکتا [illegible]

دو در آفرینش کسش یاورے — سخن اوستادی زہی داوری

درخشندہ زو شمعہای فلک — شہادت دہ وحدتش یک بیک

چہ کس دم زند اندران بارگاہ — ق — کہ یکسان خورد گاو آہو گیاہ

عجب کز یکے گشت سرگین پدید — شد از دیگری نافہ چین پدید

ببین قدرت و صنع آن کارگر — کہ بر بستہ آب و نار از حجر

ہمہ سرکشان زیر دست وی اند — پرستندہ بندہ و بستۂ وی اند

ضعیفی و زور و توان زان اوست — ہمہ تابع حکم فرمان اوست

برَاست او از شمار بشر — بجز خامشی نیست کار بشر

گہ از آشنائی جدائی کند — ق — بہ بیگانہ آشنائی کند

گہے از سعیدی شقی آورد — گہے از شقی متقی آورد

گہے دم زند با مناجاتیان — گہے رنگ بخشش خراباتیان

گہے از پے کشتن شاہ دین — دہد در کف خصم شمشیر کین

کرا زہرہ آن کہ دم بر کشد — ز خط رضائش قدم برکشد

ز نقش بہین پشّۂ ناتوان		چہ کردہ بہ نمرود نمرودیان
چو بر مصر آمد مرا و را ولیل		برہ موسیٰ و قوم او شُد ز نیل
نبودہ جہان بود آن کبریا		نماند ہمہ او بماند بجا
بزرگ ست دانندہ علم غیب		برا اشُبہ و ریب ست بی نقص و عیب
بجز عجز در حضرت کبریا		بشر را بہمہ کیف نبود روا
خرد در طلب جُست برخاستہ	ق	بصد شوق خود را بیاراستہ
نمود عزم رفتن بآن بارگاہ		بہر یا فتہ از و تیقات براہ
برہ دست و پا کرد گم و دنگ شد		ز رفتن فرو ماندہ و لنگ شد

خمُش انورا خامشی بہتر است

کہ لا احُصی از قول پیغمبر است

نعت

محمّد سرو سرور محُترم	حبیب خدا پردہ پوش اُمم

بود کاف و نون حرف امکان او — که حق گفت لولاک در شان او

اگر او نبودی نبودی جهان — نگشتی ظهور زمین و زمان

منور ز رخ اهل بینش از وست — وجود همه آفرینش از وست

شفیع الوری مظهر نور ذات — سیاهی و دیده کائنات

مکانش زیارت گه قدسیان — ولی نعمت و والی انس و جان

شرف یافته از قدومش بسیط — بهر جاست فیضش چو بحر محیط

ز هجرش ستون زار و نالش شده — قمر را با نگشت او شق شده

چو دست از پی خوردن نان کشید — سخن از لب لحم بریان شنید

دلا ای خردمند فرزانه کار — بکن نکته گوش زین خاکسار

که آدم چو آواره شد از گناه — با کرام او یافت عز و جاه

چو در بیکسی نوح را یاد شد — ز طوفان جانکاه آزاد شد

نسیمی چو از لطفش آمد بکار — براهیم را گشت گلزار نار

چو فیضش شده ناصر اسمعیل — فدائیش فرستاد رب الجلیل

چو موسی ز عونش اثر یافته — بفرعون فتح و ظفر یافته
مرکب چو از نور آن ذات پاک — شده بو البشر بود از آب و خاک
به نعتش چه خوش ناصر هند گفت — دلم تازه تر گشت و گلها شگفت
که پیش از شهان غیور آمده — چه شد گر چه آخر ظهور آمده

معراج

شبی خواند او را خدا سوی خود — که تا گردد آگه ز هر نیک و بد
چو از مقدمش شد مشرف براق — گذشته بیک طرفه زین نه طباق
رسیده بجائیکه نی کس رسد — شده محو در ذات پاک احد
ز راز نهفته خبردار شد — معین برو گنج اسرار شد
هر آنچیز کش دیدنی بود دید — سخنهای رمز و کنایه شنید
چو شد باز بیرون از و جای او — زهی گرم بوده مصلای او
زبان در کش انور مناجات کن — بصد عذر اظهار حاجات کن

مناجات

خدایا بحق علی و رسول
بسبطین و مولا علی و بتول

تو ما را امان ده ز کردار بد
مکن چشم آلوده کار بد

ز سر تا قدم غرق بحر گناه
شدم ده نجات آمدم عذر خواه

کرم نیک دارید ازان توام
که در زمرۂ عاصیان توام

چو دادی مرا نعمت بیشمار
مکن از خلعت رحمتم کامگار

نگاه کرم بر من خاک کن
ز لوث گناهان دلم پاک کن

منم رو سیه عذر خواه بنده
پراگنده خوار و شرمنده

بجز لطف تو نیستم دستگهی
نه با کس سروکار و همدم رهی

بکن رستگار از فضل خود کریما
توئی واقف حال اسرار بین

چو ما را تو آورده ای از عدم
که چون می روم باز با خود بهم

توئی مالک بود و نابود ما
بود با جستن الفت مقصود ما

بدرگاهِ تو روسیاهی رسید — شکسته دلی پر گناهی رسید

مرانم ازین در چو بنواختی — که خود نسبت من بخود ساختی

برانی گرم از درِ خویشتن — بگرید بحالم زمین و زمن

من از پیروی‌های نفس و غل — خجل گشته افتاده ام در ضلل

چه چاره که در عهد پیری مرا — اگر نے کنی دستگیری مرا

چو خود هستی من بیار استی — هم از کجروی آر برراستی

چنان کن که کارم نکو می شود — از ان حاصلم آبرو می شود

مرا بخش توفیق اعمال نیک — بکن هر دمم صرف افعال نیک

چو انور نهادی تو نام مرا — بده روشنائی کلام مرا

میسّر بنه از کرم روز بیم — بده در همه کار فیروزیم

وسیله بدرگاهت ای کبریا — کسی نیست جز شاه جیلان مرا

که از نور مهرش دلم روشنست
بجان شیئاً لله وردِ منست

سبب تصنیف نظم

شبی مضطرب حال بودم بسی
ز ناداری و بیکسی غم بسی

پراگندگی خواب من برده بود
ز غم جسم بیجان دل افسرده بود

که بنهادمی با دل آتشین
گهی سر ببالین گهی بر زمین

حکایت گهی با دل سخت خویش
شکایت ز واژونی بخت خویش

گهی گفتمی میکنم سینه چاک
گهی طفل اشکم زدی سر بخاک

گهی در عوض باده را خون دل
چو جم نوش کردی فریدون دل

گهی دست بر سر گهی بر جبین
برخ گاه بنشسته بودم حزین

غرض نی قرار و نه آرام بود
دلم را که محزون و ناکام بود

گذشته همین نوع شب روز شد
شد آسمان انجم افروز شد

بصد کشمکش سر ز بالین غم
چو بیدار [illegible] اشتم

ز سستی ادا قرض فرض نماز
نمودم بصد عجز [illegible] نیاز

دو بالا نمودم ببر جامه | پریشان ببستم عمامه
خیالم هوادار گلگشت باغ | که بودم ز حالات شب بیدماغ
برون رفتم از شهر بی اختیار | شده در رهم با عزیزی دوچار
مکدّر شده چونکه حالم بدید | نظر سوی من کرد آهی کشید
شفیقانه پرسید احوال من | بد و از بد و نیک راندم سخن
بگفتم چه سازم کجا می روم | که هستم پراگنده دل مبتلم
بطفلی گذشت از سر من پدر | شدم خوار و آواره و دربدر
بماندم ز تحصیل علم و هنر | معرّا سراسر ز خود بیخبر
اگرچه مرا طبع موزون شده | ولی در غم آب و نان خون شده
نباشد جهان را گدای چو من | نه کس بی‌سر و بی‌نوای چو من
که تا در نیاید ز لب جان مرا | نگردد بهم پاره نان مرا
سخنهای حیرانیم گوش کرد | غم خویشتن را فراموش کرد
بگفتا که ای شاعر خوش خیال | درین شهر آسوده بودن محال

علاوه ازین عاقلان گفته اند
درِ معنی مدّعا سفته اند

که یکجا نشستن پریشانی ست
سراسر خرابی و نادانی ست

پذیرد اگر آب هم یک مقام
باندک زمان گنده گردد تمام

صلاحم شنو همتی در پذیر
چرائی بدامِ حوادث اسیر

سفر کن خدا روزیت میدهد
نگر فتح و فیروزیت میدهد

چو زان یار جانی همه عقل و هوش
سخنهای دلچسپ کردم بگوش

مصمم شده عزم جزم سفر
دران روزها چست بستم کمر

بشتابه کردم تگاپو چنان
که سی شهر دیدم ز هندوستان

ولیکن نشد کار حسب المراد
عبث بود سیاحی آن بلاد

مرادم ز اجمیر حاصل شده
نکو کارم و حل مشکل شده

ز خواجه بزرگوار در حضور
طلب کرد و فرمود کز راه دور

رسیدی چو در درگهم با امید
ترا میدهم از کرامت نوید

اگر عزت و نام خواهی ضرور
بجو قربتِ والی رامپور

بہ کلبِ علی خان عالی ہمم — حقیقت شناس و فرخ شیم

چو بیدار گشتم ز خوابِ گران — بپرسیدم از خادمی کیست آن

کہ خواجہ بمن خواند نامش بخواب — کرم کن جوابم بدہ با صواب

بصد مہر آن خادمِ تیز ہوش — کنایاتِ خوابِ شنیدم کرد گوش

ز حالم شد آگاہ و گلگل شگفت — مبارک کنان در جوابم بگفت

ز اسمیکہ آگاہیت خواجہ داد — بلی صاحبِ عدل و جود است و داد

فروزان چو درِّ گرانمایہ ایست — ہما سایہ آسمان پایہ ایست

ملک خو فلک قدر روشن ضمیر — خوش از فیضِ او ہر صغیر و کبیر

ہمایون و محمود ہر کارِ او — پناہِ جہان است سرکارِ او

گر از آستین دست گوہر فشان — کشد پر شود دامنِ آسمان

رئیسِ زمان خوش شیر سروری — زہے صاحبِ جاہ و دانشوری

ز توقیرِ آن آسمان مرتبہ — بشہر جاست و جا شود بدہ

گرچہ چین بر جبین نادر و خوان او — جہانی شود گر چہ مہمانِ او

کفِ جودِ او ابر و دریا مثال — عزیزِ جهان ست و یوسف جمال

شود سائلی گر وِشش را قرین — ق — ببیند هم چو دل با گشاده جبین

کرم سیم زیچیدہ وشش میدهد — اگر یک بخواهد صد شش می دهد

نگاه تواضع ز بیشش رسد — چو شاخی که پر خم بود از ثمر

مقابل بدستش اگر یم شود — ز بی حاصلی خشک و بی نم شود

پی کشتن دشمنانِ دلیر — بوقتِ غضب همچو غرّنده شیر

اگر حکم بر زان وهی هی دهد — فلک قرص خورشید پنهان نهد

به پیش دسار جلوهٔ حسنِ او — ز شرمندگی گردوشش زرد رو

علوِ شش اگرچه بآسمان رسد — قدِ قدرِ او تا بکیوان رسد

بزور آوری آنچنان بیمثال — که ترکِ فلک را کند پائمال

اگر جهد انشا بگیرد قلم — شود چون عطارد بعالم علم

به فقه و حدیث ار گشاید زبان — شود منفعل قاضی آسمان

بموسیقی ار گرد دو اور اخیال — فتد زهره در رقص از وجد و حال

بگوشِ صدف گرچه اشعار او
رسد دُر کشد بہر ایثار او

ز ہر فن بجوہر کاردان است او
کسی ہمسرش نیست یکتاست او

الٰہی ازو چشمِ بد دور باد
ز فیضش دلِ خلق مسرور باد

بده ساقیا بادۂ پرتگال
بہار است و خوش موسمِ برشگال

مکن دیر وه سیر بینی شتاب
ز نارِ محبت کبابم کباب

کمر بسته ام جانبِ رامپور
که دارم بدل شوق و ذوقِ حضور

تعریف شهر پر سرور و مسند نشینی [illegible] حضور موصوف ادام الله ملکہم [illegible] خان مغفور

شنیدم چو زان سرو فرخنده خو
بوجهِ حسن اینچنین گفتگو

بصد شادی و با ہزاران سرور
روانه شدم جانبِ رامپور

رسیدم در آن شہرِ جنت نشان
دل از دیدنش شاد شد تازه جان

که شہریست پاکیزه [illegible]
مکانہا در و رشکِ دار القرار

بسی شہر [illegible] اقبال
مزین در و قصر و کاخِ بلند

کہ ہر کاخ و ہر منزل و ہر مکان — مصفاست چون چہرۂ مہوشان

فتد گر بر آنجا نگہ راہگاہ — نخواہد شدن باز پس ہیچگاہ

چو باغ ارم بوستانہا و رو — گل و لالہ و نسترن سو بسو

خصوصاً ببمبئ مشتہر چار باغ — ارم را ازانہا معطر دماغ

بلی نام شان نزد ارباب قال — برابر درین بحر گفتن محال

ولیکن باین بحر ہم ہوش دار — بطرز دگر گویمت گوشدار

تر و تازہ و طرفہ و دلکشا — سر حرف شان خا و را با و یا

زخا باغ خسرو مراد بہشت — ز را باغ روشن سواد بہشت

زبا گلشن دلربا بے نظیر — زیا ہی دگر طرفہ بدر منیر

اگرچہ ہشتا و سالہ وران — رود بوی خوش سازدش نوجوان

ز سرسبزی و خوبی آن سرزمین — بنازد بحسرت ہم چرخ برین

معطر ہوایش چو زلف بتان — طراوت دہ سبزۂ باغ جان

چو ابر بہاران در آید بجوش — ز سبزہ زمینش شود حلہ پوش

صفتہا شش حوران اگر بشنوند | ز جنت گریزند آنجا روند
زمین سر بسر سبز آب روان | معنبر چو مشک ختن خاک آن
گر از آب پرسی چو آب حیات | ور از میوه زارش لبان نبات
فرح بخش ظلِّ درختان شهر | زہی سایۂ نیک نخلان شهر
فروزان و پر نور ہر دشت و باغ | بفصل گل و لالہ چون شب چراغ
اگر بادہ خواران بہنگام دے | کنند اندران سرزمین میل مے
پر از بادۂ ناب خم بہر شان | بسر آورد قاضی آسمان
ز رنگ و صفائی عمارات شهر | زند طعنہ بر انجم و ماہ و مہر
بسی سوسم گرم ہم دلپذیر | کہ جان را گوار است چون شہد و شیر
ز یکدیگری معتدل اندران | ربیع و خریف و بہار و خزان
غرض اینکہ آرام در چار فصل | مطیّب بحد نوع ہر چار فصل
بہشت است آن شہر اندر نظر | در و ہر طرف گلرخان جلوہ گر
بہ ہر صورت از حسن شان نوریاب | جہان و مہ و انجم و آفتاب

برفتار و انداز و ناز و ادا — گزارند عشاق را در بلا

چو رغبت به پان و سپاری کنند — بدل عاشقان جان سپاری کنند

چو گلگونه بر چهره سبز گون — نمایند و عالم شود غرق خون

بلب گرچه حرف شراب آورند — ملک بر کف از دل کباب آورند

چو لب وا نسازند بهر سرود — چه عشاق و نیر نیز و آهنگ و رود — ق

شوند آنچنان تیز و جادو بیان — که گردد خجل لولی آسمان

برعنائی و جلوهٔ جان فریب — برند از دلِ خلق صبر و شکیب

ز مردم چه پرسی همه حق شناس — سخن فهم و خوش خلق و روشن قیاس

شب و روز یادِ خدا کارشان — بسانِ الف راست گفتارشان

چه خورد و بزرگ و چه پیر و جوان — هنرمند و ذی علم و شیرین زبان

همه عابد و زاهد و باخبر — حلیم و نکو سیرت و خوش سیر

همه چابک و پهلوان و دلیر — به پنجه کشد هر یکے مغز شیر

چو آیند چالاک در رزمگاه — یکے بشکند گردنِ صد سپاه

چگونه کند انورِ نابکار | بیانِ وصف باشندهٔ آن دیار

که هست اندران شهر روشن پسند | بتوقیر خود هر یکی سربلند

غرض اینکه چندی گرفتم قرار | باسید سرکار دولت مدار

خدا دوست مغفور عثمان جهان | بدل رهبر و ناصرم شد بجان

که من از قدمبوس عالیجناب | مشرّف شدم یافتم فتح باب

چه دیدم بصد شان و تمکین حضور | نشسته بمسند چو موسی بطور

پس از عرض نذرانهٔ شایگان | کشیدم قصیده کشادم زبان

مهاسرورا یاورا داورا | سکندر سریرا قبادا فسرا

ملک بر فلک مدح خوانِ تو اند | سعول از دل رازدانِ تو اند

ز عدلِ تو نوشیروان بندهٔ | ز جودِ تو حاتم پژوهندهٔ

بشان و تجمل توئی این زمان | سرِ سروران و افسر سروران

نهی دست بر قبضهٔ تیغ تیز | نهد شیر افلاک رو در گریز

نگاهت چو افتد به تیر و کمان | ز وحشت اجل می شود نیم جان

چنان داوهٔ داد انصاف و داد — نیارد کسی عدل کسری بیاد

ز الطاف خاصت چنان این امان — بعالم شده عام امن امان

گلی را رسد گر چه صدمه ز باد — ببرند پایش بشمشیر داد

سگ و گربه و موش و میش و شغال — ق — چو یکجا بود نیست زان کس مجال

که چنگال خود واکشد قصد جنگ — بترسد اگر باشد او شیر جنگ

از آن بارگه هر که دوری گزید — رخ منفعت هیچگاهی ندید

بچشمان سیاره در مردمان — عدیلت ندیده گهی آسمان

مه و مهر عکسی ز رخسار تست — عطارد دبیری بدربار تست

به بزم تو ناهید بربط نواز — زبخشایشت مشتری سرفراز

بخصم تو کیوان نحوست پذیر — ز قهر تو مریخ خونی ضمیر

کسی گر بدل بغض آن ذات پاک — نهد عمرتش افکند سر بخاک

من اینک بدرگاه تو آمدم — پناهنده بر جاه تو آمدم

کف همت تست ابر کرم — گلستان لبت گنجها را چه غم

کدامین ریاضت دلم کرده بود | که در جان من حبّ و مهرت فزود
چه باید ازین بیشتر حاصلم | که پر گشت از نقدِ مهرت دلم
خود از رشتهٔ مهر دل بسته‌ام | بجز باده مستم ز خود رسته‌ام
بهشت بوستان و گلستانِ ماست | بغیر تو فردوس زندانِ ماست
شب و روز یادِ تو کارِ منست | ثنائیت نسیمِ بهارِ منست
اگر یکدمے از تو غافل شدم | فتادم بگرداب تشویش و غم
غرض اینکه جز یادِ تو بام و شام | اگر مے خورم باد بر من حرام
رخِ انورت گر ببینم بخواب | شود کلبه ام مطلعِ آفتاب
خداداد دولت تماشای تست | سراپا کرامت سراپای تست
ببیند رخت کسکه یک صبحدم | حرامش بود تا بصد سال غم
جهان عاشقِ روی زیبای تست | خوش آن سر که سرگرم سودای تست
سخن از ثنائیت پذیرد عروج | شود طاق نعتیکه گیرد عروج
اگر روز و گر شب بدل بارها | چو عمرم ثنا گفتنت شد مرا

عطارد بصد الفت و اتحاد — قلمدان و قرطاس پیشم نهاد

ز فیض نگاهت حجر زر شود — سیه خاک گو گرد احمر شود

ثنائی تو اینک که کردم رقم — سزد گرچه جبریل بوسد لبم

زدم دست خود را بدامان تو — منم از کمینه گدایان تو

گدائی درت از شهان بهتر است — اگر بیکس و بی سر و بی زر است

گر از لطف و احسان تو بنوازیم — زهی حسن بخت و سرافرازیم

چو خود عزت و قدرم افزودهٔ — بهنگام ترخیص فرمودهٔ

ز اعطاف شاهی نوازم ترا — که محتاج جز خود نسازم ترا

من و محنت و عسرت و رنج و غم — من و فکر روزی عجب ناقصم

من و انضباط زبان حضور — من و شاعر و مدح خوان حضور

خمش باش انور ادب کن طلب — ثنا خوان دعا گو بدل روز و شب

الهی بحق شهنشاه دین — بخوانند کش خاتم المرسلین

طفیل جمال و کمال علی رض — بپاس مقامات آل علی رض

کہ باد او جہانگیر نام حضور | فزون شوکت و احتشام حضور

زبان خرد باز تر میکنم | دعایت بطرز دگر می کنم

بود تا مہ و مہر و چرخ برین
تو باشی شہنشاہ روی زمین

قطعۂ تاریخ اختتام

چو این مثنوی یافتہ اختتام | بالطاف و اعطاف رب غفور

پی سال تاریخ از روی بخت | بگفتم بلی مدح و وصف حضور ۱۲۹۲

مثنوی توشۂ راہ

بسم اللہ الرحمن الرحیم

ابتدا میکنم بہ بسم اللہ | کہ انیس منست و توشۂ راہ

بعد حمد و ستایش داور | نعت خیر الورا بود بہتر

شاہد مقصد جناب ودود | فخر عالم محمد محمود

آنکه او هست زیب موجودات | اشرف الانبیا شفیع عصات

صدر تاج لعمرک و لولاک | بدر قدر سپهر ارسلناک

خاتم المرسلین حبیب خدا | قاب قوسین مقام او ادنی

آفتاب ست او همه اصحاب | فی الحقیقت چو انجم و مهتاب

بر وی و پیروان و یارانش | بر همه آل و دوستدارانش

سال و مه روز و شب بصبح و بشام | تحفه از ما صلاة و هدیه سلام

در حسب حال خود معه والد ماجد و معنوی مولوی محمد اسمعیل شاه قادری نوّر الله مرقده گوید

گوش یعنی بگوش جان بشنو | میکنم حال لی بیان بشنو

دوازده ساله بوده ام پدرم [۱۲] | از سرم رفت و کرد دربدرم

بود ذی جود و عارف کامل | صاحب خلق و عالم عامل

ملک معنی بزیر فرمان داشت | سینه اش حسن صورت جان داشت

بود بی زنگ کینه اش سینه / نیک و بد را مثال آئینه

طارئش گر شدی غم و دردے / یاد مولای خویشتن کردے

وصفِ پاکش چسان کنم تقریر / کہ فزون ست از حدِ تحریر

بارہا کردے از وضوِ عشا / سنت و نفل و فرض صبح ادا

روی پر نور مطلع الانوار / غوث مشکور مخزن الاسرار

کس نبوده ورا عدیل و نظیر / در احادیث و فقہ و تفسیر

اسم آن برگزیدۂ یزدان / گویمت خوان تحیت از دل و جان

مقبلِ بارگاهِ ربِ جلیل / میر واعظ محمد اسمٰعیل

گر بجسد سوئی من زبان گردد / وصفِ او کے زما بیان گردد

رمز حسن معانیش بشنو / شمۂ غیب وانیس بشنو

کہ بگشت او فنا و بقا / خلق گشتند مضطرب ہر جا

الامان الامان جہان می گفت / خبر زیست ہیچ کس نشنفت

سر تغیر سحر زبانی شد / مبتلای بلا جہانی شد

چون که از صد یکی نیافت شفا — نی دوا کارگر شده نه دعا

مردمان مجتمع شدند همه — پیش آنحضرت آمدند همه

هر یکی التیاث گفت و شنید — سوی مردم بخنده روی دید

جانب خلق گفت خوش باشید — خون بپاشید و سینه خراشید

هان بحل از شما همی خواهم — گرچه نامه سیاه و گمراهم

صبح فردا روم بجانب دوست — کو مرا یار و یاور و دلجوست

خواهم از حضرت عفو تقصیرات — زین بلا خلق را دهند نجات

این بشارت بسمع خلق رسید — هر یکی شاد کام و خوش گردید

روز و آن شب گذشت سرتاسر — خواند تهلیل و خفت بر بستر

واصل حق شد آن محب خدا — رحمه الله روحه ابدا

یکقلم ز انتقال آن مسعود — شد وبا دور آنچنان که نبود

الله الله کرو شده اظهر — اینچنین صد کرامت دیگر

گوست جامی فراخ و پهن و دراز — کر باحوال خویش گویم باز

زانکه آن گنجِ علم و فضل و هنر | از سرم رفته و شدم بی‌بر

خور و بودم و سے نیاسودم | بسکه فکرِ معاش افزودم

حیف کز بختِ سخت و طالعِ شوم | ماندم از علم سر بسر محروم

گرچه ظاهر نموده‌ام تگ و پو | بهر تحصیلِ علم و بهر [illegible]

دست و پائے زدیم و کار نشد | رهبرم عقل و بخت یار نشد

در مدح روشن ضمیر جناب خواجه طیب صاحب رحمة الله علیه گوید

خواجه طیب که بود سالکِ راه | هادی و مقتدای مردم شه

واقفِ شرع و معرفت آگاه | فی الحقیقت محیطِ فیضِ اله

در طریقت یگانه مرد رشید | راسخ و اکرم و وحید و فرید

معدنِ فیض و مجمع الحسنات | مخزن علم و قاضی الحاجات

حامی حاجت برائے فقرا | عین وحدت سر آمدِ صلحا

بیحد و حصر خرق عاداتش | شهره در عالم از کراماتش

بایزید زمان مسیحا دم | فخر دوران شهِ سریر کرم

یک شبانه بخدمتِ پاکش | رفتم بنهاده جبهه بر خاکش

عرض کردم که ای مطاعِ زمان | کن ترحم بمن زغم برهان

گفت برو ا رسر توخوش دل باش | علم برخوان مدار فکر معاش

مژده میدهم ترا فی الحال | که بپنجاب کن سفر امسال

از سفر رتبتت عجیب شود | فتح و فیروزیت نصیب شود

چون ترا ایمای آن گرانمایه | آسمان پایه و هما سایه

عزم پنجاب شد مرا دلگیر | کوچ کردم گذاشتم کشمیر

سختی و ظلم و درد و رنج و عذاب | بسپردم همه براجه گلاب

والی خلق و ملک بود و رئیس | جابر و ظالم و خبیث و خسیس

نیتش بسکه منقلب بوده | هیچکس در جهان نیاسوده

منکه از چنگ ظلم او رستم | رستم و با خوشی به پیوستم

مستقل گشته ساختم خوشتر | مسکنِ خود بشهر امرتسر

بهر تحصیل علم خوردم خون | تا که گشته طبیعتم موزون
این زمان شاعریست پیشهٔ ما | شیرم و سیریست بیشهٔ ما
گرچه سرگشته حال و غم‌زده ام | خوار و دلخسته و ستم‌زده ام
لیک در شعر چست و چالاکم | طعنه بخشش و بیدا افلاکم
گر زبانم شود بمدح قرین | روح عرفی مرا کند تحسین
ور گشایم بهزل و هجو زبان | لرزه افتد بگور نعمتخان

خطاب بساقی بدرخواست شراب حقیقی

ای سرم ساقیا سرت گردم | یکدمی باش یار و همدردم
از بغل شیشهٔ شراب بکش | وی و سردیست آفتاب بکش
کن کرم وه بمن همی گلرنگ | دور گردد ز دورنش از دل زنگ
می که بهبودی دل و جانست | می که نور ظهور ایمانست
می که یک قطره هستیم بخشد | نفرت از کبر و هستیم بخشد

می که شیرین بود چو بوسهٔ یار — می برد تلخی غمم یک بار
می که قسم بود و هم مقصد ها — می که دورم گذارد از زمین و ما
می سنگین چو نالهٔ بلبل — می رنگین چو روی لاله و گل
می بنفش چو صورت خوبان — می دلکش چو حسن محبوبان
می که تلخی زدود اگر فرهاد — جرعه خورد و جان شیرین داد
می که مجنون از آن شده شیدا — گشت ظاهر بهانه اش لیلی
می که یوسف مثال بهره فروخت — پردهٔ عصمت زلیخا سوخت
می که گشته دمی بوامق یار — شده عذرا گرفت صبر و قرار
می که با رانجها خوانده جتی هیر — هر دو را کرد پای در زنجیر
می لعلی چو جوهر یاقوت — کان بجان قوت و دل را قوت
می که از جوهرش بلا تاخیر — مدعا تی ولی کنم تحریر

طرح اطوار خوب و زشت و هم
شرح اسرار سرنوشت و هم

در بیان سفر هندوستان و بیان حسن و قبح آن که بمشاهده آمد و حقیقت شهرها

همتم چون انیس همدم شد — عزم هندوستان مصمم شد

شهرها دیدم و بیاسودم — هیچ جا دل نگشت خوشنودم

شهر دهلی مقام خوشحالی ست — بی زر و خورد و خواب باید زیست

گشته از روز غدر سرتاسر — متغیر چو راجه اندر

صورت نخوت ست در مردم — مردمی سر بسر چو عنقا گم

چست و چالاک جاهلان اکثر — خوار و بیقدر صاحبان هنر

چه بد و نیک چه گدا و چه شاه — ق — از همه در همه خداست گواه

گرچه سعد و هم نحسش وجود ست — آب شلت هنوز موجود ست

ایمنی اے صاحبان فضل و هنر — کز هزاران سخن یکی بهتر

جمله خورد و بزرگ را دیدم
طرز پاکیزگی پسندیدم

در حقیقت اکبرآباد

آگرہ آنکہ اکبرآباد است — خستہ نو جستہ کہنہ بنیاد است

جمع ہر سو بکوچہ و بازار — خاک و خس خاص و عام گرد و غبار

طعنہ بر خور و ہم زدیدن او — تلخ عیشم شد از رسیدن او

پیر و برنا ہمہ صغیر و کبیر — سنگدل تنگدست فتنہ پذیر

مرد و زن فاسق و فساد انگیز — ہر یکے بر حرام کاری تیز

کار ابلیس گر چہ سست شود — چون درآنجا رود درست شود

در حقیقت شہر جیپور

وصف جیپور گر کنم بجاست — کان زر معدن جواہر ہاست

وہ چہ شہریست طرفہ قابل دید — مرگ نزدیک و آب و دانہ بعید

از مسلمانی و مسلمانان — یک سر موی نیست نام و نشان

هندوان آنچه خاص و عام کنند | اهل اسلام هم تمام کنند
حیرت افزود و شد زبس پوشم | کامده رام رام در گوشم
زانکه یکسان درست معبود ویم | وائی شهر مشرک لا خیر
انورا خامشی بکن پیشه | یک دلی و هزار اندیشه

که زبان شکوک قاصر کن
زود ما فی الضمیر ظاهر کن

صفت الحریف ومقبول بارگاه منظور جناب خواجه معین الدین حسن چشتی
علیه الرحمة و حقیقت خود در عالم رؤیت بحضرت
خواجه و بشارت یافتن از جناب
بر رفتن شهر اجمیر

چند بخت و طالع و اقبال | که دران عهد سال قحط و غلال
بود الطاف ایزدم شامل | وسبب دم جا بجا بهر منزل

از تماشا و سیر بیہودہ | ہیچگاہے دلم نیاسودہ
بسکہ چون برف بزد و سرد شدم | سوئی اجمیر رہ نورد شدم
خوش رسیدم معاینہ کردم | دور گشتہ ہمّ و غم و دردم
طرفہ شہری چو جنّت الماوا ست | کاندران مرقدِ محبّ خدا ست
آنکہ سرخیل اہل صدق و یقین | خواجۂ خواجگان معین الدین
گرد راہش اگر رسد بفلاک | مید ہد روشنی بچشمِ ملک
سر بسر خاکِ پاکِ آن سرکار | سرمۂ دیدۂ اولی الابصار
در حریمش بعجز بنشستم | از غمِ غیر و خویشتن رستم
روز رفت و شبانہ بعد عشا | ایستادم چو سرو بر یک پا
بہر دیدار فیضِ آثارش | منقبت خوان شدم بدربارش

منقبت جناب حضرت خواجہ معین الدین چشتی علیہ الرحمۃ اجمیری کہ بروز زیارت آنحضرت تصنیف شد

ای ملایک آستان شاہنشہِ عالی حشم | مرجعِ آفاق محبوبِ نبیِ محتشم

هست پشتِ آسمان از بهرِ تعظیمِ تو خم — با هزاران چشم اندر بارگاهت آمدم
بر امیدی آنکه میسازی مرا فارغ ز غم — دست بسته بر درت استاده گویم دمبدم

خواجهٔ عالم معین الدین بحالم کن کرم

چشم آن دارم که الطاف تو ام رهبر شود — کارم از امداد و اکرامِ تو نیکوتر شود
اشک گر چشمم بریزد سر بسر گوهر شود — از درِ سلطان گدائی بر درِ دیگر شود
سنگ و خشت و خاک تیره از نگاهت زر شود — گر بدل آید که نیم کامم پر از شکر شود

خواجهٔ عالم معین الدین بحالم کن کرم

بین که بر چشمِ عنایاتِ تو در هندوستان — آمد از پنجاب این کشمیری بی خانمان
هست بر نقش تو میدانی ز غم بارِ گران — گرچه گمراه هست لاکن هست پیش میهمان
پرتو شد جهان نوازی فرض یعنی این زمان — سرورِ آفاقی و شاهنشهٔ عالی مکان

خواجهٔ عالم معین الدین بحالم کن کرم

گر یکی رایج کرو مر ز اغنیای روزگار — حسبِ حیثیت نموده استطاعت اختیار
داد ده یا بیست یا پنجاه یا صد وقت کار — نزد شاهی بلکه سر خیل شهان ای تاجدار

هست کمتر گر تو می بخشی هزار اندر هزار
منقبت خوان آمدم بهر گہت امیدوار

خواجهٔ عالم معین الدین بحالم کن کرم

چند رفعت که فوقِ عرش پای تست
در میان ساکنانِ نه فلک غوغای تست

مظهرِ حق مصدرِ علمِ لدنّی رای تست
عقلِ اوّل دانش آموز از دلِ آگاهی تست

خلعت و تاجِ ولایت بر سر و بالای تست
پرتوِ آئینه ذاتِ خدا سیمای تست

خواجهٔ عالم معین الدین بحالم کن کرم

فیضِ عام و بخششت در جملهٔ عالم اظهر است
خاکِ درگاهِ تو رشکِ آبِ خضر و کوثر است

سلسبیل و جنّت الماوای خاصان این در است
سرورست آن کسکه در مهرت سر اندر بسته است

وانکه محکومِ تو باشد حاکمِ بحر و بر است
خارِ خارِ عشقِ تو ما را ز گلشن بهتر است

خواجهٔ عالم معین الدین بحالم کن کرم

من چه میگویم که میدانی سراسر حالِ من
دِه برائم زود خوش دل میروم سوی وطن

بسکه بودم مبتلائی کربت و رنج و محن
خسته شد اندر سفرها از مشقت جان و تن

نخلِ عشرت در دلم بنشان و بیخِ غم بکن
انورا شرطِ ادب بپذیر و کن ختمِ سخن

خواجه عالم معین الدین بحال من کن کرم

شب چو نیمی گذشت و خواب آمد ناگه آمد که بر صواب آمد
زیر سر خشتکی نهادم من بر سر خاک افتادم من
الله الله چه طرفه بود شبی شده بهر ترقیم سببی
کز عنایات ایزد آن سرور جلوه گر شد مرا بوقت سحر
سر بلندی چو بر فلک ماهی مثل شاهی بشوکت و جاهی
خوش زبان گهر بیان بگشود جانب خادمان خود فرمود
کامد از راهِ دور درویشی مستمندی غریب و دلریشی
هان در آرید پیش من زودش سازم از لطفِ خویش خوشنودش
آمده خادمی بجانبِ من گفت کامی مبتلای رنج و محن
صد مبارک که شاه یادت کرد شاد زی مرتبه زیادت کرد
زود برخیز رو بروی حضور منقبت خوانیت شده منظور
پیش رفتم ستاده از تعظیم خم نمودم بجان سرِ تسلیم

ای ز سیمے آفتاب عالمتاب	کز نگاہش شدم سراپا آب
چون ز آداب و انکسار تمام	عرض کردم بآنجناب سلام
رتبہ و قدر من بیفزودند	وعلیک السّلام فرمودند
بعد ازان سوی من اشارت شد	چہ اشارت عجب بشارت شد
کہ ترا قصد رامپور رواست	خوب و مرغوب و محمدہ از ہر جہات
داور و والیش کہ کلب علی ست	ظل فیض جناب لم یزلی ست
از چنین مژدۂ کرامت بار	زود یکبارگی شدم بیدار
من کہ در پیرہن نگنجیدم	بخت و دولت بکام خود دیدم
ساقیا موسم بہار آمد	بوی عطر جمال یار آمد
کن خدا را ترحّمی زنہار	بر جبین چین میاور و می آر
مے کہ زینجا بمصطفےٰ آباد	برساند مرا بخاطر شاد

می کہ سازد مرا بدل حاصل
مے کہ آسان کند ہمہ مشکل

صفت دیو دار الافتاب مصطفے آباد عرف رامپور

عزم من چون کمر درست ببست — جانب رامپور چست بہ بست

در رہم گرچہ درد و رنج رسید — خوب شد دست من بگنج رسید

رفت فرسودگی بدیدن او — شد غم دور از رسیدن او

وہ چہ شہریست قابل توصیف — مردمان حسن و سعید و شریف

اللہ اللہ تمام افغانان — چہ تہمتن تن و پہلوانان

ہر یکی نیکبخت و پاک ضمیر — چون دل بی نظیر و بدر منیر

صورت گلشن ست ہر خانہ — کہ شود عقل و ہوش دیوانہ

پر ز قصر و کاخ و ایوانہا — شیفتہ دل فریفتہ جانہا

ساکنان جہان گرش یابند — رخ ز ماوای خویش برتابند

سر بسر ہمچو عدن و باغ نعیم — مدعا کانتخاب ہفت اقلیم

دلبران سمن بران گلرنگ — غیرت لعبتان چین و فرنگ

چون نماینده چهرهٔ گلگون | گر فرشته بود شود مفتون
یا نسیم معتدل چه آب و هوا | شد نزول یاد جنت المأوی
گرچه فردوس در جهان باشد | این یقین ست کانچنان باشد
گر در انجا کسی خورش گیرد | ق | صورت حسن پرورش گیرد
چست گردد که دیو ازو ترسد | رستم زال و گیو ازو ترسد
عالمان علیم و نیکوکار | هر طرف جابجا هزار هزار
بیحد و حصر صاحبان هنر | متمول بنقد و نقره و زر
شاعران راست آنقدر توقیر | که نیاید بگفتن و تحریر
چشم انور فدات ای ساقی | نیست کس ماسوات ای ساقی
یکدو جام شراب ناب بده | تشنه کامم زبحر آب بده
وقت افشای مدعای منست | سایه افگن بمن همای منست

دربیان حصول ملاقات مولوی محمد عثمان خان صاحب و ملتمس شدن بشرف ملازمت

بحضور فیض گنجور ادام الله ملکهم بتوسل مولوی صاحب موصوف

شکر لله که در رسیدن شهر — شاد و خرم شدم به دیدن شهر

هر نظر باغ باغ بشگفتم — با دل خویشتن چنین گفتم

والی شهر خوب تر باید — بیمنش بخت راهبر باید

چند روزی تلاش روز و شبان — می نمودم درین خیال بجان

چون بدیدم که کار دشوار است — نی مرا یار و نی مددگار است

در مناجات لب کشودم من — خالق خویش را ستودم من

تا که شخصی بمن دوچار شده — همدم و یار و غمگسار شده

گفت ما را که ای خجسته شعار — گر تو خواهی تقرب سرکار

اندرین شهر مولوی عثمان — عالم و فاضلست و سحر بیان

هم وزیر و مشیر سرکار است — صاحب خلق و نیک کردار است

چون بوی قرب حاصلت گردد — زود تر حل مشکلت گردد

وصفِ اخلاقِ او چو بشنفتم | چند بیتے بمدحتش گفتم
شد ملاقاتِ او بمن حاصل | از بشاشت شگفت گُل گُلِ دل
سر بسر گوش کرد اشعارم | آگهی یافت ز اسرارم
سوی من دید آن وحید زمان | از کرم پروری کشاد زبان
گفت با من که از چنین توصیف | خویش را داده‌ئی عبث تکلیف
زانکه من ناکس و گنهگارم | برخود و فعلِ خویش بیزارم
به که اوصافِ آفتاب کنی | مدح نوّاب مستطاب کنی
کو ولی نعمِ ہمۂ آفاق ست | بعنایات و مکرمت طاق ست
هان مرا جان و بهتر از جان ست | بخششِ او محیطِ دوران ست
لرزه از هیبتش دلیرانرا | آب زهره هزبر و شیران را
اوست مهر و شعاعِ انجم و ماه | ذاتِ پاکِ وییست ظلّ الله
در جهان نیست کس برابرِ او | طے و کسرے خجل ز جوهرِ او
چون شنیدم ازو چنین تقریر | ذوق شد طوق و شوق دامنگیر

گفتمش کای فدای دل جانم / صورتی غیر تو نمیدانم

در حریم حضوری سرکار / بی وسیله چگونه یابم بار

گشت خاموش من شدم مضطر / من بوی او بمن نهاده نظر

بعد یک لمحه زبان بگشاد / مشفقانه مرا تسلّی داد

که نیم دل شکستگی منظور / غم مخور من رسانمت بحضور

روز دیگر مرا نمود طلب / داد آگاهیم ز حسن ادب

مرحبا بر چنین مددگاری / که شده همره هم چو غمخواری

خوش رسیدم به بزم خاص حضور / دیدهٔ مقصدم شده پرنور

چونکه عالی جناب را دیدم / گوییا آفتاب را دیدم

طرفی ایستاده بودم من / سر تسلیم خم نمودم من

آن شه تخت بخت و فخر زمن / نظر مرحمت نمود به من

تحفهٔ طبع نو عیان کردم / دست بسته چنین بیان کردم

کای فلک منزلت فرشته سرشت / بارگاه تو هست رشک بهشت

آفتابِ سپهرِ جاه تویی | والیِ خلق و پادشاه تویی

خاکِ پاکِ درت عبیرآساست | آستانِ تو آسمانِ دعاست

هفت قلزم خجل ز دستِ تو اند | چهره بر خاک و تشنهٔ تو اند

پادشاهان که این زمان هستند | از پیِ علم و فضلِ تو هستند

وه چه شاهنشهی سلطانی | کامده جم مقصر بدربانی

تویی امروز بی‌عدیل و نظیر | لشکرِ فیضِ تست عالمگیر

هیچ پیشِ تو ای محیطِ کرم | عدلِ کسری و بخششِ حاتم

معنیِ لطف و فضلِ یزدانی | صورتِ راحتِ دل و جانی

ق جانبِ کان و سوی بحر همی | افتدت گر گذر بسهو همی

کان و دریا متاعِ خود یکبار | بر سرِ اقدست کنند نثار

رسمِ تو اعتصامِ عالمِ دل | اسمِ تو افتتاحِ هر مشکل

ق بطفیلِ تو ای منیبِ زمان | آنچنان عام گشت امن و امان

علف و آب می‌خورند بهم | بز و روباه و شیر و گرگ و غنم

صدر بدرِ کرامت و شاهی — یوسفِ مصرِ شوکت و جاهی

وقت مدّاحیت بقصد سوال — می‌زند بوسه بر لبم اقبال

الله الله که نیستت ثانی — در جوانمردی و سخندانی

فی الحقیقت طریقت آگاهی — شرع را مظهر و ورع را ماهی

داورا یاورا شهنشاها — زیر ظلّ تو تا گرفتم جا

راز گویم بخلق و خوار شوم — با تو گویم بزرگوار شوم

بستم از حضرتت هیچ خواه — که مرا نیست جز تو پشت و پناه

کار مدّاح خویش در هر حال — راست گردان ز دستِ فیض و نوال

قدردانی بحال اهل سخن — همچو خورشید ساز وقت روشن

عرض کردم اگرچه گستاخیست — می‌روم از جهان سخن باقیست

الورا در ادب بگوش و خموش — هوش کن هوش با بهانه مجوش

کن بجان این زمان بشوق تمام — بر دعای حضور ختم کلام

که ز لطفِ خدای بی انباز — باد بختت بکام و عمر دراز

ظلِ الطافِ تو مرا بر سر
بر سرت ظلِ لطفِ پیغمبر

چون که این مثنوی بسعی تمام
ختم شد والسلام والاکرام

عقل تاریخ گفت با دلِ جود
توشهٔ راہِ منزلِ مقصود
۱۲۹۰

نیز ملہم بمن ازین خوشتر
گفت نیک ست تحفۂ انور
۱۲۹۰

قطعهٔ تاریخ خطاب بحضور فیض گنجور بہ بارد ہلی عطا شدہ

با حتشام و تجمل حضورِ انور را
خطاب گشت عطا چونکہ از گورنر ہند

برای سال ز ہاتف دریدہ سر گفتم
جناب کلب علیخان مشیر قیصر ہند
۱۸۷۷ء

در نعت سرورِ کائنات علیہ افضل الصلوٰۃ و اکمل التحیات

زہجرت زار و بیمار و خرابم یا رسول اللہ
جمالِ حق نما بنما بخوابم یا رسول اللہ

تہی عمر خود ہم کن مکرمت قربان انجامم
سرا پا آتشِ شوقت کبابم یا رسول اللہ

به پیری رحم کن بر ما طریقِ راستی بنما
تلف در راهِ عصیان شد شبابم یا رسول الله

چنان مستغرقِ دریای خذلانم ز پا تا سر
ملامت میکند هر شیخ و شابم یا رسول الله

کرم فرما بشستِ استخوانِ خاک آلوده
ندارم طاقت و تابِ عذابم یا رسول الله

بپوش از ذیلِ احسان عیبهای جرم و عصیانم
نسازی منفعل روزِ حسابم یا رسول الله

شفیعِ انورِ سرگشته شو در حضرتِ باری
خطا دارم نما راهِ صوابم یا رسول الله

او فتاده ستم من از پا یا محمد مصطفی
دستگیرم شو خدا را یا محمد مصطفی

خسته حال و عاجز و درمانده و سرگشته ام
نیستم غیر تو ملجا یا محمد مصطفی

آمدم بر درگهت زاری کنان امیدوار
چشم بگشا رحم فرما یا محمد مصطفی

کلمه می خوانم ترا دانم شفیع المذنبین
با که گویم حالِ خود را یا محمد مصطفی

گرچه پر جرم و گناهم دل حریمِ مهر تست
فکر و ذکرت حجتِ ما یا محمد مصطفی

خوانمت امیدگاه و قبلهٔ حاجاتِ خویش
دانمت مولا و آقا یا محمد مصطفی

دل کبابم ز آتشِ عشقِ جمالت یکشبی
جلوهٔ جان بخش بنما یا محمد مصطفی

الله الله در همه پیغمبران و مرسلین — کس نشد مثل تو پیدا یا محمد مصطفیٰ

انورم رو سفیدم کن شفیعم شو بلطف
در جناب حق تعالیٰ یا محمد مصطفیٰ

فرد

گر کسی میکند از یار نبی استفسار — گویم از جان که چار اند چهار اند چهار

مسدس ترجیع بند در منقبت جناب حضرت غوث الاعظم رضی الله عنه

شاها تو مرا گیر بالطاف و کرم یاد — عمرم شده از فرط معاصی همه برباد
گم گشت ز من نام نکوئی اب و اجداد — کن خاطر ناشاد حزینم ز کرم شاد

دارم دل و جان روز و شبان سیدهم اوراد
دست من و دامان تو یا سید بغداد

سرگشته و حیران پریشان و نزارم — لخته و خونین جگر و مضطر و خوارم
غیر از کرمت مونس و غمخوار ندارم — خود را بتو تفویض نمودن سر و کارم

دارم دل و جان روز و شبان سیدهم اوراد

دستِ من و دامانِ تو یا سیّد بغداد

از کردن افعال بد و زشت خرابم — هیهات که برباد و تلف گشت شبابم
شد دور بیکبار ز تن طاقت و تابم — القصّہ خطاوارم و فی نی بصوابم

دارم دل و جان روز و شبان و سپدم اورا
دستِ من و دامانِ تو یا سیّد بغداد

از امر خداوند و نهی رخ بکشیدم — اطوار بد و کار خرابات گزیدم
هی هی که گهر داده خزف پاره خریدم — دست از همه شستم بجز این چاره ندیدم

دارم دل و جان روز و شبان و سپدم اورا
دستِ من و دامانِ تو یا سیّد بغداد

سودا بسرم یا که جنون شد کرمے کن — از شرم گنه دیده نگون شد کرمے کن
عمرم به چهل سال فزون شد کرمے کن — تا هیچ ندانیم که چون شد کرمے کن

دارم دل و جان روز و شبان و سپدم اورا
دستِ من و دامانِ تو یا سیّد بغداد

دنبال زر و مال دویدم چه بگویم
حق از همه مخلوق ندیدم چه بگویم

رنج از عمل و علم کشیدم چه بگویم
بر اصل من از فرع رسیدم چه بگویم

دارم دل و جان روز و شبان همدم اوراد
دست من و دامان تو یا سید بغداد

چشمم ست مرا آنکه براتی بدهی زود
از معصیت و جرم نجاتی بدهی زود

در هر دو جهانم درجاتی بدهی زود
آگاهیم از ذات و صفاتی بدهی زود

دارم دل و جان روز و شبان همدم اوراد
دست من و دامان تو یا سید بغداد

دریاب شده وقت که فرزند و زن من
ور شکوه تنفر بکنند از سخن من

دوزند لب گور تباه کفن من
یعنی چو شود خاک سراپا بدن من

دارم دل و جان روز و شبان همدم اوراد
دست من و دامان تو یا سید بغداد

آیند نکیرین با هنگ سوالم
بینند سراپای خطا صورت حالم

نی چارۂ نظر آید و نی حال و نہ قالم — حقا کہ زبان می شود از ناطقہ لالم

دارم دل و جان روز و شبان و سپدم او را و
دست من و دامانِ تو یا سیّد بغداد

چون پیش خدا دست بہ تسخیر برندم — از فعل بد و معصیت و جرم زنندم
گریند همه خلق و من از چشمِ تو خندم — نا ید بجز این بیت دران لحظہ پسندم

دارم دل و جان روز و شبان سپدم او را و
دست من و دامانِ تو یا سیّد بغداد

گویند همه انور گمراه بخواب ست — بد خصلت و بد طینت و بد مست و خراب ست
ور خورد بتعذیب و سزاوار عذاب ست — بر عکس تو بنمائی بآنها کہ صواب ست

دارم دل و جان روز و شبان و سپدم او را و
دست من و دامانِ تو یا سیّد بغداد

مخمس در منقبت جناب حضرت غوث الاعظم رضی اللہ عنہ

بحمد الله و المنة که اینده‌م بی‌نظیرم من — سراپا رشک مهر و غیرت بدر منیرم من
بغیر از تخت و تاج و سیم و زر آفاق‌گیرم من — شهنشاهم بمعنی گرچه در صورت فقیرم من

که خاک درگه پاک جناب دستگیرم من

عطاپاش و خطاپوش جهان محبوب سبحانی — که مور آستانش هست وارث سلیمانی
مقرب هست شاهان جناب او بدربانی — ملک پیهم همی گردون نه با من تو میدانی

که خاک درگه پاک جناب دستگیرم من

نه حرص اینجهان نی هوای آنجهان دارم — نه پروای بهشت نی غم سود و زیان دارم
نه زر دارم نه سر دارم نه پروا دارم نه جان دارم — بهر صورت بهر جا همنفس ورد زبان دارم

که خاک درگه پاک جناب دستگیرم من

نه غم غایب حضور حضرت سبحان شاها — ندارم پشتبان جز تو پنهان عیان شاها
بده چشم کرم یا بهم زر و غم امان شاها — تعالی الله که این صبح منم طالب‌الله سان شاها

که خاک درگه پاک جناب دستگیرم من

دم عیسی ید بیضا جمال یوسفی داری — ترا زیباست سلطانی و سرداری سالاری

زهی طالع گرم از ره الطافِ خویش شاهی	ز دل گویم بصد سوز و بصد درد و بصد زاری
	که خاکِ درگهِ پاکِ جنابِ دستگیرم من
بود دستِ منُ و دامانِ پاکت یا شهِ جیلان	امانم ده ز شرِ نفسِ شومم و شورشِ شیطان
منم مستغرقِ دریای جرم و قلزمِ عصیان	چه غم دارم که هستم تر زبان زین زمزمه هر آن
	که خاکِ درگهِ پاکِ جنابِ دستگیرم من
تمنا دارم ای مهرِ سپهرِ لطف و خوبیها	اگرچه لایقِ دیدار بودن نیستم اصلا
شبی در عالمِ رؤیا جمالِ حق نما بنما	همی گویم همیخوانم همی دانم همین حقا
	که خاکِ درگهِ پاکِ جنابِ دستگیرم من
چو نسبت خویشتن را با تو بنمودم فرو مگذار	شها عالیجنابا بسته دامان را بجا مپار
بسی شرمنده‌ام از کرده‌های زشت و ناهموار	بذوق و شوقِ کلی می کنم در خدمت اظهار
	که خاکِ درگهِ پاکِ جنابِ دستگیرم من
شده چشمم سپید و رو سیاه از خطِ نادانی	ز دستِ لطف محوم کن خطِ وارون پیشانی
چه غم گر روسیه گردید مژگانِ خود ازخوانی	بس است این گفتگو از نکته فهمی و سخن دانی

که خاکِ درگهِ پاکِ جنابِ دستگیرِ من	
نکیرین از بگور هم زاهرِ پاکِ ذوالجلال آیند	ز خطرِ مشکل گمراهیِ من در ملال آیند
برای پرسشِ احکامِ حق با قیل و قال آیند	جوابِ شان همین کافیست گرچه با سوال آیند
که خاکِ درگهِ پاکِ جنابِ دستگیرِ من	
نشیند حق تعالی چون به تختِ عدل در محشر	بدانِ از نکوکاران جدا سازند سر تا سر
بدستِ خویش باشد هر یکی را از عمل محضر	در آندم هم بود در زبانِ انورِ مضطر
که خاکِ درگهِ پاکِ جنابِ دستگیرِ من	

تمت بالخیر والعافیة

قطعهٔ تاریخِ اختتامِ کتاب طبع شاعرِ خوشنویس مفتی غلام سرور لاهوری

چه نظمیست منظومِ انور عجیب	که بر آب و تابش فدا گوهریست
رقم زد در و مدحِ آن تاج دار	که در شان و شوکت چو اسکندریست
بگو دون کشان خسروِ با مدار	بزور آوران فرد و زور آوریست

ملک خو فلک قدر یعنی حضور ہمایون صفت صاحب افسرست

بامداد اسلام ساعی بدل بجان حامی دین پیغمبرست

بصورت عطارد بطلعت قمر بروشندلی نیر اکبرست

بگو سرورا سال تاریخ او کہ بس بی بہا تحفۂ انورست

۱۸۷۶ء

قطعۂ تاریخ اختتام کتاب طبع زاد منشی کودے لال صاحب متخلص باسد لکھنوی

ایضاً

مرتب شد چو این منظوم انور جزاک اللہ گفتا عقل صائب

اسد تاریخ فصلی گفت منقوط کہ نظم واکشت زیبا عجائب

۱۲۸۴

طرفہ این منظوم انور شد رقم تازہ مضمون و کلام بے بہا

ہاتفی تاریخ ہجری از اسد گفت زیبا نظم موزون باصفا

۱۲۹۳

تاریخ اختتام کتاب طبع زاد میر غیاث الدین صاحب بن غیاث خلف میر سیف اللہ صاحب

سیف رئیس لودیانہ

انور کہ ز جوہر طبیعت	منظوم نمود سلک گوہر
در مدح شہ فلک جنابی	خورشید لوا بلند اختر
بر صفحۂ نامہ رشک مہتاب	ہر شعر شعاع مہر ودیہ
چون یکدل و یک زبان باخلاص	در حضرت شاہ شد ثناگر
اخلاص نشان غیاث تاریخ	خوش گفت زہی صحیفۂ انور ۱۲۹۴

تقریظ چکیدہ خامہ عنبر شمامہ علامۂ زمان فہامۂ دوران مولانا جناب مولوی عبد العلی صاحب قاری سلمہ الباری

از مکفوف العلم مقبوض الذنوب ٭ ناقص العمل وافر العیوب ٭ بی وزن و بے اعتبار ٭ ہیچمدان بے مقدار ٭ راجی رحمۃ ایزد باری ٭ ابو البشیر عبد العلی القاری بعد نظم لآلی ستایش و نیایش آن ذات بسیط بی ہمتا جل و علا

وتقدس جلّ جلاله و عمّ نواله * و درر غرر صلوات و تسلیمات زاکیات
بر آن فرد کامل موجودات * مالک دیوان رسالت * خداوند بیت ایالت
غوّاص بحر معرفت سبحانی * عارج معارج اوج لامکانی * شفیع المذنبین
رحمة للعالمین محمد رسول الله صلی الله علیه وسلّم و بر آل اطهار که قطعات جگر آن
خیر البشر و ارکان دین متین اند و بر جمله اصحاب اخیار که مصابیح ایمان [illegible]
آن بهره ور * و دوازده تان میزان شرع متین اند * سیما چهار یار ابرار که چهار
مصابیح رباعی صراط المستقیم اند رضی الله عنهم و عن تابعیهم اجمعین اینکه خوش[illegible]
این زمان حمید که شاهدی رشک مهوشان عالم فصاحت بحلیه حسن [illegible]
خداداد آراسته طالبان صادق را دلربائی نمود * و زهی این آ[illegible]
سعید که محبوبی سر تاج خوبرویان دار بلاغت بزیور کمال و جلال پیرا[illegible]
نقاب خفا از خورشید جهانتاب برداشته قلب مقبوض شیدایان حق[illegible]
[illegible]کشود * اشعی مجموعه نهایت شریفه و گلدسته بدایع لطیفه * که هر قصیده
آن اقلیم معنی و مملکت سخنوری * و هر بیت کعبه مضمون وحدة قبله [illegible]

دانشوری ٭ هر جمله اش از انگشت نمائی جمله فصحاء و بلغاء پاک ٭ و هر کلمه اش از
کلم خدنگ چشم بد بین حسود بیباک ـ هر نقطه اش شواهد مضامین بلند عرفی
و خاقانی را خال رخ ٭ هر مدش مد نظر اهل سخن ٭ سوادش نکات و دقایق را
چشمه حیات ٭ بیاضش ماهیات و حقایق را آب فرات ٭ دانی که اسم
سر نفیسش چیست ٭ اسم سامی این بستان از سر منظوم الانور ٭ الحق که منظوم الانور
منظوم انورست ٭ زید نوراً و اقبالاً ٭ آمین یا رب العالمین ٭ دانی که معنون این
عنوان کیست ٭ و معبر این تعبیر که ٭ و شیرازه بند این گلدسته که ٭ سرتاج سخنوران
سر خیل دانشوران ٭ فیضی زمان ٭ ابوالفضل دوران ٭ هم رنگ نظامی ٭ هم آهنگ
خاقانی ٭ عمدة الفصحاء ٭ زبدة البلغاء ٭ ذی عزت و جاه ٭ مولوی محمد انور شاه
سلمه الله و ابقاه و اوصله الی ما یتمناه ٭ و لله دره ما دها ٭ دانی که ممدوح
سترگ این مادح بزرگ کیست ٭ و این حاکی را محکی عنه که ٭ و این سجع را سجعه که
و این مضمون را مضمون که ٭ حضوریست که درگاه والائش مهبط رکاب اهل
جلال و جمال ٭ جناب بلند پایش مهبط اعناق ارباب عز و کمال ٭ ملجأ علما و ماوای فضلا

شہسوار عرصہ تحقیق ، علم بردار معرکہ تدقیق ، حامی اسلام و ایمان ، ماحی کفر

و طغیان ، ناصر شریعت قویمہ ، سالک طریقہ مستقیمہ ، باسط مائدہ عدل و انصاف

ہادم اساس جور و اعتساف ، بیت الغزل دیوان آفرینش ، دیباچہ صحیفہ دانش

و بینش ، ظل رحمت یزدانی ، پرتو توفیق ربانی ، حضور پر نور فیض گنجور والی والا سرور

مصطفے آباد عرف رامپور ، ادام اللہ اقبالہ و اجلالہ شعر

لا یدرک المادح الهادی مدائحہ ، وان یک کاملاً فی کل ما مدحا

اللہم متع الاسلام والمسلمین بطول بقائہ ، اللہم اعز الایمان والمومنین بدوام

حیاتہ ، ورحم اللہ عبداً قال آمینا ، وآخر دعوینا ان الحمد للہ رب العالمین

وصلی اللہ تعالی علی خیر خلقہ محمد وآلہ واصحابہ اجمعین

قطعہ تاریخ مختتم الطباعت نتیجہ کلک گوہر سلک علامہ عصر فہامہ دہر جناب مولانا مولوی حافظ عبد القادر صاحب المتخلص بہ فاضل حفظہ دام فیضہ

مولوی معنوی آں شہر ملک سخن	آنکہ نبود ہمسرش در علم و فضل اتقیا

اندرین ایام کرده جمع تصنیفات خویش — چونکه بوده مقصدش مدح غفور ذوالعطا

انتخاب نظم را منظوم انور نام کرد — فاضلانه داده ترتیبش بسبب مدعا

دوش سیرش کرده خفتم محفلی دیدم عجب — مجتمع بودند شعرای سلف بی انتها

گفت شخصی سوی من ملا چه داری در بغل — گفتمش منظوم انور گفت برخوان پیش ما

خواندن این تازه و فقیر یک نظم کردم شروع — نظم و نثرش ختم شد از ابتدا تا انتها

عرفی و سلمان سعدی ظهوری و ظهیر — بانگ زد صد مرحبا صد مرحبا صد مرحبا

سال طبعش خواستم زیشان همی حافظ بگفت

گو شد منظوم انور طبع زیبا و صفا ۱۲۹۴

ء ۱۸ ۷۷

مسودهٔ اختتام انطباع نسخهٔ منظوم انور لمصنفه عفی عنه

قصاید متین ستایش به و قطعات مبین نیایش سزاوار فردوسی که رباعی مختصر انسان را مصرع برجسته منظوم موجودات ساخته، و گوهر ابدار مضامین و الفاظ خوشگوار در درج دل صاحبان سخن پرداخته، و قیمت متاع گرانمایهٔ معانی بدست صرافی بازاندا

تعالی شانہ و عم احسانہ ہیئت خاکی را در وجود آورد و بہ زیور عقل و ہنر آراستہ
و از خلعت لَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ فِیْ اَحْسَنِ تَقْوِیْمٍ پیراستہ گردانید، و توفیقش
بگفتن لَا اُحْصِیْ ثَنَاءً عَلَیْکَ اَنْتَ کَمَا اَثْنَیْتَ عَلٰی نَفْسِکَ داد۔ بیت

ای پاک حمد پاک تو پاک از اداء ما — عاجز زبان ما ز ادا ہمچو رای ما

و ہیچ یکے را مجال در وادی حمد و ثنایش قدم بمقدار اندازہ و گمان و وہم و
خیال نتوانست نہاد، لہذا ازین بیابان بی پایان قدم پس کشیدہ بہتر است
کہ می گوییم سُبْحَانَکَ لَا عِلْمَ لَنَا اِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا، و درود نامعدود و تحیات
بیغایات مر شاہ بیت مجموعہ رسالت و نبوت، افصح العرب و العجم آنشایان کہ
لَوْلَاکَ لَمَا خَلَقْتُ الْاَفْلَاکَ شمہ از شان او، و لِیْ مَعَ اللّٰہِ وَقْتٌ لَا یَسَعُنِیْ
فِیْہِ مَلَکٌ مُقَرَّبٌ وَّلَا نَبِیٌّ مُرْسَلٌ نکتہ از زبان معجز بیان او

ای جامہ فقر زیب و پیرایہ او — ہر شاہ و گدا تو نگر از مایہ او
در خاتم صنع سر ز نقش دو کون — تا حرف نشد سیاہی سایہ او

اما بعد اضعف العباد، احقر الافراد، محمد انور شاہ انور، مقیم امرتسر عفی عنہ

مدعا پردازست که نقدِ سخن نقدی ست روان * و گنجی ست از مخازنِ یزدان
در هر عصر و زمانی * آنرا پیش یکی از خواص عباد رونقی و شانی ست * و درین جزو
زمان بخیال اینکه دنیا مثال حبابی ست * و یا نقش بر آبی * نه پایدارست * و نه
در استقرار * در خود همی نگرم از عمر اکثری رفته و کمتری باقیست گویا که آفتاب
سر کوهی ام چون علت غائی نظم و نثر مدح و توصیف عالیجناب * معلّی القاب
جمشید حشم * دارا خدم * سکندر جاه * سلیمان دستگاه * ارسطو خیال
فلاطون کمال * حسّان زمان * سلمان دوران * حاتم عصر * نوشیروان *
جادو زبان * سیف اللسان * سرکار فیضمدار * گردون وقار * عطارد رقم
خورشید علم * برجیس شیم * انجم خدم * عرش بارگاه * گیتی پناه * مهر
سپهر شوکت و جهانداری * قطب دایرهٔ عظمت و بختیاری * یوسف جمال
محمود اقبال * رئیس بی مثل و نظیر * خداوند روشن ضمیر * معتقد خاندان قادریه
نقشبندیه * حامی دین رسول الثقلین * حاجی الحرمین الشریفین * جناب
مستطاب نواب محمد کلب علیخان صاحب بهادر فرزند دلپذیر دولت انگلیشیه

جی۔سی۔ایس۔آئی۔ستارۂ قیصرِ ہند حضور فیض گنجور، فرمان روائی
دار السرور رامپور ست ادام اللہ ملکہم شمار کردم دیدم کہ اشعار منظومۂ ام
قریب بہشت ہزار شعر فراہم شدہ، یعنی در ردیفہ خاص منتظم و شطری درہجو
مضحکات وہجویات وہزلیات ودیگر اشعار مرتسم، چنانکہ اشعار ردیفہ خاص را
باختصاص جداگانہ مرتب کردہ بہ منظوم انور کہ نام تاریخی ست مسمّی
گردانیدم، و شطر ثانی را علیحدہ زیب جمعیت دادہ باسم دُرِّ فیض
کہ ہم نام تاریخیست بشرط حیات در سال یکہزار و دو صد و نود و چار ۱۲۹۴ اشتہار
پذیر و صورت درستی گیرد موسوم کردہ ام، الغرض نظر بر ناپایداری
و انقلاب روزگار اکثر بخاطر خاطر خلجان شدہ کہ ہمہ اشعار مصنفہ را زیب انطباع
دادہ شود تا در اعصار یادگاری بماند، و بطفیل حضور فیض گنجور این گمنام را
ہم بر صفحہ روزگار شہرہ اشتہاری اعتباری ماند، الحمد للہ رب العالمین کہ باستعانت
و امداد محب صمیمی مخلص قدیمی معدن اخلاق، مجمع اشفاق،
طالب علما و فضلا قدردان علم و ہنر رشید زمان خان بہادر محمد جان صاحب

رئیس اعظم و آنریری مجسٹریٹ امرتسر در مطبع وکیل ہندوستان
در ماہ صفر المظفر سنہ ۱۲۹۴ ہجری مطابق مارچ سنہ ۱۸۷۷ء بسعی تمام و کوشش
مالا کلام کارپردازان مطبع مذکور بقالب طبع در آمدہ واللہ المستعان
علیٰ ما تصفون

قطعہ

انورا جسم کلام تو نہ خریاری ہست
نی ترا با کس و ناہل سروکاری ہست
صورت رابطہ ات چونکہ ببر کاری ہست
طرز گم گفتن تو معنی بسیاری ہست

بقلم راجی رحمۃ اللہ الاکرم احقر العباد محمد اعظم غفر ذنوبہ وستر عیوبہ قلمی گشت